دوانێکی گرنگی بەڕێز سەرەک صدام حسین بۆ گۆڤاری «تایم»ی ئەمەریکایی

دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی

بەڕێوەبەری گشتیو سەرنووسەر
مصلح مصطفی جەلالی

● پینج شەممە ۱۹۸۲/۷/۸ ژمارە ٦٤٥ ●
● الخميس ۱۹۸۲/۷/۸ العدد ٦٤٥ ●

هاوکاری
التضامن

ساڵی ۱۹۷۰ دامەزراوە

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
۸ لاپەڕە
۵۰ فلسە

لەم ژمارەیەدا

- جەماوەری سلێمانی پیرۆزبایی لە سەرۆکی فەرماندە دەکەن ·
- ئەدەبو ڕۆشنبیری : شیعرو چیرۆکو لێکۆڵینەوە ·
- ئاسۆی هونەر : شانۆ ، ڕەسم ل ٤ ·
- بەرەو فیستیڤالی هونەرو ڕۆشنبیری کوردی ·

دوژمن چاوی بڕیە وڵاتەکەمان بۆ وەستاندنی کاروانی بیناکاری

بەڕێز سەرەک صدام حسین دووپاتی کردەوە کە ئێمە لەگەڵ هەر عەرەبێکداین لە هەر شوێنێ بێ دژی هەر بێگانەیەك لە هەرکویەك بێ ، کاتێ بێگانە دەستدرێژی دەکاتە سەر عەرەب ، جیاوازی نیە لە نێوان عەرەبێكو یەکێکی تردا لە سەر بنەڕەتی ئارەزوو یان لە سەر بنەڕەتی سیاسەتی ماوە کورت ·

سەرەکی بەڕێز لە چاوپێکەوتنیا پێرێ بەیانی لەگەڵ گۆڤاری تایمی ئەمەریکایی ڕوونی کردەوە کە لەو هویانەی وای کرد وڵاتەکەمان جێنای چاوتێ- برینی دوژمن بێ ئەوەیە کە بیناکاری دەکات ، بەڵکو ئامانجی بنەڕەتیان بۆتە کارکردن دژی ئەم وڵاتە وەستاندنی کاروانی بیناکاری تیایداو بەڕێزی دەستی بۆ ئەوە کێشا کە وڵاتەکەمان لەگەڵ هەموو تەقەللایەکی دوژمنیشدا توانی ئامانجی بنەڕەتی جێبەجێ بکات کە بیناکارییە بە هەمان ورد بینیو بە هەمان حەماس کە لە کاری عەسکەریدا تیا هەڵدەسوڕێین ·

سەرەکی بەڕێز لە وەڵامی پرسیاری ڕۆژنامە نووسەکانی گۆڤارەکەدا کاروانی بیناکاری وڵاتی بەرچاو خستو ڕاستی جەنگی عادیلانەمان دژی ئیرانی دوژمن هەروەها دەربارەی باری عەرەبی بە گشتیو دەسدرێژی زایونی تایبەتی دوا ·

دیسان بەڕێزی هەڵویستی عیراقی لە جوڵانەوە لە چوارچێوەی دەوڵەتانداو دەوری لە بزوتنەوەی بێلایەنداو سەرجەمی چالاکیە دەوڵەتیەکان بەرچاو خستو خۆ ئامادەکردنی عیراق بۆ بەستنی حەوتەم کونگرەی سەرۆکی دەوڵەتان حکومەتە بێلایەنەکان لە بەغدا لە ئەیلولی داهاتودا ·

لەم چاوپێکەوتنە ڕۆژنامەنووسیەدا کە دوو سەعاتی خایاند بەڕێزان خالد عبدالمنعم سەرەکی دیوانی سەرەکایەتی کۆمار ئەمین سری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بە وەکالەتو هانی وهیب بەڕیوەبەری گشتی دائرەی ڕۆژنامەنووسیو ڕاگەباندن لە سەرەکایەتی دیوانی سەرەکابەتی کۆمار ئامادە بوون ·

هێزە دلێرەکانمان بە توندی بەرپەرچی دەستدرێژیەکانی دوژمن دەدەنەوە

لەو ڕۆژەوە ، بەپێی بڕیاری سەرکردایەتی دلێرمان هێزەکانمان کشاونەتەوە سەر سنووری وڵاتو خاکی ئێرانیان چۆڵ کردوە ، دوژمنی ئێرانی بەردەوامە لە دەستدرێژی دوژمنایەتی کاری بۆ سەر سنووری وڵاتەکەمان ، بەڵام هێزە ئازاکانمان وەك شورای پۆلاین بە رووی هەموو هەنگاویکی چاوچنۆکانەی دوژمنی نارەسەندا دەوستنو لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا لە هەر دەستدریژیەکانی دوژمن کردویەتی ئەنجامەکەی بەرپەچدانەوەی توندو ئازایانە بوە لە لایەن هێزەکانمانەوەو ناچاریان کردون بەهەڵاتنو زیانی گەورەی سەرو ماڵیان پێ گەیشتوە ·

بەیاننامەکانی ژمارە ۷۵۹ تا ۷٦٥ کە لە سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانمانەوە لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا دەرچوون ئەوەیان دووپات کردەوە کە جەنگاوەرانی سوپای عیراق مەردانە سنووری وڵات دەپارێزنو هەموو مەبەستە چاوچنۆکیو دوژمنایەتی کاریەکی ڕژیمی ڕەگەز پەرستی ئێران بەرامبەر وڵاتو گەلەکەمان هەیە گوڕی دەکاتو سەر سنوورمان دەبێتە گورستانی هەر دوژمنێ بیەوێ ژیان لە سەربەستیو سەربەرزیمان بدات ·

دوای هاتنی شەڕی عیراق و ئێران ماناى ڕوخانی ڕژێمی خومەینیە

ئەنقەرە : حسن شەریعەتمەداری کوری ئایەتولا شەریعەتمەداری وتی کە خومەینی دژی عیراق شەری بەرپا کردو ئەمەش بۆ لە ناوبردنی ئێرانی یەکان بوو بۆ کپ کردنی دەنگی بەرهەڵستکارانی رژێمەکەی ·

ئەمەش لە گفتوگۆیەکی ڕۆژنامە نوسیدا دەری بریوە کە لەگەڵ ڕۆژنامەی (ترجمان)ی تورکیاییدا کردوویەتی ئەڵێ کە ڕژێمی خومەینی هەر خەریکی کوشتنو برسی کردنی ئێرانی یەکانەو ئاڵۆزیو بەرهەڵستکاری ڕژێمەکە هێشتا دەورێکی گەورەی لە ئێراندا هەیەو ئەم ڕژێمە لە ماوەی هەشت مانگدا (۱۳) هەزار کەسی لە سێدارە داوەو کۆتایی هاتنی جەنگی نێوان عیراقو ئێران ئەبێتە هۆی لە ناوچوونی ڕژێمی ئێران چونکە دۆخی ناوخۆی ئێران لە سەرخۆو هێمن نیەو هەروەها وتی کە پێشیان وتووە کە هێزەکانی بەرهەڵستکاران تۆ بدانەوە کە ئەبنە لایەن گیرانێکی بەهێزیو ناو بڕراو ئێرانی بە جێ هێشتووە بۆ ئەوەی رای گشتی جیهانی لەو تەنگاو کردنو ڕەفتارو نامرۆڤانەیە ئاگادار بکات کە کە هەموو ڕۆژێ ڕژێمی ناو براو ئەیکاتو ئیستاش ئەنجومەنێکی بەرگری پێکهاتووە بۆ ئەوەی کاری سیاسیو دیبلۆماسی خۆیان بکەنو پیاوە ئاینییە گەورەکان لایەنی خومەینی لەم خوێن ڕشتنەدا ناکەن· هەروەها ووتوشیێتی کەباوکی هیچ کاتێ لایەنگیری خومەینی نەبووەو هەمیشە ویستوویەتی کە پیاوی ئاینی لە سیاسەت دوور خاتەوەو بەڵام لایەنگیرانی خومەینی زوو باوکیان گرتو دەسەڵاتیان بە سەر وڵاتدا سەپانو کۆتایی هاتنی جەنگی عیراقو ئێرانیش

بڕوانە ل : ۷

عەرەفات وەڵامی قەزافی دەداتەوە :

ئەگەر ئەوە جێبەجێ بکرایە کە لەسەری ڕێکەوتین ، دوژمن زاتی نەئەبوو ئەوە بکا کە کردی

بێرووت : یاسر عەرەفات سەرەکی لیژنەی ڕاپەڕاندنی ڕێکخراوی ئازادیخوازی فەلەستین وتی زۆر بە سەرسووڕمانەوە ئەو نامەی نائومێدی یەم وەرگرت کە معمر قەذافی بۆ پێشەواکانی بەرگری ناردبوو ·

عەرەفات لە وەڵامی ئەو نامەیەی قەذافیدا کە داوای لە پێشەواکانی بەرگری کردبوو پێش هەموو شتێ بیر لە خۆکوشتنەوە بکەن وتی :

نامەکەتانم پێ گەیشت و زۆر سەرسامم لەو نائومێدی یەی کە پێی نووسرابوو · لام وابوو شێوەیوا ئەبوو بۆ ئەوانە بنووسرایە کە بەرگری نازانن ·

عەرەفات دووبارەی کردەوە کە ئەو بڕیارەی بەرگری داویەتیو ئەو ئازاییەی کە پاڵەوانەکانی بەرگری ئەینوێنن لەژێر گەمارۆی دوژمندا ئەبێ بە نیشانەیەکی ئاشکراو دیار لای هەموو جیهان ·

هەروەها عەرەفات داوای لە قەذافی کرد ئەو گفتوگۆیانەی بکەوێتەوە بیر کە لە چەندەها دانیشتندا پێکەوە دەبانکردو وتی ئەگەر ئەوەی ڕێکەوتین لەسەری بمانکردایە دوژمن نەیئەوێرا ئەوە بکا کە دەیکا ·

ڕووداوەکانی ڕۆژانی ڕابردوو

تۆکیۆ -
حکومەتی ژاپۆن دەری بڕی کە لەبەر ڕۆشنایی ئەودەستدرێژ-یانەی زایۆنی بۆ سەر خاکی لبنان سیاسەتی سەبارەت بە مەسەلەی عەرەب زیاتر لایەنگرتن ئەبێ لە جارانو پشتیوانی مافی گەلی فەلەستین دەکات ·

عمان :
دوو نێردراوی تایبەتی لە حکومەتی فەرەنساوە گەیشتونەتە پایتەختی ئوردنو بڵاو کرایەوە کە مەلیك حسین لەگەڵ هەردوو نێردراوەکەدا کۆ دەبێتەوە ·

طائف :
مەلیك فەهد، مەلیکی وڵاتی عەرەبی سعودیە نامەیەکی دەستنووسی لە مەلیك حسین مەلیکی ئەردەنەوە وەرگرتوە

بڕوانە ل : ۷

به بۆنەی بەستنی کۆنگرەی نۆیەمەوە

باوەڕی پتەو و سەرکەوتنی بەردەوام

مصلح جەلالی

« ئێوە لەم دەورەیەداو لە ئەنجامی ئەو بارە تایبەتیەی کە ئەمڕۆ شۆڕشو عیراقی مەزنی پێ رەت ئەبێتو لە ئەنجامی ئەو زنجیرە ئەزموونە تایبەتیانە کە تیا سەرکەوتنو بە ڕاستیو بە شێوەیەکی گشتی بوون بە پێشەنگی حیزبو بە شاسواری گەلی مەزنمان بە ویژدانی زیندوویو بەو چاوانەی کە خەویان لێ ناکەوێو ناخەون ٠٠»

بەم ووشە گەرمو روونو ئاشکرایانە ، هاوڕێی تێکۆشەر ، ئەمینداری نهێنی سەرەکایەتی هەرێمایەتی کۆنگرەی نۆیەمی حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی ، لە ڕۆژی (٢٤)ی حوزەیرانی ساڵی ۱۹۸۲دا کردەوە ٠٠

لە هەمان کاتیشا سەرەکی بەڕێز صدام حسین دەس نیشانی ئەو مەرجانەیشی کرد ، کە ئەبێ لە کاتی هەڵبژاردنی ئەندامانی هەرێمایەتیدا پێڕەو بکرێتو لە بەرچاو بگیرێت :

١ - ئازایەتیەکی تەواوی هەبێت لە کاتی تەنگانەدا ·

٢ - ئەبێ خەباتکەری بەعسی ، لە ژیانیا زۆر زۆر دەسپاك بێت ·

٣ - بڕواهێنانو ئارەزووی تەواوی بۆ کاری بێوچان هەبێت ، لە پێناوی راهێنانی مەبدەئەکان ، چ لە ئاستی حیزبدا بێت ، یا لە ئاستی دەوڵەتو ناو کۆمەڵدا ·

٤ - بڕوایەکی پتەوی بە گرنگیو بە پێویستی سەربەخۆیی عیراقو حیزب هەبێت ·

بەم شێوەو بەم مەرجانە ، ئەندامانی تازەی سەرەکایەتی هەرێمایەتی حیزب هەڵبژێردرانو بوون بە پێشەنگی خەباتکەرانی سەرانسەری عیراق ٠٠ بێگومان بەستنی ئەم کۆنگرەیەو هەڵبژاردنی ئەو ئەندامە بە جەرگانەیش لە کاتێکا هات ، کە عیراقی ئازیزمان کەوتۆتە بەر تەوژمی پیلانێکی گەورەی ئیمپریالیزمی جیهانیو ڕووبەڕووی کۆنەپەرسترین ڕژێم ، ڕژێمی تاران بۆتەوە ٠٠ ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستیش بووە بە بواری گەلێ ڕوداوی زل زلو بە تایبەتیش شاڵاوی درندانەی زایۆنیزمی تاوانبارو دوژمنو خوێنمژ بۆ سەر گەلی نەبەزی فەلەستینو گەلی ئازیزی لوبنان ٠٠

بڕوانە ل : ۷

ئیسپانیا بۆ ناچارکردنی ڕژێمی قەزافی بۆ دانەوەی قەرزەکانی کاروباری ئابووری دژی دەنوێنێ ·

مەدرید - ئیسپانیا لە (۳۰) حوزەیرانی ڕابووردووەوە، نەوتی لە لیبیا نەهێناوە لەسەر ئەوەی کە لیبیا سەدو سی ملیۆن دۆلاری کومپانیاکانی ئیسپانیا قەرزارە · سەرچاوەیەکی ئیسپانی وتوویەتی ئەو پارەیەی کەوا بە لای لیبیاوەیە بارەی کرینی نەوتو شتو مەکی ترە لە مانگی چواری ساڵی ڕابووردووەو ئیسپانیاش لە لایەن خۆیەوە بۆ ناچارکردنی لیبیا بە دانەوەی ئەم پارەیە گەلێ کاری کردووە کە یەکێ لەوانە وەرنەگرتنی نەوتە لە لیبیا ·

عەرەفات : بەرگری دەکەین و شەڕ دەکەین و بەرامبەر گەمارۆ ڕادەوەستین بۆ ئەوەی خاك و ناموسمان لە دەست نەچێ

بێرووت :
یاسر عەرەفات سەرەکی لیژنەی ڕاپەڕاندنی ڕێکخراوی ئازادیخوازی فەلەستین جارێکی تر دووپاتی کردەوە کە هێزە هاوبەشەکان هەر بە تەنها ڕووبەڕووی دەستدرێژییە جانەوەرەکەی زایۆنیزم وەستاون ·

عەرەفات لەو پەیامەیدا کە ئاراستەی جەماوەری عەرەبی کرد وتی لەو کاتەمێژوویی‌یەدا کە ئیستا بەسەر نەتەوەی عەرەبدا! تێدەپەڕێو زایۆنیزمی دوژمن و ئەمەریکای گەورەیان ئابڕوو شەرەفی نەتەوەی عەرەب دەبەنو بە نزمی‌یەوە سەیریان دەکەن ، ئەو دەستەیەی کە باوەڕی بە خواو بە نەتەوەی عەرەب هەیە بەرەنگاری ئەم دەستدرێژیو داگیرکردنە- بوون کە بە چەکی ئەمەریکاو یارمەتی ئەمەریکا دەکرێ ·

هەروەها وتی لە بێرووتی ڕۆژئاوای گەمارۆدراودا لە هەموو لایەکەوە پاڵەوانانی پیاوو ژنو مناڵ سەربەرزانە وەستاون نەك هەر بۆ بەرگری کردن لە لوبنان یا لە گیان یا لە شۆڕشو بیروباوەڕ بە تەنها بەڵکو لەپێناوی نەتەوەی عەرەبو ئەو شەرەفو سەربەرزی‌یەی کە ماویەتی ·

هەروەها وتی بەرامبەر بەم هەڵوێستە مێژوویی‌یە نوێنەری ئەمریکا فیلیپ حەبیب لەسەر سوپای زایۆنی دەستدرێژەوە ڕاوەستاوەو دەیەوێ بە هێزی مرۆکەو تۆپ سەر بەفەلەستینیو لوبنانی‌یەکان شۆڕکاو مەرجەکانی بسەپێنی بەسەریانا کە لە ماوەدوا هەموو ناوچەکەیش دەگرێتەوە ·

عەرەفات هەروەها وتی ئایا ئەو مناڵەو ئەو هاونیشتمانە کە ئەم کردەوەی ئەمەریکا دەبینێ مافی ئەوەی نی‌یە بڵێ نەتەوەی عەرەب لە کوێیت ؟ کوا هێزەکانی سوپاتو کوا خەڵکە زۆرەکەت؟ کوا پارەو سامانی زۆرت ٠٠ ئایا مافی ئەوەیان نیە لە پێشەواکانی عەرەب بپرسن ئوە کە ئەم دەستدرێژی‌یەو ئابڕووبردنە دەبینن سبەینی چۆن وەڵام دەدەنەوە ؟

Institut kurde de Paris

پیرۆزبایی بۆ سەرۆکی پێشەوا صدام حسین لە ئەنجومەنی یاسادانان و ڕاپەڕاندنی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانەوە

بەڕێزان سەرۆك و ئەندامانی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن و جێنشینی سەرەکی ئەنجومەنی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان پێخۆشحاڵی خۆیان بە هەڵبژاردنەوەی سەرەکی پێشەوا صدام حسین دەرخست بۆ پێشەوایەتی حزب و شۆڕش •

لەو دوو بروسکەیەدا کە هەردوکیان بۆ پێشەوایان بەرزکردەوە کۆبوونەوەی جەماوەری ناوچەکەیان دووپاتکردەوە بە دەور ئاڵای بەڕێز سەرەکی پێشەواداو ئامادەیی خۆیان تازەکردەوە کە ئازایانە ڕووبەڕووی دوژمنانی گەل و شۆڕش بوەستن و پارێزگاری لە سەربەرزی نیشتمان و یەکێتی خاك و گەل بکەن • ئەمەیش دەقی هەردوو بروسکەکەیە •

بەڕێز سەرەکی پێشەوا تێکۆشەر صدام حسین •

هەڵبژاردنەوەتان بە ئەمینداری نهێنی پێشەوایەتی هەرێمی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لەم بارە ناسکەدا کە ناوچەکەی پیا تێدەپەڕێ و هێرشی درندانەی ئیمپریالیزم بۆ سەر وڵاتەکەمان و شۆڕشەکەمان پەرەدەسێنێ تیایا ویستی زیندووی ڕۆڵەکانی گەلی عیراق بە عەرەب و کوردو کەمایەتییە نەتەوەییە براکان و شانازییان دەردەخا بە پێشەوایەتییە مێژوویەکەتانەوە •

سەرەکی بەڕێز •• بەستنی کۆنگرەی نۆهەم و بڕیارو چارەکانی هەندێ ڕاستی دەردەخەن لە پێشیانەوە ئازایی و بەجەرگی بەعسییەکانە لە دەسنیشانکردن و دۆزینەوەی کەم و کوڕی و دۆزینەوەی شێوەو ڕێگەی ڕاست بۆ ڕۆیشتن بەرەو ئامانجە دانراوەکان لە بیناکردنی عیراقی دیموکراتی سەربەست بۆ ئەوەی جێگای پێشەوەی خۆی بگرێ لە تیشکدانەوەی شۆڕشگێڕانەدا بۆ ناوچەی جیهان •

سەربەرزم بەم بۆنەیەوە بە ناوی خۆم و ئەندامانی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن و جەماوەری ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان گەرمترین پیرۆزبایتیان لێبکەم لەسەر ئەو باوەڕە تێکڕایەی کە پێتان دراو هەڵبژاردنەوەتان بە تێکڕایی بۆ پێشەوایەتی گەل و شۆڕش لەسەر ڕێی سەرکەوتن و سەربەرزی و پێشکەوتن و بەرەوپێش چوون •

بە هەموو شانازییەکەوە بەڵێن تازەدەکەینەوە کە بەوەفابین بۆ شۆڕش و پیروباوەڕەکانی و چی گرانبەهابێ لە پێناوی پاراستنی نیشتمانەدا داینێین و دوژمنان ببەزێنین و لە هەموو لایەکەوە سەرکەوتن وەدەستخەین •

خوا سەرکەوتووتان کاو ئاگای لێتان بێ لە هەرشتێکدا کە لە پێناوی چاکە گەل و شۆڕشدا دەیکەن •

جمال حاجی شریف
سەرەکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان

بەڕێز سەرەکی پێشەوا تێکۆشەر صدام حسین

لەم ڕۆژە مەزنانەی مێژووی گەلەکەماندا کە پڕن لە پاڵەوانی و ئازایی لە بەرگریکردندا لە خاکی پاکی نیشتمانماندا بەستنی کۆنگرەی نۆهەمی هەرێمی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بە ڕووداوێکی بێهاوتا دادەنرێ و ئەوە دەردەخا ئەو ئەرکانەی بەسەر شانی حزبی پێشەوامانەوە هەنچەند گرنگن •

بەبۆنەی هەڵبژاردنەوەتانەوە بۆ ئەمینداری نهێنی پێشەوایەتی هەرێمی حزب و تازەکردنەوەی باوەڕ بە پێشەوایەتییە مێژووییەکەتان سەربەرزین بەوەی گەرمترین پیرۆزباییتان پێشکەش بکەین و باوەڕی بەرزمان بە پێشەوایەتیتان دەربڕینەوە •

گەلی کوردمان کە هەمیشە جەنگاوەری ئازای بەرەو بەرەکانی شەڕ ناردوە دژی ئێرانی دوژمن زۆر پێخۆشحاڵ بوو بە هەواڵی هەڵبژاردنەوەتان پەیمانی وەفاداریتان بۆ تازەدەکاتە لە پێناوی دامەزراندنی کۆمەڵگای سۆشیالیستی یەکگرتوودا •

هەمیشە پێشەوای ڕەوتی سەرکەوتوومان بی و سەربەرزی بۆ شەهیدەکانمان •

احسان هیبەالله المفتی
جێنشینی سەرەکی ئەنجومەنی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان

لە بروسکەیەکدا بۆ سەرۆکی فەرماندە صدام حسین

جەماوەری سلێمانی پەیڕەوکردنی خۆیان بە پێی بڕیار و هەڵوێستەکانی کۆنگرەی نۆیەمی هەرێم دووپات دەکەنەوە

جەماوەری پارێزگای سلێمانی باوەڕی خۆیان بەوە دەربڕی کە ئەو تاقیکردنەوە شۆڕشگێڕییەی ئێستا وڵاتی پێدا تێدەپەڕێ بەرزترین پلەی پێشکەوتن بەخۆیەوە دەبینێ لە ژێر پێشەوایەتی سەرەك صدام حسیندا ••

لەو بروسکەیەدا کە لە کۆتایی کۆڕێکدا بەرزکرایەوە باوەڕی خۆیان بە بڕیارەکانی کۆنگرەی نۆهەمی هەرێم و هەڵوێستەکانی دووپاتکردەوە کە ڕێگای سەرکەوتن و سەربەرزی بۆ هەموو جەماوەری گەلمان دەسنیشان دەکەن •

ئەمەیش دەقی بروسکەکەیە:

ڕۆڵەکانی سلێمانی کە لەو کۆڕەدا کۆبوونەتەوە کە هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئەندامی پێشەوایەتی هەرێمی حزب ئامادەیەتی بە هەموو شانازییەکەوە پیرۆزبایی دڵسۆزانەتان پێشکەش ئەکەن بە بۆنەی ئەو باوەڕە باڵایەوە کە کۆنگرەی نۆهەمی هەرێمی حزب دووپاتی کردەوە بۆتان بە تازەکردنەوەی هەڵبژاردنەوەتان بە تێکڕایی بۆ ئەمینداری نهێنی پێشەوایەتی هەرێم و سەرەکی ئەنجومەنی پێشەوایەتی شۆڕش •• بەتەواوی پڕ باوەڕین ئەو تاقیکردنەوە شۆڕشگێڕییەی کە بە پێشەوایتیان لە وڵاتماندا دەڕوا بەڕێوە هەموو پێشکەوتن و پەرەسەندنێك بە خۆیەوە دەبینێ •

کۆنگرەی نۆهەمی هەرێم لە کاتێکی سەرەنجامبەختی ناسکی ژیانی گەلەکەماندا بەسترا •• لەبەر ئەمە ئەو ئەنجامانەی لێیەوە پەیدابوون و ئەو بڕیارە ڕاستانەی دەریکردن ڕێگای خەباتی بەرەوژوورچووی گەلەکەمان دیاریدەکا لە پێناوی پتەوکردنی سەربەرزی و سەربەخۆیی عیراقداو کارێکی وا دەکا هەموو مافە نیشتمانییەکانی لەوانە وەربگرێتەوە کە لە پێشەوایەتی بە ئازاو دووربینەکەتان و ئەو دەستکەوت و سەرکەوتنانە بێزارن کە لە ژێر ئاڵاتانا دەستگیربوون •

پێشەوای بەجەرگ •• بەڵێنێکت دەدەینێ بەڵێنی پیاوی دڵسۆزبێ کە بە تەواوی پێڕەوی بڕیارو هەڵوێستەکانی کۆنگرەی نۆهەمی هەرێمبین و بۆ ئەمەیش چ قوربانییەك پێویستبێ پێشکەشی کەین •

با هەر پێشەوای سەرکەوتووی گەلمان بی و •• با ئاڵای عیراق بە بەرزی بشەکێتەوەو لە سێبەریشیا یەکێتی نیشتمانیمان لە ژێر پێشەوایەتیدا هەر پتەوبێ •

ئەنجا هاوڕێ سعدی مهدی صالح وتارێکیداو تیایا باسی ئەو هەنگاوە فراوانانەی کرد کە شۆڕش لە ڕەوتە سەرکەوتوەکەیا بڕیویە و ئەو دەستکەوتە گەورانەی کە بوونەتە هۆی سوود بۆ جەماوەری گەل •

ئەنجا وتی شۆڕش هەر لەسەر ئەم ڕێبازە بەردەوامەو ئەمە بوەتە هۆی ئەوەی دوژمنان پیسترین هۆ بەکاربێنن بۆ کۆسپخستنە ڕێی ، بەڵام هەموو کردەوە دوژمنانەکەیان خۆیداوە بە بەردی ڕەقی ئەو بارە تازەیەدا کە ئادەمیزادی وای دروستکردوە بە ئازادی ویستی خۆی دەربڕێ •

ئەنجا وتی جەماوەری ئازامان دەریخستوە چەندە توانای بەرزەو چۆن دەتوانێ ڕووبەڕووی دوژمنان ڕابوەستێ و هەموو پیلانەکانی تێك بشکێنێ •

ئەنجا باسی باری گەلانی ئێران و ئەو ئازارانەی کرد کە لەژێر ڕژێمی خومەینی ڕەگەزپەرستدا تووشیان بوەو بەتایبەتیش گەلی کورد لە ئێرانداو بەراوردی کردن بەو ژیانە خۆشەی کە گەلی

بڕوانە ل : ٧

جەماوەری دهۆك بەڵێنی خەبات تازە دەکەنەوە بۆ پاراستنی سەربەرزی عیراق و یەکێتی خاك و گەل

جەماوەری دهۆك پێخۆشحاڵی خۆیان پیشاندا بە هەڵبژاردنەوەی بەڕێز پێشەوا صدام حسین بە ئەمینداری نهێنی پێشەوایەتی هەرێمی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و پێشەوای ڕەوتی شۆڕش لە وڵاتدا •

لە کۆتایی کۆڕێکی جەماوەریدا کە لە ناوەندی پارێزگادا بەسترا جەماوەری دهۆك بروسکەیەکیان بۆ سەرەکی پێشەوا صدام حسین بەرزکردەوەو تیایا بەڵێنیان بۆ تازەکردەوە کە هەمیشە بەردەوام بن لە خەباتدا لە پێناوی پاراستنی سەربەخۆیی عیراق و یەکێتی خاك و گەل و بەردەوامی پێشکەوتن و شارستانییا •

هاوڕێ سعدی مهدی ئەندامی پێشەوایەتی هەرێمی ، ئەمینداری نهێنی نووسینگای ڕێکخراوی باکوور لە کۆڕەکەدا قسەی کردو سڵاوی پێشەوایەتی حزب و شۆڕش و بەڕێز سەرەك صدام حسینی بە جەماوەری پارێزگاکە گەیاند •

ئەنجا باسی ئەو بارودۆخەی کرد کە وڵات و نیشتمانی عەرەبی پیا تێدەپەڕێ و مەرجەکانی مسۆگەرکردنی سەرکەوتنی بەسەر دوژمنانی حزبدا دەستیشانکرد لە ئیمپریالیزم و زایۆنی و هێزە کۆنەپەرستە ڕەشەکان و خایەنەکان کە دەیانەوێ کۆسپ بخەنە ڕێی ڕەوتی شۆڕش لەم وڵاتە تێکۆشەرەدا •

ئەنجا هات بە سەر چۆنیەتی و ئامانجی ئەو دەستدرێژییەی کە ئێران دەیکاتە سەر وڵاتمان بە هاوکاری لەگەڵ ئیمپریالیزم و زایۆنیزمداو چۆن تەماعی کردوەتە کەنداوی عەرەب و چۆنیش پتەوی گەلی عیراق توانی ئەو هەوڵو تەقەلایانەی هەر لە بێشکەدا بخنکێنێ •

پاش ئەوەیش باسی باری ناخۆشی گەلی کوردی کرد لە ئێراندا لە ژێر سێبەری خومەینیداو چۆن بە دەست ئەو ڕژێمەوە دەناڵێنێ و کەچی گەلی کوردمان لە عیراقدا شۆڕش هەموو شتێکی بۆ هیناوەتەدی و مافی نەتەوایەتی

بڕوانە ل : ٧

بەڕێوەبەرێتی ئەوقاف لە هەولێر پێشانگای قورئانی پیرۆز دەکاتەوە

ڕۆژی شەممەی ڕێکەوتی ٣-٧-١٩٨٢ سەعات دەی سەرلەبەیانی بەڕێز جمال حاجی شریف سەرەکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی کوردستان ئەو پیشانگایەی کردەوە کە بەڕێوەبەرێتی ئەوقاف بەشی تیشووکاری ئاینی لە پارێزگای هەولێر لە مزگەوتی ناوبازاڕو مزگەوتی خانەقای شیخ مەزهەری نەقشبەندی بۆ قورئانی پیرۆز پێکیهێنابوو •

لەپیشانگاکەدا چەند جۆرێك قورئانی پیرۆز نیشاندراوەو مێژووی نووسینەوەی هەندێکیان ئەگەڕێتەوە بۆ ساڵی ١٣٠٣ی زاینی واتە ٦٧٩ ساڵ لەمەوبەرەو هەندێکیاشیان لەبەر دەستنووسەکەی حەزرەتی عثمان (خ•ل•خ) نووسراوەتەوەو کە بە دوورودرێژی تەفسیری فارسی لەسەر کراوەو ئەم قورئانانەش کە بریتین لە سێ قەوارەو هەریەکە قەوارەی خۆی هەیە سەرلەنوێ بە وێنەکی جوان و پەسەند لەسەر ئەرکی وەزارەتی ئەوقاف بە سەرپەرشتی ئەم زانا ئاینیانە (شیخ عبداللەی شێخلی و شیخ شاکر بەدری و شیخ سعید الباجەچی و قورئان خوێن شیخ علاء الدین قەیسی کە قورئان خوێنێکی ئاینییە لە چاپدراون و ئەوەشی کە لە ساڵی (١٩٨٠)ەوە تا ساڵی ١٩٨٢ ئەرکی سەرپەرشتکردنی ئەم کارەیان خستبێتە ئەستۆی خۆیان ئەم بەڕێزانە بوون شیخ نوری فیصل الشاهری و شیخ محمد شریف احمد و شیخ عبدالله شێخلی و شیخ شاکر بدری و شیخ علاءالدین القیسی و شیخ علی حسین الزبیدی بوون •

بێگومان ئەم بایەخدانە بەم لایەنە ئاینییەو زیندووکردنەوەو پەرەپێدانی نووسینە ئاینییەکان و خزمەتکردنی ئاینی پیرۆزی ئیسلام لە لایەن حکومەتی شۆڕشەوە لە سەرووهەموویانەوە سەرەکی مەزن هاوڕێ صدام حسین نەك هەر ئاوردانەوەیەکی دڵسۆزانەو فەرداراتەیە بگرە توند دەستگرتنە بە ئاینی بەرزی ئیسلام و خزمەتکردنییەوە •

پێکهێنانی ئەم پیشانگەیەش قازانجەکەی بۆ پشتگرتنی جەوگی ڕەوامانە دژی فارسی ڕەگەزپەرست •

نووسینگەی هەولێر

---

٥٠ خێزان لە هەولێردا مانگانەی چاودێری کۆمەڵایەتی وەردەگرن

بەڕێز یحی جاف پارێزەری هەولێر شوناسنامەی مووچەی مانگانەی چاودێری کۆمەڵایەتی بەسەر (٥٠) خێزانی تازەدا دابەشکرد لە شاری هەولێردا •

بەمبۆنەیەوە ئاهەنگێك ڕێکخراو بەڕێزان جێنشینی پارێزەرو ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانی بورهان محمد رشید و کاربەدەستان ئامادەی بوون •

سەرۆکی لیژنەی چاودێریکردنی خێزان لە هەولێردا وتارێکیداو تیایا وتی تا ئێستا لیژنەکە هەزارو ٤٥٠ شوناسنامەی دابەشکردوەو ئێستایش خەریکی تەواوکردنی (٧٠٠) موعامەلەی تازەیە بۆ ئەوەی بیاننێرێ بۆ لا ناوەندییەکان بۆ بڕیاردان لەسەریان •

لەگەڵ لێپرسراوی ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندندا

لەو چاو پێکەوتنەی لەگەڵ هاوڕێ خالد طاهر قادر لێپرسراوی ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندنی مەڵبەندی •چەند پرسیارێکمان ئاراستە کردو وەڵامی پرسیارەکانی ئێمەی داوە :

× دەوری قوتابیان لە جەنگی قادسیەی صدام ، لە چ ئاستێکدایە ئەو هەوڵ و خەباتانەی قوتابیان چیین پێشکەش بە جەنگی شەرەفمەندیان کردووە ؟

– دەوری قوتابیان لە هەرسێ شارەکەی هەولێرو دهۆك و سلێمانی لە بەرپا بوونی ئەم جەنگە پیرۆزەدا بەشداریان کردووە چ بە گیانی فیداکاری ، چ بە

– لەو کاتە جەنگی ڕەوامان دژی دوژمنی ڕەگەز پەرست ڕوویداوە ئەوە نزیکەی بیست مانگ پترە ، لەسەرکەوتنێکی گەورەی بەدەست هێناوە • قوتابیانی شاری هەولێر بە دڵێکی فراوان و شۆڕشگێڕانەوە هاوبەشیان لە جەنگی پیرۆزی قادسیەی صدام کردوە چ بە لایەنی مادی و چ بەشداری کردن لە جەنگی پیرۆزمان• هەروەها بەشداریان کردووە لە بەرگری میللیدا • جەماوەری قوتابیانی شاری هەولێر ئەوەی دووپات کردۆتەوە بۆ پارت و شۆڕش لە پێناوی ئەم جەنگی پیرۆزەدا گیانیان بەخت ئەکەن • لە پێناوی ئەوەی گەلی عێرات بە شادی و کامەرانی بژی • تا دوژمنە

بڕوانە ل : ٧

هەڵوێستی دڵسۆزانە بۆ سەرکردایەتی پارت و شۆڕش دووپات کردۆتەوە کە قوتابیانی کوردستان لەگەڵ سەرکردایەتی پارت و شۆڕشن • تا خوێن نەرژێ وشەی ئازادی ودەست نایێ تا گەل لە کۆشش و خەبات نەبێ بڵێسەی سەرکەوتن لە گر نابێ ••

× بۆ ماوەی دوو ڕۆژە سەرکردایەتی هۆبەی هەولێر سەربازکەیەکی کردۆتەوە ئایا دەوری قوتابیان چییە لەم سەربازگەیەدا ؟

ئەمە دووەمین سەربازگەیە کە لە شاری هەولێر دەکرێتەوە لە ژێر دروشی « سەربازگەی یەکێتی نیشتمانی » ئەمەش پۆستەی دووەمە کە قوتابیان مەشقی تیا ئەکەن بۆ ڕاهێنان و فێر کردنیان لە سەر هەمە جۆرە چەکێك چەکی قورس و جۆرەکانی تر ، ئەمەشی هەنگاوێکی سەرکەوتوو نەیە بۆ ئامانجەکانی پارت و شۆڕش • قوتابیانی کوردستان لەگەڵ ئەم جەنگەدان و بۆ دوژمنی دەسەلمێنن کە ڕۆڵەکانی کوردستانی عێراق لەگەڵ پارت و سەرکردایەتی شۆڕشیدان •

× لە کۆتاییدا

لە کۆتاییدا دەمەوێت بڵێم قوتابیانی کوردستان لە هەرسێ شارەکەی ئۆتۆنۆمیدا بە دڵ و بە گیان لەگەڵ سەردایەتی شۆڕش دان و وەئامانجە پیرۆزەکانی شۆرشی ١٧ – ٣٠ی تەمموز ئەپارێزن •

سەرۆکی یەکێتی قوتابیانی کوردستان و گفتوگۆیەك

هاوڕێ بدر مصطفی عباس سەرەکی یەکێتی قوتابیانی کوردستان – لقی هەولێر لەو چاو پێکەوتنەی کە پەیامنێرمان لە مەکتەبی سکرتاریەت سازی کرد لە وەڵامی چەند پرسیارێکدا ئەم خاڵانەی خوارەوەی روون کردەوە •

بانگەوازێك

«یەکێتی قوتابیانی کوردستان – مەکتەبی سکرتاریەت ئەم بانگەوازەی لە تەلەفزیۆنی کەرکوك بڵاو کردەوە (یەکێتی دلێرەکەتان بە مەشخەڵی گزنگی هیوای سەرکەوتنتان شادوومانە بە هیوای ئەوەین قوتابیانی کورد لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا پرشنگی وانەی سەرکەوتن بۆ دوارۆژ بنەخشێنن• بەڕێز هەڤاڵ علی احمد جاف سەرەکی یەکێتی قوتابیانی کوردستانی عێراق لە میانەی ئەو کۆبوونەوەی لەگەڵ هەرسێ سەرەکی لقەکانی یەکێتی کردیا •• بڕیاری دا مەکتەبی سکرتاریەت خەڵات پێشکەش بەو قوتابیانە دەکات کە لە هەسێ شارەی هەولێر – دهۆك – سلێمانی• لە تاقیکردنەوەکانی وەزاری پۆلی سێیی ناوەندی و شەشی ئامادەیی بە یەکەم دەردەچن لە شارەکەیان با سەر لە مەکتەبی سکرتاریەت بدەن بۆ ئەوەی خەڵاتەکەیان وەرگرن •• ڕێزو سڵاومان قوتابیانی خۆشەویست لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی و هیمای سەرکەوتن بۆ گشت خوشك و برایەکی قوتابی دەخوازین •

خەباتی قوتابیان

یەکێتی قوتابیانی کوردستان ئامادەی کردووە

لە شاری هەولێر – سەرکردایەتی هۆبەی هەولێر سەربازگەیەکی گەورەی بۆ قوتابیان کردەوە سەربازگەکەش لە ژێر ناونیشانی « سەربازگەی یەکێتی نیشتمانی » دایە کە بە هەزارەها قوتابی بەشداری لەم سەربازگەیەدا کردوە ، بۆ فێر بوون و ڕاهێنان و مەشق کردنی جۆرەها چەکی گەورەو بچووك • گەلی عێراق لەم ساتەدا جەنگ دەگێرێت لە پێناوی شەرەف و کەرامەتی خاکی عێراق بە کوردو عەرەب و هەموو کەمە نەتەوەییەکان دژی دوژمنی ڕەگەز پەرست • دژی ڕژێمە بۆگەنەکەی « قم و تەهران » گەلی عێراق بە کوردو عەرەب و توورکمان و هەموو کەمە نەتەوەییەکان دەستیان لە ناودەستی یەکەو خاك خاکی گەلی عێراقە • تێدەکۆشن و دەجەنگن بۆ ئەوەی ووشەی قادسیەی صدام گەشاوە تر بێ لە خەندەی سەرکەوتندا بژی • نەمری و شانازی بۆ شەهیدانی نیشتمان • نەمری و شانازی بۆ ڕۆڵەکانی گەلی عێراق ، ئەدانەی سینگیان بۆتە قەڵغان • لە بەردەم دوژمنە ڕەگەز پەرستەکانەدا دەجەنگن ، شانازیشی بۆ هاوڕێی تێکۆشەر ، ڕابەری گەل هاوڕێ صدام حسین بێ ••

Institut kurde de Paris

لە ئەدەبی جەنگ

تۆپ هاوێژ

فەرماندەی هێز لەگەڵ سەربازەکانی تیپەکەی خۆیدا کۆبووبوەوە ، ئەو بروسکەیەی پێڕاگەیاندن کە لە هێزێکی خومانەوە وەرمیگرتووە ، کە لە نزیکی (سەرپێڵی زەهاو) دایە ·· بروسکەکە دەڵێت ، هێزێکی نزیکی پیادەی دوژمن ، تۆپهاوێژێکی دوور مەودای هەیە ، کە دەبێت لەناو ببرێت ·

خێرا هەموویان ئامادەیی یان پێشان داو ·· چەکی سووکو گوریسی ئەستووریان هەڵگرتو ، خێرا بۆی دەرچوون ، هەنگاوی تیژیان دەهاوێشت ، بۆ ئەوەی تا لە توانایاندایە بە زووترین کات ڕێگا بیستو پێنج کیۆ مەترییەکە ببڕن ·

– ڕاوەستن !

فەرماندەی هێزەکە پێیووتن ، دەستی بۆ ئەو ڕووبارە ڕاکێشا کە بەری لێ بڕیبوو نەوە ··

چاووشەکە ووتی :

– ئەمە ڕووباری (ئەلوەن)ە!

فەرماندەی هێزەکە ووتی:

– دەزانم ·· با گورج لێی بپەڕینەوە !

هەموو بە مەلەوانێ کردن لە ڕووبارەکە پەڕینەوە ·· هەستیان بە ساردیی ئاوە زۆر چێیی‌یەکە نەکرد، هەروەك چۆن لەوەوبەر هەستیان بە ساردیی ئەم شەوە نەکرد ، کە شەوێکە لە شەوەکانی مانگی کانوونی دووەم ، پاش ماوەیەك ·· گەیشتنە ئەوبەری ڕووبارەکە ، سەرلەنوێ ڕێیان گرتە بەر ، ڕایان دەکرد ·· سەعاتێکی نەبرد ، لە سەنگەرەکانی دوژمن نزیك بوونەوە ·· تا ڕادەیەك تەنیا پەنجا مەتر لێیانەوە دوور بوون ·· یەك ·· دوو ·· سێ ·· حەوت ·· حەوت سەنگەر بوون ··

بەڵام تۆپهاوێژەکە کوا ؟

چەند کەسێکی هێزەکە ڕۆیشتن ، لێرە ·· لەوێ ، بە دوای تۆپهاوێژەکەدا دەگەڕان ·· چاووشەکە بە بە چرپەوە گوتی :

– ئەوە تۆپهاوێژەکە !

دەستی بۆ ناوەڕاستی شیوەکە درێژ کرد ·· تۆپهاوێژەکە ·· بە لولەی درێژو بە گوللە تۆپەکانیەوە لەوێدا لێی ڕاکشابوو ··

دەستو مەچەکە بەهێزەکان ·· خێرا لێی کەوتنە کار ·· گوریسیان بە تۆپخانەکەوە بەست ·· پاش ماوەیەك پالەوانەکانمان سەرلەنوێ بە مەرا کردن بەرەو دواوە گەڕانەوە ، تۆپهاوێژە لولە درێژەکەیان لەگەڵدا بوو ·

مکرم رشید تاڵەبانی

لە عەرەبییەوە بەدەستکارییەوە کردوویەتی بە کوردی

سەرنج

تۆپهاوێژ = مدفع

چێیی = زۆر سارد

شیو = دۆڵ

چاووش = عریف

فەرماندەی هێزەکە : آمر القوه او المجموعه ·

دوور مەودا = بعید المدی

زمانی "مەولەوی"

○ محەمەد ئەمین هەورامانی ○

یەکێ لە ڕەوشتە پیرۆزو مرۆڤایەتیە بەرزەکانی مەولەوی ، وەك ئەندامانی خێزانی ئەدەب ، هەمیشە بە سەرەوە کردنی خوێندەوارو رۆشنبیرە هاوچەرخەکانی خۆی بووە، چە لە وەختو ساتی خۆشیو ڕەهاداو چە لە کاتی ناخۆشیو تەنگو چەڵەمەی ناڵەباریی دنیادا ، بێگومان ئەمجۆرە بە سەرکردنەوەو لێپرسینەوە چەند لایەنێکی گرنگی ئەو وەختو ساتو دەمەمان بۆ روون دەکاتەوەو ئەتوانین ، بڵێین ، لە رووی ئەدەبەوە بەرێکی یەکجار بەهادارو نایابی ئەو سەردەمەیەو لێکۆڵینەوەو پشکنینی بە وردیی دەبێ بە هۆی زۆرتر ناسینو دەستنیشانکردنی جۆری پلەی ئەدەبو چۆنیەتی برینی قوناخەکانی ، ئەمە جگە لەوەی کە لایەنەکانی دیکەی جۆری پەیوەندی نێوان خۆیان ، وەك جەماوەری ئەدیبانو رۆشنبیرانو ، نێوان خۆیانو خەلکەکەی دەوروپشتیان بە روونی دەخەنە بەر چاو کە خۆی لە خۆیدا جۆرە وێنەیەکی مێژووی بێگەردی ئەدەبی چەرخو دەمەکەیانە ·

ئەم دوو پارچەیەی خوارەوە ، نامەی (مەولەوی)و وەڵامی (داخی) یەکێکە لەو وێنە بەهادارانەی ئەوان ،کە لە ناوەرۆکیدا فۆتۆگرافیکی زیندووە ، وێنەیەکی ڕەنگاورەنگو رازاوەی جۆری ئەدەبی ئەو سەردەمەیەو لە ئاوازو مۆسیقاو جۆری بەکارهێنانی کەرەستەدا ، چەهینی خۆی کە وەك نامەیەك، چە ئەوەی هاوەڵەکەشی، کە وەك وەڵامێ ، بە دوو دیوی بەرهەمی کەڵەشاعیرێکی ئەو سەردەمە لە قەڵەم دەدرێن ، ئەگەریش هەریەکەلەوانە ناوونیشانی بوێژەکەی بە سەرەوە نەبێ ، بێگومان‌دەبێ بە هۆی سەر. لێشێواندن لە پشکینەرو لە کاتی ناسینو جیاکردنەوەیاندا لە یەك ·

هەر کە مەولەوی هەواڵی داخی دەزانێ کە وەزعی نەفسیو تەنیی زۆر شلۆقە،قاقەزێکی بۆ ئەنووسێ ، بۆ ئەوەی (داخی) بەسەرەوەبکاتو هەواڵی تەندروستی لێ بپرسێو بە هۆیەوە نەختێ لە ئێشو ئازاری تەنە نەخۆشەکەی کەم بکاتەوە ·

مەولەوی ، شەماڵ دەکابە ڕابەرو نامەکەیەنەرو سەرەتای نامەکەی بەوەدەست پێ دەکا ، کە دەڵێ:– دوورکەوتنەوەی (داخی) بووەبە هۆی جووتبوونی ئەم (مەولەوی)و خەفەتو خەم ،هەر لەبەر ئەوەشە سەرو باڵای وەك (جەوگان = گۆچان = کالۆك) چەمیوەتەوە ·

ئەوجا ، مەولەوی ،شەماڵ ڕاسپێری دەکا ، کە بڕواتە خزمەتی (داخی)و ئەگەریش هەواڵی ئەمی (مەولەوی) پرسی تێی بگەیەنێ کە زۆر گیرۆدەیە، گیرۆدەی ئازاری جیابوونەوەوزۆریش تاسەی بینینی دوورکەوتنەوەی ئەو (داخی)یەتی ، بەڵام ئەم ئێشو ئازاری دووریە ،بووە بە هۆی ئەوەوە ، کە چاوەکانی (مەولەوی) بخوڕێنو فرمێسکە خوڕەکانی تانجەرۆ – وسیروان دروست بکەنو ببنەوە یەكو ڕووبارێکی تووشو گەورە دروست بکەن ، بۆیە ناتوانێ سەری لێ بدا چونکە پێی توانای بەرینەوەی ئەم ڕووبارە تووشەیان نییە ·

جیاوازیی نێوان ئەم پارچە شیعرەی مەولەوی ، وەك نامەیە بۆ (داخی)و ئەوەی (داخی) ، وەك وەڵامە، بۆ (مەولەوی) بە لای منەوەتەنها شتێکەو لەوە بەدەر نییە ئەویش ئەوەیە، کە مەولەوی توانیویەتی لە دوانزە نیوە شیعردانامەیەکی بە پێزو پڕ واتا بنووسێ ، بەڵام وەڵامەکەی(داخی) ، ئەگەرچی دەبێ درێژتر بێ ، بۆ ئەوەیزیاتر کەنەسەری خۆشنوودی پێخۆشحاڵ ببێ ، پەخشانی بیستو چوار نیوە دێڕیشیعریی بووە ·

مەولەوی :

تا ، جە داخی ، تاق ،جفت خەمانەن
راس باڵا چون چۆی جەوگان خەمانەن
شەماڵ ، وە خزمەت ئەو زامان خەتەر
بشۆ ، ئەر پەرساش ،ئێدش جواو دەر :
گیرۆدەی ئازار سەختی فیراقەن
هەرچەند موشتاقی ، بەندموشتاقەن
بەڵام ، تا وەسەیل دەردەکەی دووریت
لافاوی هوروناو رەنج مەهجووریت
(تانجەرۆ)ی ئی چەم(سیروان)ی ئەو چەم
جۆش داوێ وەهەم ئی چەم تا ئەو چەم
کەڵەك هۆر مەدا نماراش ئەو وێش
کەڵەك هورمەدا نماراش ئەووێش
رای ئامام نەوی پا بنیەوئەو پێش ·

بڕوانە ل : ٧

ئێوارەی پایز

شیعری محمد عمر عثمان

ئێوارەیەو
گفەی (با) دێو
هەور ئاسمانی گرتووە
ئێوارەیەو
داری پایز ئاهەنگی وەرینی ئەگێڕێ ··
گەڵا سەوچۆپی گرتووە
ئێوارەیەو
منی تەنیا لە ناو کۆمەڵێ تارمایی ڕێبوارانا
لە سەرمانا ئەلەرزمو
هەنگاو ئەنێم بە ژێر باڵێ ڕەهێڵەو شەستە بارانا
ئێوارەیەو
منی بێ پاڵتۆ ، بێ چەتر
دەربەستی تۆفو سەرما نیم
ئێوارەیەو
کەس بۆ خەمی من ناسووتێ
ئای لەو ڕۆژە ڕەشەتیادام
ئێوارەیەو
خۆشەویستییو ترسی پایز ··
هەموو گیانمی گرتۆتەوە
پایز لە دڵێ تەزیوما ···
ئاگرێکی پڕ بڵێسەی کردۆتەوە
ئێوارەیەو
پایزلە دڵی تەزیوما·
ئاگرێکی پڕبڵێسەکردۆتەوە ئێوارەیەو
زۆر حەز ئەکەم لە جێی باران ··
گەڵای زەرد بە سەرما داکا
ئێوارەیەو
باوەش ئەکەم بە گەڵای مردووی پایزا
ئەو پایزەی ڕەنگی قژو ڕەنگی چاوی ئەو وون ناکا
ئێوارەیەو
تاوێکی تر گۆڕەکەی ئەگرمە باوەش
لێی ئەپرسم : ئاخۆ شەوان سەرمای نابێ !
ئاخۆ سڵ ناکا لە گرمەی هەورو لە لورەی بارەش

عەبدوڵلا چەوهەر

قەڵەمێکی نەرگس و گۆمێکی مەنگ

○ شێرکۆ بێکەس ○

که هاتین بۆ لات دەمەوئێوارەیەکی درەنگ بوو ·
تۆش لەئێوارەی ژیانـدابووی ·

دوا زەردەپەڕی‌خۆرنشینێکی کاڵی خەماوی لە شووشەی پەنجەرەکەوەبەکزی خۆی ئەکرد بەم دیوداو بەهێواشی ئەچوە سەرکلووی قژە سپیەکەت · بەفری بەر مانگە شەوی‌هاوینانی بێسرپەو چرپەی ملە بەرزەکانی ئەم وڵاتەیانهێنایەوە پێش چاوی خەیالم ·

تەمی سەروو خوار گرتووی‌ئاسۆی پێش ئەنگۆرە ، پێش ئاوابوونی یەکجاری ، چۆن‌لەدامێنی تەڕی چەمەکانەوە دەواری خۆلەمێشی خۆی‌هەڵئەداو بەرەو لاپاڵەکان هەڵ ئەکشێت ، تەمێکی ئاوا ، لەچەناگە پچووکەکەتو دەمو چاوە وردو ئێسکسووکەکەت نیشتبوو ·

که ئێستەت دی زەردەخەنەیەکی هەڵوەریو ·· وەك زەردەخەنەی تاڵو بەناسۆری درەختێکی ڕووتی پایزەی نێو خەزان ، وەك بزەی گۆیکەیەکی داڕنراو ، کەوتە سەر بەیبوونی وشکی لێوەکانت · بۆساتە وەختێ هەرئەوەندەی چاو تروکانێ ، کەمتر لەوەختی بەیەکدادانی باڵی نەرمی پەپوولەیەك، کەمتریش لەپلی لێدانی دڵی چۆلەکەیەك ، گەشایتەوەو·· ئیتر لەپڕێکدا چۆن فوویەك لەگڕی کزکراوی چرایەك ئەکرێت ، ئاوەهاشی زەردەخەنەکەت کوژایەوە ·!

لەسەر پشت ڕاکشا بوویت ژوورەکەت بۆنی مردنی لێ‌ئەهات ·

ئەو چاوە پچووکانەی کەتا دوێنێ بوو لەژێر دوو برۆی ئەنکەوە وەك دوو ئاگردانی پریشی زرنگیو هوشیارییان لێ‌ئەبۆوە ، وائیستا پشکۆی گلێنەیان دامردۆتەوە · دوو ئاوێنەی تەم گرتووی شەوق لێبڕاونو دوو گولە حاجیلەی سیس ·

لەسەر پشت ڕاکشا بوویت

لە ، لقە دارێکی زامداری دوای بڕینەوە ئەچوویت · نیگای لێڵو پێڵت لەشوێنێکی نادیارەو چەقیان لەوێدا بەستووە · لەمەرگ ورد ئەبوویتەوە · خۆت دابوو بەدەم دوا شەپۆلی سەرەو نگومبوونێکەوە کەدۆزینەوەی لەدوا نەبێ · ئەتزانی لەئانو ساتدایە گێژەنی مەرگ بەرەو بن ڕاپێچت بکات · ئەتزانی وردە وردە لێت نزیك ئەبێتەوەو لە دواییشدا ئەتگرێتە باوەشی ئەبەدی خۆی !

لەسەر پشت ڕاکشابوویت هاوارێکی بێدەنگ بوویت·

ئەوەتا دەمی گوێزانی ئازارێکی تیژ ، ناو سکت ئەنجن ئەنجن ئەکات · برینەکان شەقارنو وردە شووشەیان تێ‌کراوە · بەڵام بێدەنگ ئەمردی ·

لەمردن نەئەپاڕایتەوە · زۆرت لەزامەکانت ئەکردو دەمیانت ئەبەست ، بۆئەوەی نەزریکێننو ورە بەرنەدەن · لەو سەرەمەرگەشدا هەر بێدەنگیو هێمنیو ئارامت خۆش‌ئەویست · ئازاری بە سوێی جەرگ بڕت لەژێر لێو کرۆشتنێکی قایمدا دابین ئەکرد · مردنی شێنەییت هەڵ ئەبژارد ·

تۆ بەدرێژایی تەمەن هەر شەماڵێکی شێنەیی بوویت ·

هەر گۆمێکی قووڵو مەنگو ڕەگێکی جێر بوویت ·

تۆ گوڵە هێرۆیەکی سەوڵی سپی‌بوویتو بەرز ئەتڕوانی · لەدرەختێکی تەنیای سەر پەڕگرتووی تەریك ئەچوویت ، سێبەرێکی کرت هەبوو · بەڵام هەموو کەس نەئەگەیشتنە لات · لە نەهێنی چڕو پڕیت نەئەگەیشتن ·

لەدەوروبەری پڕ لەڕیاو ڕیاکاری مانێکی تایبەتیت گرتبوو ·

دڵت ئاسکێکی سرك بوو، نەئەگیرا ·

سروشتی تایبەتیت ئەسپێکی کێویی بوو رام نەئەکرا تۆ نوێژێکی تایبەتیت بۆخۆشەویستیی کوردستان ئەکردوو لە نوێژی جگەرسۆزانی تر نەئەچوو ·

ئاوێنەی خۆت هەبوو لەئاوێنەی هیچ کەسێکدا تەماشای خۆت نەئەکرد ·

گیانت پەپوولەیەکی باڵ نەخشین بوو ، هەموو ڕۆژێ بەسێبەرو هەتاوی ئەم شارەدا بەهێوری ئەفڕیو هەر بەهێوریش ئەنیشتەوە·

تەمەنی تۆ هەمووی « ئەسپایی » بوو ·

وەك هەموو ئەسپاییە جوانەکانی ناو سروشت · وەمو دووت هاتو چۆت ، گوێ گرتنت ، خوێندنەوەت نووسینت، تەنانەت هاواری بێزاریشت هەر ئەسپایی بوو ·

تۆ لەم سەردەمە ئاڵۆزەدا، گیانی فریشتەییت لەئامێز گرتبوو ·

لەسەر پشت ڕاکشابوویت ·

نە هاوسەرێك هەبوو سەربنێ بەبەفری قژتەوەو نە جگەرگۆشەیەك تۆ سەری باوکێتی بنێی بەدلیەوە ·

تۆو تەنیایی هاوڕێی گیانی بەگیانی بوون ·

هەمیشە قولتان لەقۆڵی یەکدا بوو ·

ئەوت بەهاوسەر هەڵبژاردبوو ·

لەماڵێکی چۆڵو کپو خامۆشدا ·· کە لەجریوەو جووکەی چۆلەکەو وژمی لەرینەوەی لقو پۆپی درەختەکان بەولاوە دەنگێکی تری لێوە نەئەهات ، لەوێدا، تۆو تەنیایی ، تۆو خەمی جگەر گۆشەت ، پێکەوە ئەژیان · تاکو تەرا بوون دەمت تێ ئەکردن ·

لەسەر پشت ڕاکشابوویت

بەدەم گینگڵەوە ئەلبوومی یادگارت هەڵ ئەدایەوە · دەستی ڕاستت خستبووە سەر پۆپەشمینەکە· · پەنجە باریكو لاوازەکانت لەپەلکەگیای وەرزی باران بران ئەچوون · ئەوەتا ئێستە زەرد بوونو لەبریقو باق کەوتوون ·

پەنجەکانت ، ئەو پەنجانەی ڕۆژانێ بوو قەڵەمێکی ڕەنگینیان ئەگرتو ملوانکەی بەهرەیان ئەکردە مل ·

ڕۆژانێ بوو ، ئەو پەنجانە پەلکەڕەنگینەی (پەخشان)ـیان لەپێشوازی گەلاوێژدا ، ئەکرد بەتاقی سەلیقەو ، بە چلچرای بیر ئەیانڕازانەوە· لەئاسمانی ئەودا ئەدرەوشانەوە ·

جریوەیان ئەهاتو خەوی ڕەنگاوڕەنگی خۆشیان ئەبینیو گوڵاو پرژێنی پرچەکانی ئەویان ئەکرد ·

ڕۆژانێ بوو ، ئەو پەنجانە ئاوێزانی ئەم زمانە کوردی‌یە شیرینە بوون · کانیاوی بەهرە ئەبوو بەجۆگەی ڕوونو ڕەوانی بەر هەتاوی زنوێرانو ئەڕژایە ڕووباری ئەدەبیاتی سەردەمی تازەمانەوە ·

قەڵەمەکەت لەقەڵەمە پێشڕەوەکانە ·

ئەو قەڵەمانەی لەڕۆژگارە تاریکەکاندا چراوگ بوون ، دڕیان بەدیواری شەوی ئەموستە چاو ئەدا ·

گوڵ بارانی ئەدەبی نوێ بوو ·

گوڵەکانی تۆش لەگوڵە دەگمەنەکان بوون ·

ڕاکشاویتو نیگای خەیاڵ پێڵوی تەڕیان ئەکەن بەباڵ ··

لەسەردەمی لاوێتیشدا ، تۆ هەر کەنارت گرتبوو ،– کۆتره باریکەیەکی دەنگ خۆشی تەریو بوویت · لەجۆشی تەمەندا ، لەهەرەتی قولپدانی خوێنی بەهرەو نووسیندا بەپێچەوانەی ئاوەڵەکانتەوە، حەزت نەئەکرد بەهرەکەت بکەیتە ئاڵاو لەبەر چاوان بشەکێتەوە · لەو قۆناغەشدا ڕقت لە لاپرەسەنگیو خۆدەرخستن ئەبۆوە ، نازناوی « ع· چالاك »ت بۆ خۆت کرد بەنیشانە · گەلاوێژت کرد بەجێ نزرگە · لەم ساڵانەی دواییشدا کەکوڕو کاڵانی ئەدیبو ئەدەبی دۆست ئەهاتنە لاتەوەمو لەبەرهەمی ئەو سەردەمەت ئەدوان · تۆ خۆت نەئەکرد بە خاوەنیان · بەهێورێکەی خۆت، دەستێکت ڕائەوەشانو ئەتووت «هی من نین ·· کوا من ئەدیبم ؟! »

تۆزقاڵێ گیانی خۆویستیو چاو چنۆکیو خۆ بەزل زانین لەتۆدا نەبوو · لەکاتێکدا ئەگەر بتویستایە قەڵەمەکەت بەئاشکرا تاو بدەیت ، چەپکە گوڵەکانت بێنیتە ناوکۆڕەوەو ڕیزیان بکەیت · دڵنیام ئەوسا قەڵەمەکەت پێش زۆر قەڵەم ئەکەوت ·

گوڵەکانیشی بازاڕی ڕەونەقی زۆریان ئەشکان ·

چ گیانێکی سادەو بەفرینی پاکت هەبوو ·

زوربەی هاورێکانی ئەم ساڵانەی دواییت ڕەشو ڕووتو بێکارو خەڵکە سادەو ساکارەکانی شارەکەم بوون ·

ئەوانت زۆرتر ئەدووان ·

ئەوانت لەخوێندەوارە درۆزنەکان خۆشتر ئەویست·

لەسەر پشت ڕاکشابوویت مندالی‌ی خۆت ئەلاواندەوە:

ئەی دارستانو قۆپیو کاوانو لێرەوارو کانیاوەکانی – قەرەداغ – چاوی بەهرەی تۆیان ئەڕشت ·

ئەی ئەو بیرەوەریو سەرگوروشتەو بەیتو گۆرانییە میللییانەی – قەرەداغ – ت ئەکردووە بەکۆمەڵێ تابلۆی ڕەنگینو هەڵت ئەگرتوون ·

ئەی لاوانەوە بەسۆزەکەی – وایەگیان – هەر بۆنو بەرامەی باخانی قەرەداغو سنگو بەرۆکی دایکانی ئەوێی لێ‌نایەت !

هێشتا قوتابی‌یەکی لەڕو لاوازی ملباریکی گۆشەگیری مەنگ بوویت کەبەهرەی قەڵەمەکەت چاوی تیژی (پیرەمێرد)ی گەورەی قۆستەوە · مات بەپیرتەوە· بەهرەکەتی گرتە باوەشی · لێی وردبۆوەو گەش بووی·

بڕوانە ل : ٧

بەختێ ئەوە

بەختێ ئەمە ·· !!
دایکا منێ
چو روندکا
ئەبارینە
نێ ئەز هێشتا هەر بێ ساخم
ئەمرینە ··
دناڤ دەریا عشقێدا ئەخەندقیمە

● × ●

بەختێ ئەمە ·· !!
دایکا منێ
سەرێ خو ئەئینە خارێ
ئەگەر هاتو ··
بوهارەکا ب ئێشو خەم
ژنوی سەرێ خو فەجرە
دا برەفیت
ئەو بهارا
ب مژ و تەم
مە ئەڤێتن
ئەگەر هاتو ··
بهارا ب گوڵو ریحان
روینە خارێ
سترانا هەر بێزلزلینە
هەر دبەر لاندکا منرا
بسترینە
ئاوازێت مەلویلو ژار
دا دبەڕرا
بێژم · ب کەڤمە خەوکا شیرین
بەلکی دیار بیت
دخەونێ دا
پەریا توڕین
دا ژمن ب رەفینیتن
ئێشو خەما
ل گەل رابم
ب کەڤمە ناڤ
شاهیو سەما
ل گەل یارێ
هەمی دەما ···
هەمی دەما ···

● اسماعیل بادی ●

Institut Kurde de Paris

لەم کتێبەدا کە لە نیویۆرك بڵاوکرایەوە «پانزیك بید »ی دانەری دەیەوێ وەك چۆن کۆلن ویلسن لە جۆرەها نموونەی کاری هونەریدا عەودالی شەخسیەتی «دوورەپەرێز» بوە عەودالی شەخسیەتی «ئافرەتی کوشندە » بێ لە جۆرەها نموونەی هونەری تازەکاریداو لەبەر ئەم ڕۆشنایی‌یەش لەم دیاردە کۆمەڵایەتی‌و سایکۆلۆژی‌یە دەکۆڵێتەوە ·

ئافرەت .. سەرچاوەی ئیلهامی هونەرمەندە یان ...

ئەم کتێبە بەو تابلۆ جوانانە کە تیایەتی‌و بەو شێوەیە کە پێی دەرچووە نموونەیەکی نایابی تێکەڵبوونی شێوەو ناوەرۆکمان پێشکەش‌دەکا · کاتێ کە سەیری تابلۆکان دەکەی لات وایە لە مۆزەخانەیەکدای‌و وێنەی چەندەها ئافرەتی جوانی بێ ئۆقرەی دڵڕەقی خۆپەرست لێت زەق‌بوونەتەوەو سەیرت دەکەن ·· تۆ بڵێی داستانی هونەر لەگەڵ ئەم جۆرە ئافرەتانەدا چی‌بێ ؟

ئافرەت هونەرمەندکوژە

ئەم کتێبە عەودالی دیاردەی «ئافرەتی‌کوشندەیە» کە لە هونەرو وێژەکانی نیوەی دووهەمی سەدەی نۆزدەهەمی ئەورووپادا باوبووە ·

تا ساڵی ١٨٩٠یش دیواری مۆزەخانەو پیشانگاکانی ئەورووپا پڕبوون لە تابلۆی ئافرەتانی بەدڕەسەن‌و جوان ـو کوشندەو ، هونەرمەند نەیدەتوانی خۆی لێیان ڕزگارکاو دەستەپاچە بەرامبەریان وشك دەبوو وەك چۆن کەشتی‌یەوانەکانی (ئۆلیس) لەبەردەم گۆرانی بووکە دەریایی دەنگ‌خۆشەکانا وشك دەوەستان بایان تیا دەچوو ·

دانەرەکە دەڵێ «ئافرەتانی ـکوشندە » لە پێشا کەم‌کەم لە هەڵبەست‌و شانۆو ئۆپێرادا دەردەکەوتن‌و ئەنجا وایان‌لێهات مۆدەکەیان هەموو چەرخەکەی گرتەوەو شت نەمابوو وێنەیانی تیانەبێ لە تەپڵەك‌و ملوانکەو جل‌وبەرگەوە بیگرە تا ڕەوشتی ئەسێرەکانی هونەر ، تا وای لێ‌هات ئەم خۆ خەریك‌کردنە لەگەڵ ئافرەتدا بوو بە مۆرکی هەموو جۆرە هونەرێکی ئەوچەرخەو چێژی گشتی هەست‌پێ‌نەکراوی خەڵکەکەیشی گۆڕی· هەندێ هونەرمەند بڕیاری ژن‌نەهێنانیان‌دا وەك دیلاکروا ، کورۆ ، کورپێ ، دیگا ، مۆرۆ ، مانش‌و هی‌تر لەبەر ئەوە لایان وابوو ژن ـ هونەرمەند ئەخواتەوەو ئیلهامی پێ نابەخشێ‌و چونکە ژن لە هونەرو بیری باڵا تێ ناگا هێزی تازەکاری‌و ڕەوتی خەیاڵی دەمژێ‌و وشکی‌دەکا ·

ئەم شێوەی بیرکردنەوەیە ڕاست‌بێ یا درۆ ئەبێ دان بەوەدابنێین ئەگەر هونەرمەند ڕقی لە ئافرەت نەبوایە وا لە کارە هونەری‌یەکانیا نەیدەژیاند ·

بەرناردشۆ خۆی کە ئافرەتی بە یەکێکی وەك پیاو ئاقڵ دادەنا لە ژن‌هێنان ڕایکردو دەیوت من بەزەییم بە پیاوی هونەرمەندا دێتەوە لە مەترسی ئافرەت · ئەم بیرەیشی لە شانۆگەری « پیاوموقوول »دا بە زوبانی جۆن تانەری پاڵەوانەکەیەوە دەربڕیوە · گۆستاف مۆرۆ لە جیاتی هەموو بلیمەتەکانی ئەو چەرخە بەرامبەر بە ئافرەت وتی «لووت ـ تیژەندنی ئافرەت لە کاری هونەرمەنددا کارەساتێکە وێنەی نی‌یە »· ئەم ئافرەت نەفرەت‌ لێ‌کردنە لە کۆنەوەیەو لەوەوە هاتوە کە ئافرەت بە سەرچاوەی گوناح‌و هەڵە دانراوەو هۆی مردن‌و ئازارو وێرانی‌یە ·

دانەرەکە دەڵێ : ڕەگ‌و ڕیشەی ئەم بیرە دژی ئافرەت ئەوەندە قووڵە بە کتێبێکی گەورە تەواو نابێ‌و لە هەموو چەرخ‌و شارستانی ـ یەکیشدا هەیە هەر لە کەوتنی ئادەمەوە بە دەست حەواوە تا ئیستە · بەڵام هۆی پەرەسەندنی ئەم بیرە لە چەرخی نۆزدەدا دەگەڕێنێتەوە بۆ بڵاوبوونەوەی نەخۆشی سیفلس لەوکاتەدا بەهۆی ئافرەتانی داوێن پیسەوە ·

ژیانی بۆهیمیانەو مردنی نالەبار

هەر لە هەمان چەرخدا مۆدەی ژیانی بۆهیمیانە لەنێو هونەرمەندانا باوبوو·· هونەرو نەخۆشیشیان پەرەی سەندو سەیریش ئەوەبوو زۆر ڕقیان لە ئافرەتی کوشندەبوو لە هەمان کاتیشدا لێی نزیك‌دەبوونەوە بە نەخۆشی سیفلس مردن کە زۆری لێ‌دەترسان · لەم بەناوبانگانە بۆدلێر ، مۆپاسان ، مانێ ، گۆگان ·

بڕوانە ل : ٧

دگەل ستران بێژێ بە ناف و دەنگ

محمد عارف جەزراوی

ستران بێژێ دل تەر و پر هزر و بیر دبێژیت ·· ئەزی ل ساڵا ـ ١٩١٢ ـ لکوردستانا ترکی ل دەڤەرا جزیرا بۆتا هاتیمە دنیایێ و چاڤا لمن ڕوون بووین ··· دەمێ ئەز گەهشتیمە وی ژی کو بکارم سترانا ژ وولاتێ خورا بێژم ئانکو دەمێ من ستران گوتین ئەزێ دەست تەنگ بووم ـ ژار بووم ـ ئەز د گەرهام ل جەم ئاغا و مروڤێت دەولەمەند و کویخە یێت ـ گوندا ··· هەتا هندەکا کەرەك نان دا دمن دا خو پێ خودان بکەم و دەمێ مە ستران نەت زانینا گەلەك یەکێ ئاغایەکی چارێك دینار ئانکو نیڤ دینار یان ژی دینارەك دا دەت من داکو من خو بپێ هەر چەندە ئەڤ کورتە ژیارا من ··· نە بەسە کە من دارێژتی و گتی بو خاندەڤانێت کورد بەلێ‌هندی‌بێژم ئاگەهیت‌چدرا · · چنکو من هندی هند ژاری یا دی تی و نەخوشی ل ژیارێ دا دەمێ هێش ئەز زارو،من هاش ·· دنیا یێ بوی هەتا تاما دەڤێ من خوش بووی ·· · و هەتا نهە ····

بەلێ بەری ئەم بهێین چاڤ پێکەڤتنا خو ب · · دیماهی بینین ·· دگەل بێژێ ب ڕێزو ·· بها ···· دێ چەند پرسیارەکا ژ ژیارا ·· وی یا هونەری کەین ··· دەمێ خو هژاندی ·· د جولانکا هونەری دا ··· هەتا نهە···

● پ ● ـ بیرورایێت تە چ بوون دگەل سترانا··· دەمێ بەری فێر بی یە سترانا دگەل ئامیرێ تەمبیرێ ؟ ···

دەمێ هێش ئەز زارو ل دەڤەرا جزیرا بۆتا ·· ئومێدا من ئەو بوو کو خو ·· فێر بکەمە سترانا دگەل ئامیرێ تەمبیرێ ·· لێ من ب خو بخوو دگوت ما ئەز ژی وەکی ستران بێژێت ب ناف و دەنگ بێت کورد بۆ خو ناها ـ ڤێمە سترانا··· ما ئەز ژی نە خودان دەڤ و ئەزمانم و چاڤم ···· لێ پاشی ئەز دچووم ل جەم وان ئەوێن سترانا بزانن··· لێ ئەو ستران بێژێت ئەز فێر کریم سترانا یێت ناف و دەنگ لکوردستانێ نە خازمە ل دەڤەرا جزیرا بۆتا ··· هێژان ـ سەئید

ئاغا جزیری ··· ئو ··· ئەبدو لا نوران جزیری ـ بوون ···· لێ مخابن ـ سەئید ئاغا جزیری نەمایە·· نهە ·· و ـ ئەبدولا نوران جزیری ـ یێ ساخە لکوردستانا تورکی و ژی یێ وی دگەهتە ـ ١٢٠ ـ سەد و بیست سالی ··· نهە ··· چنکی هەر چ ستران بێژەك بیت هەکە ئێك دی فێر نە کەتە سترانا نابیت ستران بێژ ···

● پ[٢] ● ـ تەنکی ستران گوتینە و ل کیرێ ؟··

● ب ● ـ دبێژیت ـ··

ل ساڵا ـ ١٩٣٧ ـ ز ل دەڤەرا جزیرا بۆتا من سترانێت گوتین ل دەمێ ژاری یا تی یێ هەتا نهو··· و دێ هەر بێژم ····

● پ[٣] ● ـ تە کەنگی ستران گوتینە ل ئێزگەها کوردی ؟ ··

● ب ● ـ دبێژیت ـ··

ل ساڵا ـ ١٩٥٤ ـ ز من سترانێت گوتین ل ئێزگەها رادیویا کوردی ··· بەلێ بەری ئەز سترانا ل ئێزگەها کوردی بێژم من ل ساڵا ـ ١٩٣٨ ـ ز ل سەر قاوەنا ـ ئیستیبوان ـ من سترانێت گوتین ·

● پ[٤] ● ـ تە چەند ستران گوتینە ل ئێزگەها رادیو یا کوردی ؟ ···

● ب ● ـ دبێژیت ـ··

من ـ ٣٣٧ ـ سێ سەد و سیهـ و هەفت ـ ستران منێت گوتین دگەل پەستا ل ئێزگەها رادیو یا کوردی و نمە ئەزێ (تقاعد) بوویم ژ ئێزگەهێ ····

● پ[٥] ● ـ نافی ئێکەمین دگەل دیماهی سترانا تە گوتی بو مە دیار بکە ـ خویابکە ـ؟···

● ب ● ـ دبێژیت ـ··

سترانا ئێکێ منا گوتی ل قاوەنێ ل بەغدا ··· ناڤێ وێ ـ بابکوو ـ بوو ··· و دکاریت من هێشتی ··· دەست بەر نە دایە ژ سترانا ئانکو ب دیماهی · · نە ئینباینە ··· و ئەزێ بەرهەڤ و ئامادە و بەردەوامم ·· دگەل ئامیرێ تەمبیرێ سرانا بێژم ـ بکارم ـ ·· هەتا چبکەکا حینێ دمینتە لەشێ من دێ هەر سترانا بێژم ··· و کەلەپوورێ فلکلورێ ملەتێ حو یێ ·· کورد بەرزە ناکم ··· داکو کەس لومەی مەنەکەت ··· نەکارن چ ملەتەکێ بێ خودانانن ··· ئەڤجا هیڤی ··· دکەم ژ برادەر و خوشکێن هێژان ئەوێن ب دەست ·· کەلەپوورێ فلکلورێ کوردی ڤەددەن دەستێن ·· خو ژێ بەر نەدەن ··· ژ چ لایەکێ ڤەبیت ··· هەتا ··· تژی سەر کەلەخ و هەستیکێت وانا ئاخا وولاتی ··· بکەن ··· داکو ملەتێ مەیێ کورد ژی وەکی ڤان ·· ملەتێت جیهانێ یێت ناف و دەنگ بیت ··

● پ[٦] ● ـ تەچ هیڤی و ئومێد هەنە ل پاشەرۆژ ـ پاشرگەهـ ـ ێ دا ؟!···

شڤان توفی

شانۆگەری

شیرین و فەرهادو

چەند سەرنجێك

« ڕزگارکەریم »

« ناظم حکمت » بیری پێشکەوتن‌خوازی‌و خۆبەختکردنی تاك لەپێناوی کۆمەڵەکەیدا لەڕوانگەی ئەم داستانەوە دەخاتە ڕوو ···

« شیرین‌و فەرهاد » دوو پاڵەوانن لەلای ناظم حکمت کە هەرگیز لێك جوودا ناکرێنەوە ، تەواوکەرو تەواوکراوی داستانەکەن لەهێزدا ·

« ناظم حکمت » شیرین لەکۆتاییدا تووشی دوودڵی‌و هەستکردن بە (غیرە) ئەکات بۆ دووا جارکە چاوی بەفەرهاد دەکەوێتەوەو داوا دەکات کە فەرهاد بگەڕێتەوە لای بۆ کۆشکە تازەکەی · بەڵام فەرهاد ئەم داواکاری‌یەی ڕەت دەکاتەوەو مەسەلە پیرۆزەکەی خۆشەویستی‌و موعاناتی پانزە ساڵ دەیکاتە مرۆڤێکی کۆڵنەدەر کەلە ـپێناوی کۆمەڵانی خەڵکیدا خۆی بەخت بکات ·

هەر لەو دەمەوە کەدەڵێت : ـ (شیرین ئەی تۆش یەکێك نیت لەخەڵکی شارەکە !!) ·

لێرەدا ناظم « شیرین » تووشی پاك بوونەوەی دەرون دەکات وەك مەسەلە پیرۆزەکە دەبێتە یەکێك لەخەڵکی شارەکە ، کەهاتوونە سەیری پاڵەوانێتی فەرهاد ، بەڵام لای کاك جەلیل زەنگەنە «شیرین» وەك ئافرەتێکی لاوازو خۆپەرست کەمەبەستی تەنها دامرکاندنەوەی ئارەزووەکانی بێت، دەڕوات‌و فەرهادو خەڵکی شارەکە جێ‌دێڵێت ، پاشانیش نەفرەت لەکێوە ئاسنە دەکات ، کە بەمە دەرهێنەر لەکەبەك دەنێت بەکاراکتەری شیرین‌داو بەو پاڵەوانە نابخاتە بەر دەست کە ناظم باسی لێوە دەکات ئەوەشی لەیادکردووە کەشیرین‌و فەرهاد دوو ناون یا دوو نرخن کەهەرگیز لەمەزنیدا لێك جوودا ناکرێنەوە ، نموونەی خۆبەخت کردنێکی مەزنن لای ناظم ·

بەڵام لەلای دەرهێنەر بەتایبەت شیرین ترسنۆك‌و خۆپەرستە ، چونکە لەدەرهێناندا دەرهێنەر دەتوانێت لەسەر نووسراوەکە زۆر شتی جوان بکات کەلەخزمەتی دەقدا بێت ، بەڵام لەهەندێ شتی‌تردا دەبێتە بار بەسەر کۆمەڵ‌و دەرهێنەر لە خۆیدا گەر بەهانەی نەبێت بۆ ئەو دەستکاری‌یە !!

پاشان دەرهێنەر دێت (ڕستەی شێرپەنجە) «الجملة السرطانية » ناناسێتەوە لەدەقەکەداو پشت گوێی دەخات‌و لای دەبات کەئەمەش لووتکەی (الذروه) بیری (ناظم حکمت)ە لەشانۆیی‌یەکەدا ، کەفەرهاد بەو ژنەی کەمناڵەکەی بە باوەشەوەیە ، دەڵێت :ـ (ئەم منداڵە بچکۆلەیەت بۆهێناوەتە ئێرە ؟!) ·

ژنەکە دەڵێت :ـ (بۆ ئەوەم هێناوە تا لەتۆوە قارەمانێتی فێر ببێت !!)

ئەم ڕستەیە لای ناظم حکمت مەبەستێکی گەورەی هەیە بەتایبەت منداڵەکە نیشانەی نەوەی داهاتووە ، ئەو نەوەیەی کەخاوەن بیری نوێ‌و بەڕووی هەموو زۆرداری‌و چەوساندنەوەیەك باڵی پێوە دەنێ لە ویژدانی کۆمەڵانی خەڵك‌و پیرۆزی دایکانە لەکۆڵنەواندا ئەیکاتە نموونە کەچی کاکی دەرهێنەر دایك‌و منداڵەکە دەمرێنێت‌و ڕستەی شێرپەنجەش دەخاتە لاوە ، جا لێرەدا کە ڕستەی شێرپەنجە نەناسرێت ئەی کەواتە دەرهێنەر لەچ خاڵێکدا کۆی دەکاتەوە ؟

جگە لەوەی لای «ناظم حکمت» لەکۆتاییدا بەردەوامی هەیە لەوکارەی کەبیری سەرەکی شانۆگەریەکە پێك دێنێت هەروەك « ئاسك » لای شێرکۆ بێکەس ناظمیش چارەسەر بۆشانۆگەریەکە دانانێت ، چۆن لەئاسکدا بیروێت دەچێت بۆهێنانەوەی ئاسکەکە ، داگرتنی لەلای هەریەکێکمان مانایەکی تایبەتی هەیە ، نازانین دای دەگرێت یان نا ؟!

هەروا لای ناظم نازانین کێوەکە کون دەکات یان نا

بەلکو بەردەوامی هەیە لەکارەکەدا ، کەچی لای کاك جەلیل زەنگەنە هەر یۆ ئەوەی سۆزی هەندێك کەس بجولێنێت دێت « ئاو » دەهێنێت بۆشار بەمەشەوە دەسکاری بیری سەرەکی نووسەر دەکات بۆ دروستکردنی کتوپڕی « المفاجئه » کە هیچ بەهانەیێکی نیە بۆی ، واتا گرنگی ئەدات بەیەهای سۆز « القيمه العاطفيه » بەهای « فکری » پشت گوێ دەخات «القيمه العقلانيه » ·

دەبێت دەرهێنەر ووریاو زیرەك بێت بۆ «تجسيد» واتە سەرخستنی « ئیقاع » لە شانۆیی‌کەیدا · بەڵام لە شانۆگەری‌یەکەی لەمەڕ خۆماندا بینەر سەرەرای ئەوەی کە چەند جارێك دێتەوە جیهانە جەنجاڵەکە بە پچڕاندنی بیری شانۆگەری‌یەکە بۆ چەند جارێك بەهۆی گۆڕینی دیکۆرەوە لەگەڵ ئەمانەشدا هەر لە سەرەتاوە بینەر لووتی دەبێ بە لووتی گرێی شانۆیی‌یەکەوە ئەویش بڕیارەکەی مەهمەنە شازادەیە بۆ چاك بوونەوەی خۆشکەکەی و بەخشینی گیان و جوانی‌یەکەی مەهمەنە تا شیرین چاك‌بێتەوە · ئەمە ئیقاعێکی جیاوازی هەبوو لە شانۆیی‌یەکەدا وەك شانۆیی‌یەکی کورت بەجیا ببنین ئەبووشانۆیی‌یەکە ئیقاعێکی زیرەکانەی هەبوایە لە سەرەتا و ناوەند و کۆتاییدا هەست بە کاری درامی نەکرا · ئێمە وامان هەست کرد کە لە هەمووساتێکدا شانۆیی‌یەکی نوێ دەبینین وەك ئیقاع ·

لەگەڵ هونەرمەندی پەیکەرتاش حسین عەبدوڵلا تەها

ناظم دلبەند
نووسینگەی هەولێر

بەهرەی مامۆستای هونەرمەند (حسین عبدالله طه)ی پەیکەرتاش هەمیشە لەبەرچاوانە ، توانیویەتی ئەو بابەتە زیندووانەی کە لەجیهانی مرۆڤایەتی‌و سەردەمدا هەیە بەکاری بهێنێ ، بەگیانێکی پیرۆزەوە کارەکەی گرتۆتە دەست ··· هەموو دەمانێك دەم بەپێکەنینە لەئیش‌کردندا ، لەدەرچوانی ئامۆژگای هونەرەجوانەکانی بەغدایە لەساڵانی (١٩٦٣ ـ ١٩٦٤) لەچالاکی قوتابخانەکاندا لەپارێزگای هەولێر چاومان پێی‌کەوت بەو بیازەی ئاشنای خوێندەواران‌و هونەرمەندو هونەردۆستانی کوردی بکەینەوە ···

● بەرلە هەموشتێك کە دەتەوێ پەیکەرێك بناشی چۆن خۆتی بۆ ئامادە دەکەی ··· ؟

ـ پەیکەرتاشین ماندووبوونێکی زۆری دەوێ، جارێ دەبێت هەموو ئەو ماددانە ئامادەبکەیت ، کە پەیکەرەکەی پێ‌دروست دەکەی ··· · ئینجا مەسەلە بابەتەکەیە ، من بەرلەهەموو شتێك کە دەمەوێ پەیکەرێك دروست بکەم ، جارێ دێم وێنەی ئەو بابەتە لەشێوەی ڕەسم‌کردن (تخطيط) لەسەرکاغەز دروست دەکەم، تاکو لەگەڵ هەر بەشێکی پەیکەرەکە پەیڕەوی بکەم ، ئینجا دەگەڕێمەوە سەرئەوەی کە چ ماددەیەك دابنێم یان بەکاری بهێنم لەو پەیکەرە ·

● باشە تۆ زیاتر چ ماددەیەك بەکاردەهێنی لەپەیکەرتاشیندا ··؟

ـ من حەز لە چیمەنتۆ دەکەم ، ئەوەتا دەبینی کە ئەو پەیکەرەی بەناوی (کیژۆڵەیەکی کەمانجەژەنی کورد) لە کۆنکریت دروست کراوە ··· چونکە ئەوەی ڕاستی‌بێ تەمەنی درێژتر دەبێ‌و ترسی ڕوخان‌و شکانی لێ‌ناکرێت ···

● باشە نەمان‌زانی جەنابتان هەرتەنها خەریکی ئەم کارە هونەری‌یەن یان لایەنێکی تریشتان هەیە ··؟

ـ ئەوەی ڕاستی بێ، کاری پەیکەرتاشین ڕێچکەی سەرەکی کارە هونەری‌یەکانی منە ، بەڵام ئیشی نەخش‌و نیگارو تەشکیلیهش دەکەم، چونکە هونەرمەند کەکەوتە ناو ئەم جیهانە پاکەوە فێری زۆرشت دەبێت ···

بڕوانە ل : ٧

بەرەو كۆنگرەی بەغدا .. «٢»

جوولانەوەی بێ لایەنی دوێنێ و ئەمڕۆ و پاشەڕۆژ

« كاروان ٠م »

– ٢ –

دوابەدوای كۆنگرەی(باندۆنگ)و بڕیارە مەزنەكانی‌و دوای ئەوەی كەسەرۆكە مێژوویەكانی ئەم جوولانەوەیە (نەهرۆ – تیتۆ – سوكارنۆ – عبدالناصر – نیكرۆما) ئەوەیان بۆ هەموولایەك سەلماند كە : ئەم جوولانەوەیە ئەكەن بە مەشخەلێك‌و ئەیدەنە دەستی گەلانی لێقەوماو‌و تێكەلاوی هیچ جۆرە پەیمان‌و بازاڕی پەیمانێك نابن‌و دوای ئەوەی تەنیا (٢٩) دەولەت لەم كۆنگرەیەدا ئامادە بوون،وردەوردە ئەم جوولانەوەیە بەشێوەیەكی زۆر گەورە پەرەی‌سەندو هاتە نێو كوڕو سەرشانۆی تێكۆشانی دەولەتانی سەربەخۆو گەلانی ڕاچەنیوی ئەفەریقیا ئاسیاوە ٠٠ یەكەم كۆنگرەی دامەزێنراوی مێژوویی بۆ جوولانەوەی بێ‌لایەنی ، لە شاری (بەلگراد) و لە (٦) ئەیلولی ساڵی (١٩٦١)دا سەری هەڵداو (٢٥) دەولەتی ئەندام‌و (٣) چاودێری تێدا بەشدار بوو ، ئەو دەولەتانەیش (ئەفغانستان – جەزایر – بۆرما – سیلان – كۆنگۆ – كوبا – ئەسیوپیا – قوبرس – گانا – گینیا – هیندستان – ئەندەنوسیا – عیراق – لوبنان – مەغریب – – نیپال – عەرەبستانی سعودی – سۆماڵ – سودان– میسر – یەمەن – یۆگزولافیا–) بوون‌و گەلێ بڕیاری بە نرخیشی لە دژی هەردوو ئیمپریالیزمی كۆن‌و نوێ دەركردو مەبدەئی (مافی چارەنووسی گەلان)یش دووپات كردەوە ٠٠

ئینجاو دوای سێ ساڵ‌و لە (١٠)ی تشرینی یەكەمی ساڵی ١٩٦٤دا كۆنگرەی دووەمی بێ‌لایەنی لە شاری (قاهیرە)ی میسردا هاتە بەستراف‌و (٤٧) دەولەتی ئەندام‌و (١٠) چاودێری تێدا بەشدار بوو ٠٠ ئەم كۆنگرەیش وەك كۆنگرەی پێشوو٠گەلێ بڕیاری گەورەو لەوانەیش : یارمەتیدانی یەكتری بۆ ڕزگار كردنی ئەو وڵاتانەی كە لە ژێر بارو ركێفی ئیمپریالیزمدان‌و لە ڕێی (هێزو چەكەوە)٠٠ هەروا دان پیانانیش بە (مافی چارەنووسی نەتەوەكانی) سەرزەمین‌و هاریكاری كردنی ماددی‌و دارایی‌و سوپایی تێكۆشەرانی هەموو دنیاو ڕیسوا كردنی جیاوازی ڕەگەزپەرستی‌و گەشە سەندوەكان خستە ڕوو هەروا نارەزایی دەربڕین بەرامبەر بە هەموو جۆرە پەیمانێكی سیاسی‌و بنكەیەكی سوپایی ئیمپریالی ٠ هەر دوای دوو ساڵ‌و لە پاش ئەوەی هەر سێ سەرۆكی دیار (نەهرۆ – تیتۆ – عبدالناصر) یەكیان گرت ، سێیەم كۆنگرە لە ساڵی (١٩٦٦)و لە شاری (نیودەلهی) بەستراو گەلێ بڕیاری مەزنی بۆ هەردوو لەشكرگاكە جاڕ دا ٠٠ چوار ساڵ دوای ئەم یەكگرتنەو لە شاری (لۆزاكا)و لە نێو گۆڕانێكی مەزنی سیاسی نێو دەولەتاندا كۆنگرەیەكی تر بەسترا ، كە (٥٤) دەولەتی ئەندام‌و (١٠) دەولەتی چاودێری تێدا بەشدار بوون ٠٠ ئەم كۆنگرەیەشی بەشداری لەگەلێ ڕووداوی نێو جیهانی كرد ، لەوانەیش : بەردەوامبوونی جەنگ لە ڤێتنام‌و دەسدرێژی ئەمەریكا لە دۆمەنیكان‌و شاڵاو بردنی زایۆنیزم بە سەر خاكی عەرەبەكان‌و گەلێ ڕووداوی كەی لەم بابەتانە٠٠ ئەم كۆنگرەیەش دووپاتی یەكێتی جوولانەوەی بێ‌لایەنی كردو هەروا گەلێ چارەسەری بۆ گیروگرفتی ئابوری وڵاتە ڕوو هەروا موناقەشەی مەسەلەی پێوەندی دیموكراتیانەی نێو دەولەتانی سازدا ٠٠٠

دوای ماوەیەك‌و لە ساڵی (١٩٧٣) دا كۆنگرەی (جەزایر) بەستراو (٧٦) دەولەتی ئەندام‌و (١٢) دەولەتی چاودێری تێدا بەشدار بوو ٠٠ ئەم كۆنگرەیەش وەك ئەوانی تر بایەخی بە گەلێ لایەنی سیاسی نێو دەولەتانی دا ، بەڵام دیارترین بایەخ لەم كۆنگرەیەدا بە (مەسەلەی ئابووری) دراو لە دوا بەیاننامەكەشی‌دا ئەم بڕیارو ڕاسپاردانەی دەر كرد :

١ – بانگ ڕاهێشتنی نەتەوە یەكگرتووەكان بۆ موناقەشە كردنی باری ئابوری ٠

٢ – دامەزراندنی سەندوقێك بۆ گەشەسەندن‌و هاریكاری كردنی نێو دەولەتە بێ‌لایەنەكان ٠

٣ – دامەزراندنی نووسینگەیەك بۆ ڕێكخستنی كاروباری نێو دەولەتانی بێ‌لایەن‌و لە سەر ئاستی وەزیرەكانی دەرەوەدا ٠

ئینجا لەماوەی (١٦–١٩/٨)ی مانگی ئابی ساڵی ١٩٧٦ دا، كۆنگرەی (كۆلۆمبۆ) بەستراو (٨٥) دەولەتی ئەندام‌و (١٢) دەولەتی چاودێری تێدا بەشدار كراو بە شێوەیەكی بنەڕەتیش ئەم كۆنگرەیە ، مافی دەولەتانی لە سەر سامانی سروشتی خۆی دووپاتكردەوەو داوایشی كرد، هەوڵ بدرێ بۆ دامەزراندنی (بانقی ئاسیاو ئەفەریقیاو ئەمەریكا لاتین)و دامەزراندنی (نووسینگەی كار ڕێكخستنی ڕاگەیاندن)و كردنی ناوچەی ئۆقیانوسی هیندی بە ناوچەیەكی ئاشتی‌و ئاسایش‌و هەوڵدان بۆ هاریكاری كردنی نێو دەولەتان‌و لادانی ناكۆكی لە نێوانیان‌و فەرز كردنی سزایەكی توندوتیژ بە سەر قەوارەی دەسدرێژكەری زایۆنیزم ٠٠

ئینجا لە ساڵی (١٩٧٩)و لە شاری (هاڤانا)ی كوباو بە بەشدار بوونی (٩٥) دەولەتی ئەندام كۆنگرەیەكی تر بەستراو لە ئەنجاما بوو بە مایەی خۆپیشاندانێكی مەزنی جوولانەوەی بێ‌لایەنی‌و گەلێ بڕیاری مەزنیشی بۆ مەسەلەو كێشە هەڵایساوەكانی دنیا دەركرد٠

بەم پێیەو دوای (٢٧) ساڵ بە سەر تیپەڕ بوونی سەرهەڵدانی جوولانەوەی بێ‌لایەنی ٠٠ ئەم جوولانەوەیە بوو بە جوولانەوەیەكی گەورەی نێو گەلانی جیهان‌و دەیەها ڕێكخراوو بزوتنەوەی ڕزگاری‌خوازی نیشتمانی گرتە خۆو لە هەمان‌كاتشا بوو بە هێزێكی لەبن نەهاتوو ، لە دژی ئیمپریالیزم‌و گشت چەوساندنەوەو تۆماندنێكی سیاسی‌و ئابوری‌و كۆمەڵایەتی ـو ڕۆشنبیری ٠٠

«ماویەتی»

دەوری دیارو شایانی ڕێزلێنانی پیاوە ئاینییەكانمانیش لە جەنگی ڕەواماندا

نووسینگەی هەولێر | نەجات ئامادەی كردوە

(بەرەو ڕۆشن‌كردنەوەی بیروباوەڕیان بۆ دەرەوەی وولات ئەڕون ٠

لە مانگی ڕەمەزانی پیروزدا بانگەوازی شەڕ وەستانن ئەگەێنین ، بەم مەبەستە دەستەی قورئان خوێنەران‌و زانا ئاینیەكانمان فەرمانی وەزارەتی ئەوقاف بەجێ دێنین كە یەكیك لەو ئەندامانەی لەسەر فەرمایشی ئەم وەزارەتەو لەسەر ئەركی‌ی ئەنێرین بۆ دەرەوەی وولات منم بە ناوی ناوچەی ئوتونومی بەوە بەشداری ئەكەم ٠

ماموستا جرجیس ابراهیم

ئەمەی ووتو :

ئنجا ڕوی پرسیاریكی تایبەتیم تێ‌كرد :

هەستت كەوا بۆ دەرەوەی عیراقت ئەنیرن كە بە قورئان‌خوین‌و ئاینی ئیسلام هەلگرێك ئەچیت چی‌یەو ئەم كارە بەچی ئەزانیت ؟٠ – بەو سفەتەی كە خۆم ئەندامم لە ڕابتەی قورئان‌خۆینانی جیهان كە ئەم ڕابتەیە مەڵبەندەكەی لە عیراق دایەو بۆ جاری دووەم وەزارەتی ئەوقاف‌و كاروباری ئایینی لەسەر ئەركی خۆی منی نارد بۆ دەرەوەی عیراق ، پارەكە بۆ وولاتی تایلاندو ئەم ساڵ بۆ جمهوریتی مالدیڤ مەبەستیش لەم ناردنە ئەوەیە كە بزانن وولاتی عیراق وولاتێكی موسلمانەو گەلێ بایەخی داوە بە ئاینی پاكی ئیسلام‌و خزمەتگوزاری پیشكەش كراوە وەك مزگەوت‌و مەرقەدو شوینە ئابتی‌یەكان كە پیویستیەكانی بوداپین كراوە بەتایبەتی پیاوانی ئاینی هەروەها ئەم سەفەرەی كە بۆ ئیمە ریك خراوە ئەركیكی تری هەیە بەسەر ئیمەوە كەوا بە جاكی هوی ئەم شەڕەی كە لە نیوان عیراق‌و ئیراندا هەیە ڕوون بكەینەوەو كەوا چۆن عیراق ئامادەیە بۆ وەستاتنی شەرو بەتایبەتی لە مانگی ڕەمەزانی پیروز.مانگی محرم‌داو لە جەژنی لە دایك‌بوونی پێغەمبەری خوشەویست وەگوناه لە ئەستوی ئەوەی كە بەردەوامی شەری ئەوی بمێنیتەوەو ئەم شەرە خزمەتی هەردوو وولات ناكات جونكە هەردوكمان ئیسلامین ٠

بەم جورە زانا ئاینیەكان‌و پیاوە قورئان‌خوینەكان لە چوارچیوەی پەنا تەكیەو مزگەوتەكان‌دا دینە دەرەوەو روشنایی دونیا بیرو رایان رووناك ئەكاتەوەو لە ژیانی كومەلانی تری دونیا نزیك ئەبنەوەو راست‌و دروستی كومەلانی تر لە چەوتی بیروڕای دواكەوتوولیك ئەكەنەوە ٠

پیاوە ئاینین‌كانیش وەك هەمو مروفێكی خاوەن بیروڕا مافی خوی بەدەست هیناوەو چاوی بە دونیای فراواندا گیراوە ٠ ماموستا جرجیس ابراهیم خضر ئەمەی روون كردەوەو بەشداری خوی ئاشكرا كرد كە ئەندامیكە لە لیژنەی هوشیاركردنەوەی ئاینی پاریزگای هەولیرو ئەندامی یەكیەتی خوێنەرانی قورئانی پیروزە لە جیهان ٠

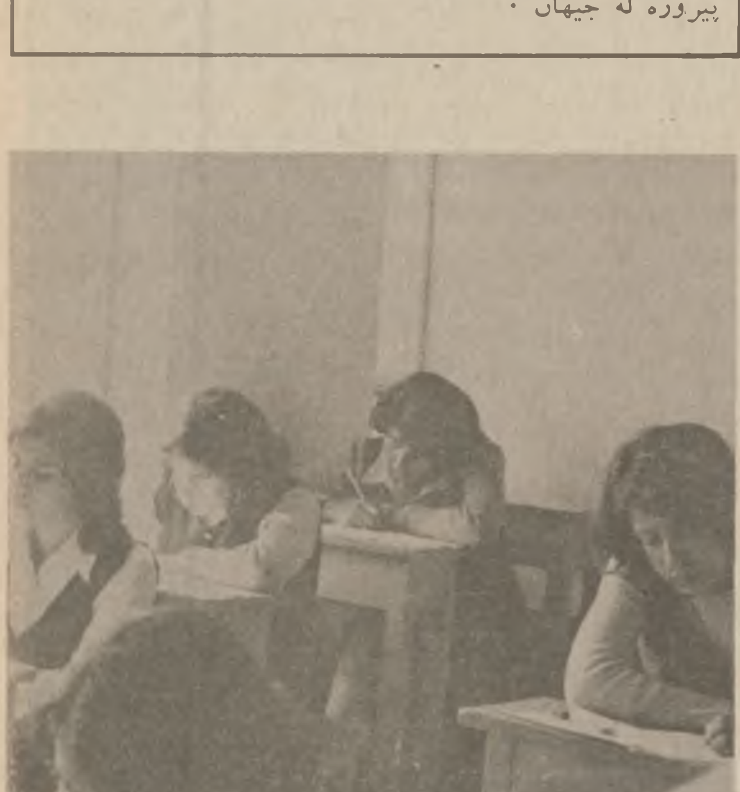

قوتابی‌یەكان‌و دەستەی‌مامۆستایان بە ئەنجام گەباند ٠

لە كۆڕەكانیستدا پێویستی بەردەوام بوونی ئەم هەڵمەتە بۆ پاراستنی گیانی سەركەوتن لە جەنگی ڕەواماندا ڕوون كرایەوە ٠

نووسینگەی هەولێر

چالاكی یەكانی هەڵمەتی نیشتمانی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە هەولێر

یەكەی ڕاگەیاندنی سەربە بەڕێوەبەرایەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری ئیلزامی لە پارێزگای هەولێر لەسەر ئەو بنەڕەتەی كە هەڵمەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری لقێكە لە لقەكانی جەنگی نەتەوەییمان ، هەموو ڕۆژێ لە كاروانەكەیدا بۆ ڕزگاركردنی مرۆڤ سەركەوتنی نوێ بەدەست دەهێنی ئەمەش پوختەی چالاكی‌یەكانی مانگی ئایارە :–

● بەبۆنەی یەكی ئایارەوە یەكەی ڕاگەیاندن چەند سەردانێكی بۆ ژمارەیەك‌لە قوتابخانەكانی كەرتی سۆشیالیستی ئەنجام‌داو پیرۆزبایی لە كرێكاران كرد ٠

● بەبۆنەی بیرەوەری چوارەمین ساڵەی دەرچوونی یاسای هەڵمەتی گشتی نیشتمانی نەهێشتنی نەخوێندەواری ئیلزامی‌قوتابی قوتابخانە گەلی‌یەكان گەلێك ئاهەنگیان بە ئەنجام گەیاندو تیایاندا ڕێزو خۆشەویستی‌یان بۆ سەرۆكی‌فەرماندە صدام حسین دەربڕی ٠

● لێپرسراوی ڕاگەیاندن‌لەگەل لێپرسراوی قوتابخانە گەلی‌یەكان لە ڕۆژی ٩٨٢/٥/٨ سەریان لە قەزای مەخموردا‌و ئامادەی كۆڕێكی‌فراوانی مامۆستایانی قەزاكە بوون ٠ لە كۆڕەكەشدا بەڕێز قایمقامی قەزا وتارێكی پێشكەش كردو پێویستی سەركەوتنی ئەو هەڵمەتە نیشتمانی‌یەی بۆ پتەوكردنی دەستكەوتەكانی سوپای دلێرمان ڕوون‌كردەوە ٠

● یەكەی ڕاگەیاندن بەهاوكاری لەگەل قوتابخانە گەلی‌یەكان‌و یەكەی سەرپەرشتی‌كردنی فێركاری سەری لە گەلێك لە قوتابخانە گەلی‌یەكان داو كۆڕو چاوپێكەوتنی ڕاستەوخۆی لەگەل

لە پارێزگای سلێمانی

چالاكی بەردەوامی ڕێكخراوە جەماوەرییەكان

لەم چەندانەی پێشوودا سەرجەمی پارێزگای سلێمانی چەندەها چالاكی جۆربەجۆری بەخۆیەوەدیوە كە زوربەیان بۆ بۆ خزمەتی جەنگی ڕەوامان‌جەنگی قادسیەی صدام تەرخان كرابوون ٠

لەوانەش كردنەوەی‌دایەنگەی چرۆی شۆڕش لە لایەن یەكێتی ئافرەتانی عێراق لقی سلێمانیەوە لە قەزای چەمچەماڵ ئەمەش‌چوارەم دایەنگەیە كە لقی ناوبراو سەرپەرشتیان‌دەكات ٠

ئەمەش سەرباری چەند چالاكی‌یەكی تایبەتی بە بواری دۆخی ئێستای وڵاتەكەمانەوە لەوانە سەردانی سەرەك‌و ئەندامانی لقی یەكێتی ئافرەتان بۆ ناو خێزانی هەندێ لە شەهیدانی ئەم جەنگە پیرۆزەمان‌و هەر لەم ڕووەشەوە سەردانی هاوجۆر بۆ ناو خێزانی دیل‌و بریندارەكانی ناو خەستەخانەكانی سلێمانی ٠٠٠ ٠ هەروەها سەبارەت بە سەلماندنی ئەوەی كە عێراق لە دوو قۆڵەوە دەجەنگێ ، یەكەمیان بەرامبەر بە ڕژێمی ئێران كە دەیەوێ خاك‌و نیشتمانی عێراق داگیرو وێران بكات ٠٠و ئەوی كە شیان لە بواری نەهێشتنی نەخوێندەواری٠٠٠ بۆ ئەمەش چەندەها سەردانی تایبەتیان بۆ ناو مەڵبەندو قوتابخانە گەلی‌یەكان كردوە ٠٠ لەوانە هەر دوو قوتابخانەی هاوكاری‌و ئەزمر كە لەم ڕێگایەوە زیاتر هانی فێرخوازەكانیان داوە كە پێویستە ئەمڕۆ زۆرتر بە پەرۆشی فێربوون و خوێندنەوەبین چونكە ئەمڕۆ وڵاتەكەمان زیاتر پێویستی بە مرۆڤی خوێندەوار هەیەو ئەمەش ڕاستەوخۆ كار دەكاتە سەر زیاتر بەدەست هێنانی سەركەوتن‌و پاراستنی گیانی ئەو سەركەوتنانەی ناو بەرەكانی جەنگ ٠

لە لایەكی تریشەوە هەر لە دایەنگەی چرۆی شۆڕش‌دا لە سلێمانی كۆڕێكی فراوانیان بۆ كارگێڕان دایكان سازكردەوە كە تیایدا هاوڕێ لێپرسراوی ڕێكخراوی ئافرەتان لەگەل سەرەك‌و ئەندامانی لقی یەكێتی ئامادەبوون كە بە شێوەیەكی گشتی كۆڕەكەش تایبەتی بوە بە باس‌كردنی هەڵبژاردنی ئەو نەخشەو ڕێگایانەی كە دەبێ لەم جەشنە جێگایانەدا پەیڕەوی بكرێن بۆ ئەوەی بتوانرێ تواناو ئارەزوی ئەو ساواو منالانە لە ئێستاوە دابین بكرێ ٠٠٠ ئەمەو سازكردنی كۆڕێكی كەش لە هۆڵی كارگەی جگەرەی سلێمانی بۆ ئافرەتە كارگێڕەكانی ئەوێ‌و تیایدا دەربارەی دەوری ئافرەتان لە بواری جەنگی قادسیەی صدام‌دا قسە كراوەو داواشیان لێ‌كراوە كە لەم دۆخەی ئێستادا پێویستە زیاتر هەوڵی چاك كردن‌و زۆر كردنی بەرهەم بدرێت ٠٠٠ ئەمانەش سەرباری دابەش‌كردنی ژمارەیەكی زۆر لەو نامیلكانەی كە لە مەڵبەندەوە دەردەچێ لەگەل هەندێ گۆڤارو بابەتی چاپەمەنی تر٠

● لە لایەكی تریشەوە یەكێتی نەقابەكانی كرێكارانی سلێمانی زەنجیرەیەك كۆڕی فراوانی لە ناو مەڵبەندی پارێزگاو زوربەی قەزاو ناحیەكان‌دا سازكردوەو لە زوربەی زۆریان‌دا سەرەكی یەكێتی نەقابەكان‌و ئەندامانی لیژنەی ڕاپەڕاندنی

یەكێتی نەقابەكان ئامادە بوون ٠٠ ئەم كۆڕانەش ڕاستەوخۆ تایبەتی بوون بە باس‌كردن‌و ڕوونكردنەوەی هۆكانی دەست‌پێ‌كردنی شەڕی نێوان عێراق‌و ئێران‌و شی‌كرانەی كە پاڵی بە ڕژێمی هۆیانەی كە پاڵی بە ڕژێمی ئێرانەوە نا بۆ هەڵگیرساندنی ئەم جەنگە ٠ ٠٠ ٠ ئەمانەش سەرباری پێناس‌كردنی دەوری چینی كرێكاران لە بواری ئەم جەنگە پیرۆزەدا لەگەل هەوڵدان بۆ چارەسەركردنی ئەو گیروگرفتانەی كە ڕۆژانە دێنە بەردەم هەڵسوراندنی كاروباری كرێكاران و دۆزینەوەی چارەسەرێكی ئەوتۆ كە ببێتە هۆی دابین‌كردنی زیاد كردن‌و چاك‌كردنی بەرهەم لە ناو چەكەماندا ٠

نوسینگەی سلێمانی

Institut Kurde de Paris

هەڵبژاردە لە ئەدەبی جەنگ

ددان پیانانی عاشقە

● ئاوات حسین ●

منڕوبارەکەم ناسیوە
سروشتەکەیم زانیوە
سیحرو جوانیەکەیم هەڵبژاردوە
دلداری لەگەڵا ئەکەم

رووناکی

مزگێنیت لێبێ
مزگێنی بۆ ئاسودەیی بدە
مزگێنی بۆ رووناکی بدە
ئانەمە رێگە پیرۆزەکەیە
ئانەمە بەڵێنە رووخۆشەکەیە
رووناکی لە نێو بازوومانداو ، لەگەڕدایە
فریشتەیەکەو ناولەپی بەگوڵو بەخشش ،
نەخشێنراوە ،
جاڕی کەوتنەڕێی کاروان ئەدات …

مانگ

مزگێنیت لێبێ
مزگێنی بۆ ژیانەوە
مزگێنی بۆ ژیان بدە

مانگێکە ئەزانێ چۆن پێ هەڵئەگرێو ناگلێ
قسەی ، قسەی پێشینانە
رەوشتی ، رەوشتی سەرکردەکانە
مانگێکە
وەك یەزدان جوانەو
زەوی خولی پێداوەو
ئاسمانەکەی درەوشاوەتەوە
وەك یەزدان جوانەو
زەوی خولی پێ داوەو
ئاسمانەکەی درەوشاوەتەوە،

زەمـــان

مزگێنیت لێبێ
مزگێنی بۆ گوڵاو بدە
مزگێنی بۆ میهروسۆز بدە
هەیفەکە ئەڵێ :
ئێستا بەرەو زەمان دائەکشێین
پرشنگی دیدەمانی پێ ئەبەخشین
دلمانی پێ ئەبەخشین
ئێستا ، ئەی « … »
هەیفەکە ئەڵێ :
کێ منالەکەی فێری قسەی رەوان کرد
کێ فێری سیحری ئەستێرە ناسی کردو
گری لە شوێنەکە بەردا … ؟

چەند نامەیەك

لە هەگبەی ئەسیرێکدا

گەلێ جار … لـــــە گۆشەیەکی سەنگەرەکە بە تەنیاجیا دەبۆوە ، بەرامبەر بـــەچرایەکی کز هەل دەتروکا ، دەفتەرە شرەکـــــــەی دەردەهــــێنا ، شتـــــی دەنووسیەوە …

لەو شتانەی کە نەیدەویست لە بیر بچنەوە …

ئاشقی ووشە بوو ، ووشەتێنوویەتی دەشکاند ، گـری‌دەروونی بە کولتر دەکــردکە شتێکی تەواو کردایـــە، وایدەزانی قەڵایەکی دروست کرد …

ڕێبوارێکی ماندوو بوو لەیەکێ لە ئێستگەکانا بەجێ‌ما ، جانتایەکی شڕو پـــڕی‌بەجێ هێشت پڕی بوو لـــە ووشە ، ئەو ووشانـــــەی‌خەونی سەوزو بۆکۆکــــەی‌نیازو پەپوولەی .

ڕەنگاوڕەنگی بەهاری ئەو بوون …

یاداشتەکان لەگــــەڵ‌دابەزینی ئەو کۆتاییان هات… نامە ڕەنگ زەردەکـــانەخرانە پۆستەی ئەو کەسەی چاوەڕوان بوو …

وێنەکان وەك خەیاڵێکـــی‌سڕمانەوە …

نامەی دۆستێکم خوێندەوەدەڵێ : ئەوەندەی لە گەڵتـــا ژیام وەکو نموونەیەکــــی‌ڕاستەقینەی وەفاو خۆشەـ ویستی‌و دڵسۆزی خۆتـــــت پێ‌ناساندم …

یادگاری ئەو سەردەمـــــەهەتا هەتایە لە بیر ناچێتەوە.

ڕۆژگـــار زۆر شتـــی‌فێر کردین ، خۆگرو بـــــە هێزبە بـــەرامبەر بـــەوگێژەلوکانەی کە دەیانـــەوێ لە ڕەگەو ڕیشە هەڵــــت بکێشن ، چونکە تـۆمان وەك مرۆڤ‌و خەباتگێر خۆشـــ‌ویستووە ، ژیان بوونـــە، بوونیش بێ هیوا تامی نی‌یە ، با ئەو هیوایە ببێتە زەنگـــی ئەو کاتانەی خـــۆت وون‌دەکەیت …

ئەو چرکەیەت لە بیـــرەکە بە یەکەوە بڕیارمان دا لە یەکتر جیا ببینەوە ؟

بڕیارمان دا لەو کێـــوەبەرزە دابەزین بەنـــاو دۆڵو چیا بەرزەکانا ، بەناو مـارەڕەش‌و پوش‌و پەلاش‌و ڕێگا پێچاو پێچەکانا بچینـــــەخوارەوە ، چیتر دوور بـــە دووری نەڕوانینە چـــارەنووسی خۆمان .

پێشتر پێم نەنابووە سـەرخاکی وەها دڕو شاخـــی وا تیژو لە ناو ئارام‌و لاوانـــەوەبەولاوە هیچم نەدیبوو ، لــە گەرماو سەرما ڕانەهاتبووم،لەو ئامێزە گەرمە داپچـڕاموو لەو سێبەرە یانـی بـــــووم ،لەگەڵ هەزارەها تێکەڵ بووم کە زاوای یەك شەوەن ،باوکی کۆرپەن ، برای تاقانـــەن ، نەمویست لە هاوڕێکانـــم داپچڕێم‌و وەکو شەوێکی بێ چرا لەو دونیا تاریکـــــە بمێنەوە ، ئای کە شەرمەزار بووم ، ئەگەر ژیان تەنیـــاهەناسەدان‌و سەرشـۆڕی بێ … مردن چەند خۆشترە. دوا ووشە بۆ دەزگیرانەکەی نووسیبوو :

تکات لێ دەکـــەم ، وەرە با تێرت تێڕاینم‌و تێرت لــە ئامێز بگرم ، دەترسم کۆچی‌ئەمجارەم کۆچێکـــی دوورو درێژ بێ ، خۆ من ئەگـــەر ڕۆژێ نەمدیبای دیقم دەکرد.

دەڕۆم … دەزانم ئەگـــەر نەمبینی پەشیمان دەبیتەوە… پەنجەکانی دەکرۆژی ، کـــەسەرێکی گەورە لە دلی خۆم‌و خۆت بەجێ دێڵێ …

چاوەڕوان بە لەو زووانـــەدەنگ‌و باسی من دەبیستی. لەو زووانە دەنگ‌و باســـی‌من دەبیستی …

حیدر عبدالرحمن
ـ سەرپۆلی زەهاو

روون کردنەوەیەك

سەرنجێك

کمال رؤوف محمد

(«تێگەیشتنی‌راستیـــــی» شوێنی لـــــە رۆژنامەنووسیی کوردیی‌دا) کە چاپ‌کراوی سالی ١٩٧٨ی کۆڕی زانیاری کوردەو بەرهەمی رەنـــجو لێکۆڵینەوەو هەڵسەنگاندن‌و لەسەرنووسینی د. کەمال مەزهەر ئەحمەدە ، هانی دام بۆ دوو قسە :

یەکەم : د. کەمال لەناوهــــێنانی گۆڤـــارە کوردیی یەکاندا ناوی‌یەکەم گۆڤاری کــــوردیـــی ـ ئێرە ـ ی هێنـــــاوەکە گۆڤاری (بانگ‌کرد ـ بانگی کورد)ەو خۆیشـــی‌روون‌کردنەوەی نوێـــی نیشان‌داوەو دەڵێ :

جەمالەددین بابان بەکوردیی‌و تورکیی بـــلاوی دەکردەوە . ژمارە یەکی لە ٨ی شوباتــــی ١٩١٤دا دەرچووە . لە چاپخانەی «الاداب»ی بەغدا چاپ‌دەکرا. لە ژمارە یەکی‌یەوە تا ژمارە سێی بەسەر یەکەوە ٧٢ لاپەڕەن ، واتا هەر ژمارەیەی ٢٤ لاپەڕە بووە. بەپێی زانیاری‌یەکانی مامۆستا عەبدولرەزاق حەسەنیی ـ ٥ ـ ژمارەی لێ‌دەرچووە . ئێمە تەنها سـێ ژمارەی ئەم گۆڤارەمان دیوە . (بنووارە : ل ٧٥ی سەرچاوەی باسی‌کراو .) . ئەمجا ئاشکرایە کە ئەمە یەکەم گۆڤارە لە سەردەمی حوکمڕانیـــی عوسمانیی‌دا دەرچووەو پێش ـ یەکەم رۆژنامە ـ کە رۆژنامەی (تی‌گەیشتن راستی ـ تێگەیشتنـــــی راستیی) بووەو ئاسینـــەوەی نهێنی کانیشـــــی کەلکی خۆی‌هەیە .

لەم بارەیەوە بە پێویستی دەزانم بەڵگەیەکی بلاونەکراوەی سەر رۆژنامەو تۆمارکراو لەلای من کە هی رۆژنامەنووس‌و شاعیری کۆچ‌کردوو (عەلی باپیر ئاغا ـ عەلی کەمال :کەمالیی) یـــە کە لـــە ١ـ٩ـ١٩٧١دا لە ڕایەلەی گفتارێکی دوو قۆڵیی‌دا گێڕاوی‌یەتەوە نیشان بدەم کە فەرموویەتـــــی :

(زەمانی عوسمانیەکانی . کەس نەی ئەوێرا قسـە بکا ، فەقەت بەندە خەیالی وەتەنی‌یەتم هەر لـــە دڵابوو ، لە زەمانی عوسمانی‌یا جەمال بابانــــی « وەزیر » لە حقووق ئەیخوێند لە بەغا . عومـــەر نەزمیش لەوێ لە حقووق ئەیخوێند .

ئەویش «وەزیر» بوو . بەندەش مەئموری ئەوراقی گومرگی بەغا بووم . لە چاپخانەی وەزیر لە مەیدان هەموو رۆژێ لەگەڵ جەمال بابان کـــۆ ئەبووینەوە .

جەمال بابان ، ئەووەل کوردیی ، کە دەرچوو، مەجەللەی کوردیی ، جەمال بابان ئیمتیازی وەرگرت. ناوی نا «بانگی کورد » بیست سەحیفەیە ئەبوو . لەو مەجەللەیەدا من لە گەڵیا هین بـــــووم … موحەریری بووم وە موخابیریشی بووم . سیاسیش بوو مەجەللەکە . عەرزتەکەم بەینێ مامەوە ، شەش مانگ لەوێ . لە پاشا من کرام بە باشکاتبی گومرگی سلێمانی . هاتمەوە ئێرە «سلێمانی‌ی » . هەر موخابەرەم لەگەڵ ئەکرد ، هەر بـــۆم ئەنارد دەوامی کرد بەینێك،لەپاشا کە ئەو بوو بــــە ئموور واژی لێ‌هێنا، ئینجازەمانی شێخ مەحمـــوو کە ئینگلیزەکان هاتن نوسخەم لا مابوو) بـــەزۆر لێ‌یان سەندم ، بردیان ، ووتیان ئەمە شتێکـــی تەئریخی‌یە . یەکەم کوردیی کە نوسرا ئەوەبوو !)

ئەم یادگارەش ـ کە وەکو خۆی نووسیمانەوە ـ هانمان دەدا کە لەمەڕ ئەو شیعرەی ژمـارە «٣»ی گۆڤاری بانگی کورد بلاوی کردووەتەوە :

بۆ تەرەققی موڵكو میلەت ئیتتیحادمان لازمـــە سەرفی غیرەت چاکە با غەیبی نەکەین ئەم فرسەتە مەحفەظەی دین‌و شەریعەتمانە خۆ خاکی وەتـــەن ئاوەدانیی ئەو بەزۆری عیلم‌وفەنن‌و سەنعەتە .

…هەتا دوایی ئەو پارچەیە ، بڵێین کـــە (ڕەنگ‌بێ) شیعری عەلی باپیر ئاغا بێ کە بەڵگەیش شاعیرێتی‌و کارکردنی‌یەتی‌لەو گۆڤارەدا) هەروەها بەڵگەش ئەم دوو پارچە شیعرەی ترە کە لە ژمارە «٣» رۆژنامەی (رۆژ کوردســـتان)ی ١٩٢٢دا وە ژمارە «٩»ی هەمان رۆژنامەدا بە ناوی :

نوری‌و عەلی کەمالەوە بلاوکراونەتەوە .

پارچەی یەکەم وا دەست پێ‌دەکا :

ئەی ئوممی موشفیق ئەی وەطەنی پاکو موحـــتەرەم ئەمووت مەبە ئەوەندە گرفتـــاری دەردو غـــــەم

… هەتا دەگاتە :

فەصلی هەموو بەهارە شـــەوی رۆژی رۆشنــــە عەیشە ، نەشاطە ، خۆشی‌یە ، شەوقە ، مەسەڕڕەتە جەهدو سەعیی بکەین بەدڵو ڕۆح ئیتر هەمــــوو ئەمڕۆ زەمانی سەعی‌یە نە وەختـــی عەطالەتـــە .

پارچەی دووەمیش کە وەك ووتم بــە ناوی م. نوری و عەلی کەمالەوەیە ، تێدایەتی دەڵێ :

ئەمڕۆ ڕۆژی سەعی‌و تێ‌کۆشینە وەقتی غیرەتـــــە یەکنەفەس غافل مەبن هەلسن براگەل فرساتـــــە بۆ تەعالیی جەددو جەهدێ‌کەن زەمانی غیرەتـــــە ڕۆژی سەربەستی‌و زەمانی‌عەیش‌و نۆش‌و عەشرەتـــە

ئەمجا لە نوێ ئەو هەستو کێش‌و قافیەی ناو گۆڤاری (بانگی کورد)و دوو پارچەکەی رۆژنامەی (رۆژی کوردستان) بکۆڵینەوە ئەوا زیاتـــــر لەو ـ ئیحتیماله ـ نزیك دەبینەوە کە باسی‌کرا .

دووەم : د. کەمال لـــە لاپـــەڕە ـ ٩٥ ـ ی بەرهەمەکەی‌دا کەلکێکی چاکی داوە کە دەلـــێ : بڕوا ناکەم تا ئێستا هیچ کام لە شارەزایانمـــان ئاگاداری ئەوە بێ کە سەرەتـای شانۆگەریـــــی دەگەڕێتەوە یەکەم سالی دووای تەواوبوونـــــی شەڕی یەکەمی جیهان. ئەو سالە «ژین»ی ئەستەمول «دووپەردە پیەس»ی بـــەناوی «مەمی ئـــالان »ەوە بلاوکردەوە کە ع. رەحیمی نووسیویە .

لەژێر ناوی « مەمی ئالان »دا نووسراوە :

(« تیاترو کردان فضیلتا کردان نوشی ددەت ـ مەم دەیەوێ سەری کوردان بەرزکاتەوە »و بـــەدەم سولتان صەلاحەددینەوە بچێ کە « شیری خـــۆی کێشایەو لەپێش تەماعی دنیایێ وەستایە ـ قودیسا شریف ـ محافەزە دەکا » . مەم دەیەوێ چاوڕەشی دایکی « شیری سپیی خۆی پێ حەڵاڵ‌کا » وریگەی بدا بچێ بۆ غەزا . چاو ڕەشیش دەیەوێ «نـــاوی کوردێ کرمانجێ ئەعلابکا » بۆیە شیری خـــۆی بەم حەلاڵ دەکا . فرمیسکی خەزالی ژنی ، مـــەم پەشیمان ناکاتەوە .) .

بێ‌گومان ئەم هەواڵە خۆشە کە لە رۆژنامـــەی «ژین‌ی ئەستە موولەوە : ژمارە : ٥/٣٠ی مـــارت ١٣٣٥ دەرچووەو د. کەمال پەنجەی ئاشناکردنەوەی بۆ راکێشاوە ، ئێجگار بەنرخە بەتایبەتی کە ئـــەو رۆژنامەیە لە سالی (١٩١٥)دا دەرچـــووە . بەڵام د. کەمال لەهەمان لاپەڕەدا ـ ٩٥ـو لە پەراوێـــزی ـ ١٢٨ـ‌دا لەسەر ئە هەواڵە دەڵێ : (زۆربەی ئەو سەرچاوانەی باسی شانۆی کوردی‌یان کــــردووە سالی (١٩٢٦) بەسەرەتای دادەنێن . واتا ئـــەو سالەی یەکێ لە فێرگەکانی سلیمانیی شانۆگەریـــی ـ نیرۆنی زۆرداری نیشان‌دا کە مامۆســـتا فوئاد رەشید سەرپەرشتیی ئامادەکردن‌و دەرهێنانــــــی کردبوو . (بڕووانە : ص.ك . المسرح الكردي والفرق المسرحيه ، العراق ـ ٢٨ تشرين الثاني ١٩٧٧ ـ) . وابزانم ئەو چیرۆکەی :ع. رەحیمی‌و ئەوە دێنـــن مامۆستا حسەین عارف سالـــی ١٩١٨ یان ١٩١٩ی بکردایە بە سەرەتای لێکۆڵینەوەکەی ئەم دووایییەی دەربارەی چیرۆکی کوردیی .

(بڕووانە : حسین عارف ، چیرۆکی هونەریی کوردی ١٩٢٥ ـ ١٩٦٠ . بەغدا : ١٩٧٧) .

پەراوێزی ـ ١٢٩ ـ ش دەڵێ : عەبدولرەحیم رەحیمی (ع. رەحیمی) خەلکی هەکاریی یەکێکـــە لە نووسەرو شاعیرو رۆژنامەنووسە چالاکەکانـــی ئەو سەردەمە .

قسەی ئێمەش لەم بارەیەوە ئەوەیە کە لەپـال ئەو هەواڵە بەنرخەدا ، دەبێ بزانرێ کە ـ ئەگەر ـ ئەو ـ پیەسە ـ (کە لای‌من رەوان‌ترە بوترێ : چیرۆکی تەمسیلی !) بە یەکەمیش دانرا (؟) نابێت لە ناولێنانی «ئەو» و «دووهاوتاکەی »دا هەڵەبکەین. جارێ‌ئەو دوو هاوتایەیشی ئەمانەن :

١ ـ محاوەرەیێکی ئیقتیصادیی . نووسینـی : ئەحمەد حەمدی شاعیر .

٢ ـ موجادەلەی ئەفکار . کە نووسەر نـــاوی نی‌یە (؟) .

س : ١ ، ژ : ٥ ، ٤ ی ئەیلولـــی (١٩٢٢)دا بلاوکراونەتەوەو یەکەمیان‌ئابووریی کۆمەلایەتی‌یـــە ، دووەمیان سیاسیی‌یە (کە تەواویش نەکراوە !).

لێرەدا کە قسەکەم روون‌کردنـــــەوەیە نەك لێکۆلینەوە لە سەرەتای چیرۆکی کوردیی (بەچیرۆکی تەمسیلی‌یەوە) ، دەڵێم : بەرهەمەکەی : ع. رەحیمی‌و ئەحمەد حەمدی‌و ـ بێ‌ناوەکەش نـــاوی (پیەســـــ)ی تەواوی بەسەردا نابڕێت . بۆچی ؟

بەرهەمەکەی : ع.رەحیمی ـ دوور ناڕوێن ـ بە ناونیشاندا دەڵـــێ :(تیاترو کردان.)نا ئەم وشەی تیاترۆیە بۆ خۆی‌بەڵگەیەکی زۆر گــــەورەو بەنرخە کە ئەو (هونەرە) لەلای کوردان نوێ‌یەو لە بێگانەوە بۆی هاتووە . بەڵام ئەو بــــەرهەمەو دوو بەرهەمەکەی هاوتای چی‌یان ناو ببرێ ؟

من لام وایە دەبێ پێش وەڵامدانــــەوە دەوری باری ژیان‌و رۆشنبیریی جارانی زۆر زوو ـ بابڵێین ئەو سەردەمە ـ بکەینەوەکە دیاریشە : شانـــۆ ، تەنانەت بزووتنەوەیەکی ئەدەبی چیرۆکی نوێ لـــە لە ناوماندا نەبووە ، بەعەکسەوە تاکە ئاوێنەیـــە بۆدیتنەوەی هونەری خۆمان ج بێگانە ، هاتبووە سەر (رۆژنامە) کە ئەویش لە بێگانەوە بە ئێمـــــە گەیشتووە . با لێرەدا لە خۆمان بپرسین : رۆژنامە چی‌یە ، ئایا هەر کاغەزو مەرەکەبە ؟ یان بیـــرو نووسەرو کرێکارو چاپخانەو هەڵس‌و کـــەوتە … هتد ؟ ، کە بەشێوەیەکـــی هونەریـــی رووداوو بەسەرهاتو هەر بابەتێکی عەقڵ‌و سۆز دەخاتـــە

بروانە ل : ٧

حەیرانۆك

حەیرانۆك هاتیە رون کرن پێ‌نەڤێت للویـڤ بچن یان ژنوی بێژین حەیرانوك هۆیــە … ئەڤ حەیرانە یا ئێکێ دبەر بچیکی‌ڕا دبێژن دەمـــێ هل‌دگرن‌و دهلاڤێژن… بەلێ ئەز دبێژم ئەڤ حەیرانە ئەیا درستە هندەك ژێ کێمە نی …

حەیرانوکا دووێ هاتیە هشەماندن ژلایێ دوو ئەڤینداراڤە ئەو ئەڤیندار ژی دجهەك دیارو ئاشکرادا … ڤێ حەیرانێ ناڤێ هندەك جهووارا یێت دناڤدا هاتی ئەو ژی دێ دیار کەین کانێ ژکیژ گوندی‌نە .

ـ ١ ـ

جانێ جانا جۆگرا
شەمالا لگەل دەزگرا
دێ بیتە بویکا زێڕنگرا

● × ●

هەرێ جانێ جانا بهەیبەت
ئێك کوڕ مەتە ئێك کوڕ خالەت
پێ بیانی ناڤك بۆ کەت
سەر هەڵزو بـــن‌هەلز
یێت دوو لێدا دئێن‌دز
مامێ وێ‌یە بزن دز
خالێ وێ‌یە چـــاڤ‌نێرگز

● × ●

ترێ ناڤ نهێلانە
گولکێت پیـــــرەچێلانە
جانیکێت بـــــەرکەحێلانە

● × ●

ئەمێـــــدی پێ بسندوورڤە
بەرواری ب چێل‌وگول‌ڤە
مزویری ب تیلـــــەشوورڤە ـ

لە شیعری پۆشکین

عەبدللا پەشێو
لە ڕووسی‌یەوە وەرگێڕاوە

ـ ١ ـ

لە قوولایی کانەکانی سیبیریادا
سەربەرزانە ، هەر دان‌بگرن بە خۆتانا ،
وا تێ‌مەگەن بێهوودە چوو خرۆشانی
بیری بەرزو خەباتتان لە ڕێی ژیانا

● × ●

لە بنزەویی تاریك‌و ئەنگوستە چاوا
خوشکی دڵسۆزی نشوستی ـ هەر هیوایە
تەنیا هیوا شادی دەبووژێنێتەوە ،
نائومێدی ـ ڕۆژی ڕووناکی لەدوایە .

● × ●

وەك چۆن دەنگی ئازادی من ، بەئاسانی
دەخلیسکێتە ناو زەندۆڵی بێگاریتان
ئاواش ، بە کونی کولۆمی زیندانتانا
خۆشەویستی‌و دۆستایەتی دێتە لاتان :

● × ●

کەلەپچەی گران دەپچڕێ ، زیندان دەڕمێ ،
باوەشتان بۆ دەکاتەوە سەرفرازی ،
برایانیش شیری ڕووتتان دەدەنە دەست
ئەوڕۆژەی دێنە بەردەرگا ، بۆ پێشوازی .

Institut Kurde de Paris

بە بۆنەی بەستنی ـپاشماوە

هەر بۆیەشە ، ئەم کۆنگرەیە لە مێژووی نوێی عیراق ، بە نیشانەیەکی مەزن‌و بە بەڵگەیەکی مێژوویی دادەنرێت ، ئەخوازەڵڵا کە راپۆرتی سیاسی ئەم کۆنگرەیەش کە برێتی‌یە لە پێشەکییەك‌و هەشت بەش ، زۆر بە قووڵی پەنجەی لە سەر هەموو ئەو مەسەلە بنەڕەتی‌یە نیشتمانی‌و نەتەوەییانە داناوەو بە وردی تەجرەبەی زیندووی ناوخۆی حیزبی ، لە نێوان کۆنگرەی هەشتەم‌و کۆنگرەی نۆیەم دواوەو باسی گشت ئەو گۆڕانکاری‌یە نیشتمانی‌و دیموکراتی‌و هەروا پلانی گەشەسەندن‌و بنیادنانی ئیشتراکی‌و گۆڕانی کۆمەڵایەتی‌و رۆشنبیری‌ی کردووەو بە شێوەیەکی تایبەتیش ، دەستی بۆ جەنگی عادیلانەی گەل‌و وڵاتەکەمان کێشاوە کە لە دژی دەستدرێژی ئێران‌و هاوسوێندەکەی زایۆنیزمی دوژمن بەرپای کردوە ·· لە هەمان کاتیشا زۆر بە روو کراوەیی هەموو ئەو سلبیاتانەیشی روون کردۆتەوە ، کە لەم چەند ساڵانەی نێوان کۆنگرەی هەشتەم‌و ئەم کۆنگرەیەدا رووی داوە ··

بێگومان هەروەك چۆن گەلی نەبەزی عیراق ، بەوپەڕی شادمانیەوە ، هەواڵی ئەم کۆنگرەیەی بیست ، هەر بەو چەشنەش ئەو راپۆرتە مێژوویی‌یە ئەکا بە بەرنامەی خەباتی بێ‌ووچانی خۆی ، لە پێناوی بنیادنانی عیراقێکی بەهێزو گەلێکی خۆشبەخت‌و پاشەرۆژێکی رووناكدا ··

● سڵاوی شانازی لە سەرەکی گەل‌و کاروان هاوڕێ صدام حسین ··

● سڵاو لە گەل ·· لە حیزب ·· لە شۆڕش·

● سڵاوو پیرۆزباییش لەو ئەندامە پێشەنگانەی کە لە کۆنگرەو لە تەجرەبەی خەباتگێڕانەدا سەرکەوتن ·

روونکردنەوەیەك ـ پاشماوە

بەرچاوی ـ خوێندەوار ـ و لەگەڵ خوێندنەوەی وای لێدەکا کە هەست بە بینینی وێنەو بیستنی قسە بکا ، تەنانەت خۆیشی تێدا ببینێتەوە ؟

خوێندەواری (ریپۆراژێکی) نێوان رۆژنامەنوسێك ویەکێ ، ئایا هەست ناکا کە لەسەر (شانۆیەك)دا دەژیی ، تەنانەت خۆیشی (ئاکتەرە!)· ئەی ئەگەر ـ بابەتێك ـ بەشێوەیەکی ئەدەبیی هاتە سەر رۆژنامە ، وەك ئەو (سێ وێنە)یە ، ئایا خوێندەوار زیاتر هەست ناکا کە (چیرۆکێکی تەمسیلی‌ی لەسەر رۆژنامەدا دەبینێ‌و ـ نووسەرو خۆی ـ بەتایبەت ـ خۆی ـ دەور دەگێڕێ ؟ بەچیش؟ بەخوێندنەوەی بابەتە ـ نووسراوەکە ـ ؟

نووسینیش ـ هۆیەکە ـ هەروەك ـ دەنگ ـی ئاکتەری رادیۆ · ئەو چیرۆکەیش کە لەسەر رۆژنامە یان لەسەر رادیۆ دەبینرێ ، دەبیسترێ ، هەردووکیان لەسەر یەك بنچینە ڕاگیرن کە ئەویش ـمەرجی نادیاریی ـ یە ، نادیاریی شانۆو ئاکتەرەکان ، هەربۆیەکە چ خوێندەوار چ گوێگر بە چاوێکی ترەوە ، بە چاوی دەروونەوە بابەتەکە بەتەواویی دەبینن ، بەعەکسی تەماشاکەری شانۆو تەلەفزیۆن‌و سینەماوە · بەم پێیە ، من وا دەزانم ئەو (سێ وێنەیەی) بڵاوکراوەی ئەو دوو رۆژنامەیە بەراستیی ناوی (چیرۆکی تەمسیلی‌ی رۆژنامە)یان پێدەبرێ چۆن چیرۆکی رادیۆ ناوی چیرۆکی (شانۆی رادیۆ)ی پێبڕاوەو ئەو سێ‌وێنەیەش کەم کەم سەرەتایەکی چیرۆکی شانۆیە لە هەڵێکدا کە دەزانین چیرۆکی شانۆ ، رۆمان ، کورتە چیرۆك، هەریەکە مەرج‌و سیفەتی خۆی هەیەو هەر یەکە هونەرێکە !

ژیانی مەولەوی ـپاشماوە

داخی :

تەسکین بەخشی دەرد«داخی» داخ نەدڵ
دامان وە هووناو ریشەی‌دل گوڵ‌گوڵ
یەکرۆ چەم نەچەم‌گرەو بەردەبێ
سەیلی خەم یانەم وێران‌کەردەبێ
نیشتەبێم چون طەیر دووروامەندەی گەل
یەشێوحاڵ خەمناك چون‌شازەدەی مەل
ناگا دەوای دەرد دەروون‌پڕ خاران
نۆشدا رۆی زامان دەروون ئەوگاران
یانێ نامەکەی خامەی‌خەم ـ ڕەقەم
مەنظوومەی ((مەعدووم))چەنی خەم هەمدەم
یاوا وە سەردان‌دەروون پڕ داخان
یەروانەی پای شەم‌سیا ـ ئۆتاخان
ئەر صەد شەرارەی‌ئاییرەی دووری
تاو ئاهەن تاوکوورەی مەهجووری
گەرمی تاوتەو دەردی‌تەنیاییم
بەردەبێ یەکسەرسۆمای بینناییم
سانام جە قاصید ساکنی دەردم
وە دیدەی بێ‌نوورموطاڵەش کەردم
نمەز چەرخ چەب‌چەواشەی کەچ‌نەزد
پەی کام دەردیسەرنگاداربم کەرد
وەرنە مەویاوەخت‌ئامای نامەکەت
گیان کەردام فیدای‌رەشحەی خامەکەت
رووی ئەجەل چون بەخت‌سیام سیابۆ
ناما جەو دەم گیان جەتەن جیابۆ ·

گەلی فەلەستین لە خاکی داگیرکراو دەچێ بەگژ وەگەزپەرستەکاندا ·

چەند وێنەیەك لە شاری بەیروت کە بە دەستدرێژی زایونیەکان وێران بوو ·

رووداوەکان بە وێنە

گەلی فەلەستین و لوبنان بەرگری مەردانە لەبوونی خۆیان دەکەن

ئەوا مانگێ بەسەر دەستدرێژی نارەوای زایونیەکاندا بۆسەر خاکی لوبنان‌و گەلی فەلەستین ـ رادەبوورێ لەم ماوەیەدا گەلی لوبنان‌و بزوتنەوەی بەرگری گەلی فەلەستین مەردانە بەرگری لەبوون‌و ئابروو سەربەستی خۆیان دەکەن ·

جەماوەری دهۆك ـپاشماوە

داوەتێ لە چوارچێوەی ئۆتۆنۆمیدا ·

هاوڕێ ئەندامی پێشەوایەتی هەرێمی داوای پتەوکردنی هاوکاری‌و یەکێتی کرد بۆ بەرەنگاربوونی دوژمنانی شۆڕش‌و جێ‌بەجێ کردنی ئەرکی نشونمادان بە وڵات ·

بەڕێزان پارێزەری دهۆك‌و هاوڕێیان ئەمینداری نهێنی پێشەوایەتی شوعبەی حزب لە دهۆك ئامادەی کۆڕەکەبوون ·

ئەنجا هاوڕێ ئەندامی پێشەوایەتی هەرێم سەری لە ئۆردوگایەکی مەشق ـ پێ‌کردنی کچە جەنگاوەرەکانی سوپای میللی‌دا لە پارێزگاداو ئاگاداری مەشق‌و پلەی توانای جەنگی‌یان‌بوو · هەروەها لە بارەگای پارێزگادا کۆبوونەوەیەکی لەگەڵ پارێزەرو هاوڕێیان ئەمینداری نهێنی‌و ئەندامانی پێشەوایەتی شوعبەی حزبدا کردو باسی باری ڕاپەڕاندنی پرۆژە خزمەتگوزاری‌یەکانی پارێزگاو رادەی تەواوبوونیانی کرد لەگەڵیانا ·

رووداوەکانی ـ پاشماوە

کە پەیوەندی بە باری ئیستای ناوچەی عەرەبەوە هەیە ·

ڤییەننا :

رۆژی (٥)ی ئەم مانگە لە ڤییەننا شارەزایانی رێکخراوی وڵاتانی نەوت نێرەرەوە (ئوپێك) بۆ خۆ ئامادەکردن بۆ کۆنگرەی نائاسایی رێکخراوەکە کە رۆژی هەینی داهاتوو لە ڤییەننا ئەبەسترێ کۆبوونەوەیەکی کرد ·

ئافرەت سەرچاوەی ـپاشماوە

لە راستی‌یا بێجگە لەم هۆ پزیشکی‌یە «ئافرەتی کوشندە »ی وایش هەبوون کە دەیانویست لە سەرمۆدە پیاوان بکوژن‌و هونەرمەندی وایش هەبوو حەزیاندەکرد لەسەر مۆدە بمرن ·

ئەم ئافرەتە کوشندانە هەموو شتێکیان سەیربوو جۆرەها جلیان لەبەردەکردو جۆرەها رەوشتی ناتاسایی‌یان هەبوو ·

هونەرمەندانی ئەم چەرخە هەر بەوەوە نەوەستان وێنەی ئەم کوشندانە بکێشن بەڵکو ئەیشکەڕانەوە بۆ کەلەپوور وێنەی « دەلیلە »ی « شەمشوون » بەزێن‌و سالۆمی‌و حەواو پالەوانەکانی داستانەکانیان دەکێشا ·

کردەوە هونەری‌یەکانی ئەم چەرخە ئافرەتیان بە جەنگەڵەوە دەبەستەوەو هەندێ هونەرمەند وێنەی ئافرەتی نیوە ئادەمیزادو نیوە گیان‌لەبەری دارستانی‌یان دەکێشاو هەندێکیان ئافرەتی وایان ئەخستە سەر تابلۆکانیان کە لەگەڵ درندەکانی جەنگەڵەکانا دەژین‌و دەبوونە هۆی شەڕەڵگیرساندن لە نێویانا·

ئەنجا دانەرەکە لەو پێوەندی‌یە سادی‌و ماسۆشی‌یە دەکۆڵێتەوە کە لە نێوان ئەوبوێژو هونەرمەندانەو ئافرەتە کوشندەکانا هەبوە ·

لە کۆتاییدا دانەرەکە دەڵێ هۆی کشانەوەیی شەپۆلی ئەم دیاردەیە ئەوەبوو زۆر بە پەلە بڵاوبووەوەو وای لێ هات بوو بە شتێکی کتێبێکی قووڵی ئادەمیزادانە ـیەو بە بەڵگەیەکی جوان دادەنرێ بۆ سەیرکردن ئادەمیزادو هەر لەم روانگەبەوە ئەتوانرێ تام لە کتێبەکە وەربگیرێ ·

خەباتی قوتابیان ـپاشماوە

رەگەز پەرستەکان باوەڕ بە مافی رەوامان دەهێنن وە تا ئەم گەلە مەزنەش سەرکردەو رابەری هاوڕێ صدام حسین بێ بە پشتیوانی خوا هەر سەر دەکەوێت لەم ماوەیەدا چەندەها کۆڕو کۆبوونەوە بۆ سەرك لێژنەکانی قووتابخانەکان کراوە قووتابیان ئەوەیان دوپات کردۆتەوە هەموو بەشداری بکەن لەم جەنگە پیرۆزەدا · هەروەها یەکەم دیاردەی روون‌و ئاشکرا بۆ دوژمنان ئەمە بوو · قووتابیان گیانی خۆیان بەخشی هەموویان خۆیان فیدا کرد ئامادەن بۆ هەرکاتێ بچن بۆ بەرەکانی جەنگ تا رووبەرووی دوژمن رابوەبستن · ئەدانەی شەهید دەبن لەم جەنگە پیرۆزەدا مایەی سەرفرازی‌و وەفاداری بۆ پارت‌و شۆڕش دووپات ئەکەنەوە ، شەهیدانی قادسیەی صدام لە دڵی ئەم خاکەماندا ئەژین بە پشتیوانی خوا سەردەکەوین بە سەر دوژمن‌دا · شانازیش بۆ هاوڕێی تیکۆشەر صدام حسین ··

جەماوەری سلێمانی ـپاشماوە

کورد لە عیراقدا تیایا دەژی‌و چۆن هەموو مافە نەتەوایەتی‌یەکانی وەرگرتوە·

بەڕێزان جعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزەری سلێمانی‌و هاوڕێیان ئەمینداری نهێنی‌و ئەندامانی پێشەوایەتی شوعبەی سلێمانی‌و هەندێ لە ئەندامانی ئەنجومەنی نیشتمانی‌و ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستان‌و هەندێ پیاوی ئایینی بەڕێزو پێشەواکانی رێکخراوە جەماوەری‌یەکانی پارێزگاکە ئامادەی کۆڕەکە بوون·

پاشان هاوڕێ ئەندامی پێشەوایەتی هەرێمی حزب لەگەڵ بەڕێز پارێزەردا باسی باسی ژیانی گشتی ناو پارێزگاکەو پلەی خزمەتگوزاری کۆمەڵایەتی‌و چۆنیەتی بەرەوپێش بردنیان‌و ڕاپەڕاندنی پرۆژەکانی کرد ·

هەروەها سەری لە ئیش‌وکاری شەقامە بازنەیی‌یەکەی شاری سلێمانی‌و پرۆژەی زێرابی ئاوی بارانی دا کە هەردووکیان (٢٦) ملیۆن دیناریان تێدەچێ‌و سەریشی لە خانووبەرەی کارگەی جل‌ویەرگی ئامادەی ژنانەی کوردی دا کە نۆ ملیۆن‌و دووسەد هەزار دیناری تێدەچێ ·

هونەرمەند ـ پاشماوە

● کام پەیکەرتاش هەستت دەبزوێنێ ····

ـ بەپلەی یەکەم هونەرمەندی جیهانی (مایکل انجیلو) ····

● ئەو پەیکەرانەی کە تۆ دروستت کردون‌و وەك بەرهەمێکی خۆت بەدڵی خۆتن کامانەن ···؟

ـ هەموو بەرهەمەکانی خۆم خۆش دەوێ ، بەڵام هەردوو پەیکەرەکەی (هونەرمەندان‌و کیژۆڵەیەکی کەمانجەژەنی کورد) زیاتر دەچێتە دڵەوە ئەویش لەبەرئەوەیە کە تەکنیکی هونەری لەئەوانی تر زیاتر تیا بەدی دەکرێ ···

● نیازت نیە ، پێشانگایەکی پەیکەرتاشین بکەیتەوە ··؟

ـ بێ‌گومان من هەموو ساڵێك لە پێشانگاکانی وولات بەشداریم کرووە بەڵام ئائێستا ئەمتوانیووە پێشانگایەکی تایبەت بکەوە،

قەڵەمێکی رەنگین ـپاشماوە

تۆ ئەوساش هەر شەرمنێکی سەرکزو بەڵام دڵ وریا بووی ·
« پیرەمێرد »ی باوك دەستی بەسەرە پچووکەکەتا هێنا · بەرهەمەکەتی خستە سەر دڵ · تۆ بڕوات نەئەکرد ، نۆبەرەکەت ناو نابوو « آوات » · پیرەمێردی کەڵە شاعیر بەدەستی رەنگینی خۆی هەر لەچاپخانە دێرینەکەدا لەچاپی‌دا · لەوە دابوو · ئاوات ، ئاواتی نۆبەرە بەهەنگاوی گەورەوە بچێتە ناوکۆڕو کۆمەڵانی خوێندەواری ئەو سەردەمەوە ·· بەڵام لەپڕێکدا ڕێگەیان پێ‌گرت ، ریپۆرت نووسانی دەسەنە خۆری ئینگلیز · مڵەو دوپشکەکانی ناو باخی ئەدەبیاتمان ، جرو‌جانەوەرە ڕموزنەکان ، بەخەنجەری رووتەوە گەیشتنە سەر نۆبەرەی ئاواتی جەوهەرو لەبەردەمی پیرەمێرددا سەریان بڕی ·
لەسەر پشت ڕاکشاویت
زەرد ·· زەرد ·· زەرد
هەر ئەڵێی مانگی کوژراویت
لەناوەوە ئازار ئەڕواو ئەتکێنێ
تۆ کێڵگەی زات‌و ورەی
لەناو چنگی ئەختەبووتی
هەزار پەلی (سەرەطان)دا
لوول ئەخۆیت‌و هاوار ناکەی ··
چ ورەیەکی بەسامی‌و
چەندە ئارامێکی گەورەی ·
لەسەر پشت ڕاکشاویت
دەنگت لەناو هەناسەی سواردا خنکاوە ·
ئەی (جەوهەر)ی رەوشت
· ئەی گوڵە هێرۆی لاسك شکاوەی مل بەلارەوە گرتوو، بۆ یەکەم جار، لەچایخانەیەکی پەرپووت‌و پچووکی شارەکەمدا یەکتریمان ناسی ، بۆ دوا جاریش ، بەرلەوەی ئەم دەردە گرانە لەپەل‌و پۆت بخات ، هەر لەچایخانەیەکی وادا لەیەکتر جیا بووینەوە·
لەسەر پشت ڕاکشاویت
ڕووە ژاکاوەکەت لەمنە

پار ئەم وەختە بوو ، دیسانەوە سەرم کردەوە سەرت ، مەنگیتم شڵەقاند ، بەڵام لێم نەکردی ، ئەمزانی تۆ ماسیەکی ئەم گۆمی شینی ئەدەبەیت‌و بێ ئەو نازیت · ئەمزانی کەشەو دادێ‌و دنیا ئەنوێ ، تۆی شەیدا لەگەڵ وشەدا رۆژ ئەکەیتەوەو بێ‌دەنگ ئەسوتێیت · بێ‌دەنگ ئەگرییت‌و خەڵوەت جێ ناهێڵی ·
(٢٠) ساڵ بوو ئەمناسیت· بەدەم پێت نەوتووم بەڵام چلوت بەئاشکرا ئەیدرکان کەخۆشت ئەوێم چاوت ئاوێنەیەکی بێ‌گەردی ڕاست گۆیی بوو ·
دەستت نەنا بەڕووی داواکەمەوە ·
چەند بەرهەمێکی لەکونی هەتیتەدا هەڵگیراوت بۆ هێنام ، سێ دەفتەر ، چەند رۆژێ لەگەڵیانەدا ژیام ، چەند رۆژێ بەبادەی زمانی شیرینی ئەوان مەست بووم ·
نووسینەکانیشت وەك خۆت ناسك بوون
وەك خۆت کەم دووی پوخت وپاك بوون قەڵەمی‌ـ ناو بەناوی رەخنەشت
وەك رەوشتی خۆت بەرز بوون
زمانی تەڕو پاراوو نەوازەی بێ‌گرێ‌و گۆڵ ، سفت‌و رەوان‌و درەوشاوە ، بەقسەی نەستەقی باوو باپیران خۆش‌کراو · · رستەی کوردانەی پتەو داڕێژراو · دڵی منیان لەزووەوە کەمەند بەند کردبوو· کوت‌و مت وەك خۆشەویستی‌ی داربەڕووو ئاوی ئەم کوردستانە ·
لەسەر پشت ڕاکشاویت
وا چاوت لێك ناو ئاوا بوویت
دە ماڵ ئاوا
ئەی قەڵەمە رەنگینەکە
تۆ لەگوڵدانی دڵمای
ئەمجارە لەوێدا ڕاکشێ !

حوزەیرانی /١٩٨٢

ئێران ـ پاشماوە

رووداوی نوێ ئەهێنێتەکایەوە کە گەلی ئێران زۆر چاك ئەتوانێ رای خۆی بەرامبەر بەو رژێمە خوێن رێژە دەربڕێ ·

لە لایەکی ترەوە لە تاراندا رۆژنامەی (کیهان) لە زمانی (مهدی رشهری)یەوە کە مەسەلەی قطب‌زادەی خراوەتە ئەستۆ بڵاوی کردەوە کە رۆژی شەممەی داهاتوو ئەدرێ بە دادگایەکی سووپای ، وتوویەتی قطب‌زادە کە دەی مانگی نیسانی رابووردو گیراوە بەوە تاوانبار کراوە کە تەقەڵلای کۆدەتایەکی دژی رژێمی خومەینی‌و لە ناوبردنی دەسەڵاتدارەکانی داوە ·

Institut Kurde de Paris

له چوارچێوەی پرۆژەی یەك ملیون نامیلکەدا

صدام حسين

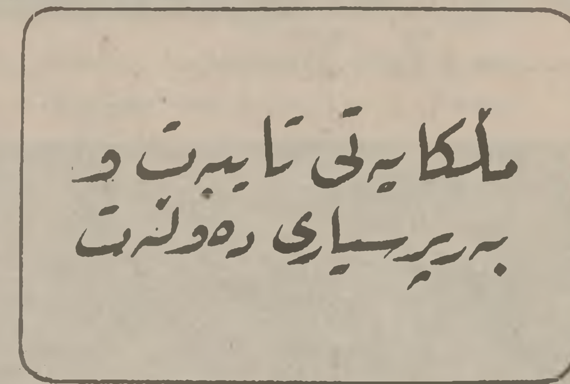

صدام حسين

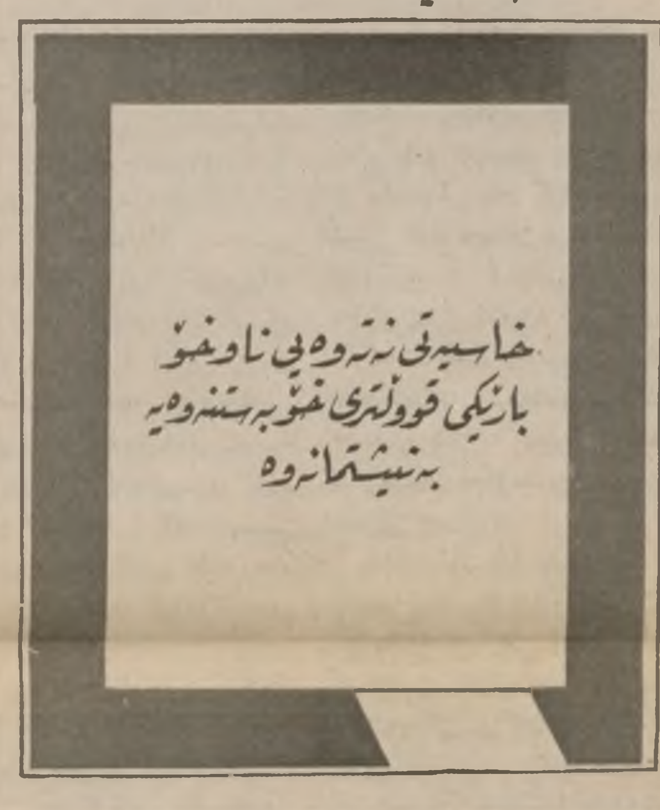

له چوار چێوەی پرۆژەی یەك ملیون نامێلکەدا دەزگاکەمان راپەراندنی گرتۆتە ئەستۆی دوو نامیلکەی تر لە وتە مێژوویيە بە نرخەکانی سەرەکی فەرماندە صدام حسين دەرچوون یەکەمیان « ملکایەتی تایبەت و بەرپرسیاری دەوڵەت » و دووەم (خاسیەتی نەتەوەیی ناوخۆ بارێکی قوڵتری خۆبەستنەوەیە بە نیشتمانەوە) ·

لەدەرەوەی سنوور ...

منالانی ئامازۆن

نیزەکانی «یانۆما» کە لە ئامازۆندا دەژین ژیانی ڕۆژانەیان زۆر ساکارو ئاسایی‌یە · گەورەو بچووك هەمیشە رووت‌وقووتن‌و تیروکەوانەکانیان بەدەستەوەیە بەڵام نەك بۆ ڕابواردن بەڵکو بۆ ڕاوو نان‌پەیداکردن·

چونکە ناوچەکەیشیان واناسراوە کە پڕە لە کانە ئاڵتوون ، ئاڵتوون گەڕەکان وەك ئەمریکای ئەوسا سەریان تێ‌کردوە ·

« یانۆما »یی‌یەکان بەناو بەرازیلین بەڵام ڕژێمی بەرازیل بە زبری لەگەڵیان دەجووڵێتەوەو تا تەمەنیان نەگاتە (٢١) ساڵەو فێری زوبانی پورتوگالی نەبن شناسنامەی باوەڕپێکراویان ناداتێ ·· خۆ ئەگەر یەکێکیان فێری نووسین‌و خوێندنەوەی ئەم زوبانە نەبێ وا هەرگیز بە بەرازیلی دانانرێ ·

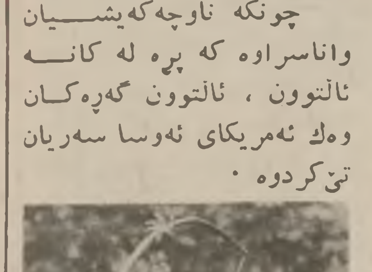

ئەم ئافرەتە ··نووسین‌و چاوی جوان

ژنە ئەکتەری فەرەنسایی « ماشا میریل » کە چاوە جوانەکانی لە دەریاچەیەکی مەنگك دەچن لەم دوایيەدا تووشی « دەردی نووسین » بوو و ڕۆمانێکی لە ژێر ناوی « ئەستیرە »دا بلاکردەوە ·

پاڵەوانی ڕۆمانەکە ژنەئەکتەرێکی چل‌ساڵانەیەو عەوداڵی مانای بەختیاری‌و·· خۆشەویستی‌یە ·

ماشای مەعزیبی خۆی تەمەنی ٤٢ ساڵە ·· بڵێی مەبەستی لە نووسینی ئەم ڕۆمانە ئەوە نەبێ لە لایەکەوە ڕازی دڵی خۆی بدرکێنێ‌و لە لایەکی تریشەوە خۆی بکا بە نووسەرو بەم پێیە بە بەردێك دوو نیشانە بشکێنێ ؟

دەزگای ڕۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی :

بەرەو فیستڤاڵی هونەرو ڕۆشنبیری کوردی

له ١٢وه بۆ ١٨ی ئەم مانگە لە شاری هەولێری مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان گەورەترین چالاکی هونەری‌و ڕۆشنبیری بەخۆیەوە دەبینێ ، ئەویش لە چوارچێوەی ئەو فیستڤاڵە گەورەیەی دەزگای ڕۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی سازی دەکات‌و چەندان چالاکی وەك : ئاهەنگی گۆرانی‌و موسیقاو پێشانگای هونەری تەشکیلی کوردی‌و پێشانگای کتیبی کوردی‌و شیعرخوێندنەوە دەگرێتەوە·

دەزگای ڕۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی بەم کارە گەورە دیارەی خزمەتێکی گەورەی هونەرو ڕۆشنبیری گەلی کوردمان دەکات‌و ئەوەش شایانی باسە لەم فیستڤاڵەدا دەیان ئەدیب‌و ڕۆشنبیرو هونەرمەندی دیاری کورد لە لایەنە هەمە جۆرەکانیدا بەشداری دەکەن ·

ئەوانەی نامرن

● لەو جەنگە مێژوویی‌یەدا کە سوپاو گەلی دلێرمان بەرامبەر بەرژێمی بەرژێمی ڕەگەزپەرستی دەیگێرێ ، گەلێك نموونەی پاڵەوانیەتی‌و مەردایەتی دەرکەوت ، کەمێژوو زۆر بەسەربەرزی دەیانگێڕێتەوە و تۆماریان دەکات ·

● شەهیدی پاڵەوان – فارس غفور – لەچەندان جەنگدا شۆرەسوارێکی بەتواناو لێهاتووبو ، هەروەکو بەشداری کردنی لەهێرشی سەرپۆلی زەهاوو گەیلان‌و دیزفۆل ولەزۆربەی بەرەکانی تردا هاورێکانی بە نموونەی پاڵەوانیەتی ناوی دەبەن ·

● شەهید لە ساڵی ١٩٥٦ لەدایك‌بووە و کرێکاربو لە کارگەی چنینی هەولێرو دوواجەنگ لە کەرتی نێوان سۆمارو گەیلان لە ڕۆژی ١٢–٢–١٩٨٢ شەهیدبو لە کاتێکا کە لەو جەنگەدا چەندان داستانی قارەمانێتی نواندبوو ·

● نووسینگەی هەلێر ●

● شێرزاد ●

یادگارێکی شانۆی کوردی

بە یادی کۆن

مێژووی هونەری کوردی بە هەموو بەشەکانیەوە گەلێ یادگارو بیرەوەری‌و ئەرشیفی ئەوتۆی تێدایە کە دەتوانرێ ببێتە سەرچاوەیەکی بەکەڵك بۆ پێداچوونەوەو هەڵسەنگاندنی مێژوویی ، بەتایبەتی لە بواری شانۆی کوردیماندا ·

لە مێژووی شانۆگەریی کوردیدا ، گەلێك جار ناوی شانۆگەری « لەڕێی نیشتمانا » دێت‌و ناوی ئەکتەرەکانی ئەم شانۆگەرییە بە تەواوی ئاشکرا نەبووە ، بەڵام وا لێرەدا ناوی زۆربەی ئەو ئەکتەرانە دەنووسین کە لە (١٩٤٩)دا توانیویانە بەردەوام خزمەتی بزووتنەوەی شانۆی کوردیمان بکەن :

لە سەرەوە لە راستەوە بۆ چەپ :

١ – حمەامین ئەلگنێ ،
٢ – حمەی بەکر ·
٣ – رؤوف معروف ·
٤ – امین شوکت ·
٥ – دیارنیه ·
٦ – قادر محمد یلان ·
٧ – حمه بۆر ·
٨ – جمال مشەوەش ·
٩ – بهجت رشید سەعاتی ·
١٠ – غفور رشید داراغا ·

لە ناوەڕاستەوە :

١ – احمد هوشیار خەیات·
٢ – شێخ نوری ·
٣ – قادر مصطفی حجامی·
٤ – نوریی محمد امین ·
٥ – فائق هوشیار ·
٦ – نوری شاوەیس ·
٧ – عثمان محمد ·
٨ – محرم محمد امین ·
٩ – فائق چالاك ·

لە خوارەوە :

١ – عبدالله سراج ·
٢ – حسن تۆفیق ·
٣ – رفیق چالاك ·
٤ – کامەران موکری ·
٥ – شێخ رضا گولانی ·
٦ – کمال سوسه ·
٧ – رشدی احمد بگ ·
٨ – عبدالله سالار ·
٩ – صالح دیلان ·

پەراوێز :

١ – ناوی چوارەم و پێنجەم‌و شەشەم لە ناوەڕاستەوە نەدۆزرایەوە ·

٢ – مامۆستا (نوری وەشتی) ناوەکانی بۆ درکاندین ·

٣ – هونەرمەند خالید زامدار وێنەکەی پێشکەش کردین ·

چاپکراوی نوێ

عەمەرێ جەلالی

داستانی « عەمەرێ جەلالی » کە جاسمی جەلیل ئامادەی کردووەو دوکتور عیزەدین مستەفا ڕەسوڵ خستوویتە سەر کوردی نووسینی تیپی عەرەبی‌و فەرهەنگی بۆ کردووەو پێشەکی بۆ نووسیوە ، لە چاپکراوەکانی دەزگای ڕۆشنبیری‌دا دەرچووە · ئەم داستانەو بلاو کردنەوەی بەم جۆرە ، یەکێکە لە کارە چاکەکانی دەزگاکەمان لە پێناوی ژیانەوەو پاراستنی کەلەپووری ئەدەبی‌و رشنبیریمان ·

– بلاوکراوەی تریفە –

● بلاوکراوەیەکی مانگانەیە ·· بەڕێوەبەرایەتی لاوانی سلێمانی دەری ئەکات ·· ژمارە (٩)ی ئەم بلاوکراوەیە لەم دواییەدا دەرچووو گەلی باس‌وخواسی ئەدەبی‌و ڕۆشنبیری لەخۆگرتووە لەشیعرو چیرۆك لێکۆڵینەوە بەهەردوو زمانی کوردی‌و عەرەبی ·

– گۆڤاری پەروەردەو زانست –

● ژمارە (١٨)ی گۆڤاری پەروەردەو زانست کە گۆڤارێکی پەروەردەیی‌و زانستی‌یە ، بەڕێوەبەرێتی گشتی‌ی خوێندنی کوردی بەسێ مانگ جارێك دەری دەکات ، کەوتە بازاڕەوە · ئەم ژمارەیە بەگەلێك بابەتی ئەدەبی‌و زمانەوانی‌و پەروەردەیی ڕازاوەتەوە ·

لێرەوە...

لەبەردەم تیپی مۆسیقای سلێمانیدا ···· ؟!!

لەم شەوانەدا ، لە شوێنێك ، گوێم لە چەند گۆرانیەکی تیپی موسیقای سلیمانی بوو ، ساتێکی تا بڵێی خۆشم لەدنیای ئاوازو موسیقای ڕەسەنی کوردیدا بەسەر برد ، دوایی پرسیارێکی ڕەوا هات بە خەیاڵما (کوا تیپی موسیقای سلیمانی ؟! کوا بەرهەمی نوێی ؟) ئەم پرسیارەم لەگەڵ خۆمدا سوڕانەوە ، بە زۆر کۆڕو کۆمەڵی هونەر دۆستا، هەندێ بیانوی سەیر لە وەڵامەکاندا دەکرانە هوی دیار نەبوونی بەرهەمی نوێی تیپەکە ، من دەزانم هەندێ دام‌و دەزگای خاوەن مەسئولیەت نەك لە هونەردا، بەڵکو لە هەندێ کاروباری تریشدا بەهرەدارەکان بێزار دەکەن ، بەڵام ئەوە ، نابێتە هوی ئەوەی بەهرەدارەکان بە ئارەزووەکەی ئەوانەی لەئەسڵی مەسەلەکە ناگەن ، دەرگا لەسەر خۆیان پێوەبدەن ، چونکە لە ئەسڵدا دەرگاکە بۆ ئەوە کراوەتەوە، پێوە نەدرێ ، مەسەلەش لێرەدا، مەسەلەی ژیاندنەوەو پەرەپێدان‌و خزمەتکردنی هونەری ڕەسەنی کوردی‌یە لە خزمەتی ئینسانی کورددو لە خزمەتی ئەم وڵاتەدا ، کەواتە ڕەوایە بپرسین ، کوا هونەرو بەرهەمی تیپی موسیقای سلیمانی ؟

شەونخونیەکی زۆر کرا تا ئەو تیپە لەدایك بوو ، ئیستا بۆ چاوەرێ کردن بخرێتە سەر ئێمە تینوی ئەوان ، دەرگاکە کراوەیە ، دانەخراوە ، لێرەدا کۆسپ هەیە ، لەوێدا ڕێگا کراوەیەو ئەگەر مەسەلەکە بەراست بیانوو نەبێت‌و گۆشەگیری – هەندێ هونەرمەند – نەبێ، هەنگاونان ئاسانە نازانم برایانی تیپی موسیقای سلیمانی تێم دەگەن یان نە· و ··· چی دەڵێن ؟!

● دۆستێك ●

داخوازیی بەیان

ئێمە ، خۆمان ، زۆر بە تەنگەوەی ، لە هەموو روویەکەوە ، رازانەوەی تاکە گۆڤارەی ئەدەبیەکەمانین ، گۆڤاری بەیان ·

بێگومان ، ئەم رازانەوەیە، کەوتۆتە سەرشانی ئێمە ، وەك دەستەی نووسەرانی‌و ئەستۆی ئێوەش وەك ئەدیب‌و ڕۆشنبیرو هونەرمەندانی دلسۆزی وشەی کوردیی ·

لە رووی ناوەڕۆکەوە ، بە پێی توانا نکوولییەکی ئەوتۆ نییە کە شایەنی باس بێ ، تا ، ڕادەیەك ، رادەی ڕۆشنبیریی‌و ئەدەبی بەرزەو هەوڵ‌و تەقالای بە پێرتر کردنی ، پەنا بە پشتیوانی ئەدیب‌و ئەدەبدۆستان، و ڕۆشنبیران‌و دلسۆزانی وشەی کوردیی هەر لە پەرەسەندندایە ·

ئەوەی کە زۆر مەبەست بێ، ئێستە ، کەوتۆتە سەرشانی ئێوەو هونەرمەندانی کورد ، بیرکردنەوە لە دانانی بەرگێکی کوردیی ڕەوای دیاریی نزیك بە هەست‌و ئەستی ئەدیب‌و ڕۆشنبیری ڕۆشنبیری کوردو کوڵاو لە ناخی سروشتی کوردەواری – دا بۆ ئەوەی بکرێتە بەرگی گۆڤارەکەمان ، بەرگێکی هەمیشەیی یا هیچ نەبێ بەرگی ساڵێکی ··

بۆ ئەم کارە هونەرمەندانەیە، پاداشتێکی خڕیدی دانراوە ، جا ، بەم بۆنەیەوە ڕوومان کردۆتە ئێوە ، ئەی ئێوە ، ئەی هونەرمەندانی کورد ، بۆ نیشاندانی دلسۆزیتان بۆ پۆشتە کردنەوەی گۆڤاری بەیان ، بە خستنە کاری بیروخامەی ئەخشینتان بۆ کێشانی تابلۆی ڕەنگینی شیاو سووپاس ·

دەستەی نووسەران

جیهانی منداڵان

« دوو چیرۆك »

١ـ ماڵ

گۆڕینی لە عەرەبی‌یەوە
محمد صالح عبدالکریم

کولانە ماڵی مریشکە···
لانەی ژێرزەوی ماڵی کەروێشکە ···
تەویلە ماڵی ئەسپە ···
بن بەردی ناو رووبارو دەریا ماڵی ماسی‌یە ····
پەنادیوارو پەسارەکان ماڵی پشیلەیەو
هەمیشە شانازییان پێوەدەکات ····

چۆلەکە ماڵێ خۆی هەیە،
سەرپۆبەی درەختەبەرزەکان‌و
ژێرگوێسەبانەکان ···
هەموو زینەوەرێ لە رووی زەویدا ماڵێ خۆیان هەیەو بە بەختیاریەوە تێیدا دەژین··
بەڵام فەلەستینی‌یەکان ماڵیان نی‌یە تێیدابژین ،
چونکە ئەو دەوارو رەشماڵانەی کە لە ژێریدا دەژین ، ئەوە ماڵی ئەوان نی‌یە ···
ئەی ماڵێ ئەوان لە کۆی‌یە ·· ؟

– ماڵێ ئەوان لە فەلەستیندایەو فەلەستینیش دوژمن داگیری کردووە ···
× دوژمن کێ‌یە ··؟
– دوژمن زایۆنی‌و ئەمەریکایە ···
× باشە ئەی چۆن‌و بەچی ئەتوانرێ ماڵێ فەلەستینی‌یەکان لە دوژمن بسەنرێتەوە··؟
– بێگومان ··· بە زەبری چەك‌و کۆڵنەدان ····

● × ●

٢ـ ئەمباری گەنم

مشکێك هەبوو لەناو عەمبارە گەنمێکدا دەژیا ، لە خواری عەمبارە گەنمەکەوەش کونێکی بچووك هەبوو ، دانەدانە گەنمی لێ‌دەهاتە خوارەوە ·

بەم چەشنە مشکەکە ژیانێکی خۆشگوزەرانی بەسەر بردو ، ڕۆژێکیان ویستی دەوڵەمەندی‌ی خۆی لەبەردەمی هاوڕێکانیدا پیشان بدات ، بۆیە ڕۆیشت کونەکەی پتر گەورە کردەوە، ئەنجا داوای لەهاوڕێکانی کرد بێن ببنە میوانی ·

پێی وتن : «وەرن بۆ ماڵەکەم دەبێت میوانداری‌یەکی واتان بکەم بۆ کەس نەکرابێت ، خواردنیش بەشی هەمووان دەکات » ·

کەمیوانەکانی مشکەکە گەیشتنە جێ، بەرەو کونەکەی بردن ، بەڵام دیتی کونەکە نەماوە ·

ئەو کونە گەورەیە سەرنجی جووتیارەکەی ڕاکێشا بوو بۆیە کوت‌و پڕ سواغی دابوو ·

م· کردوویەتی بەکوردی

هاوکاری
دەزگای ڕۆشنبیری‌و بلاوکردنەوەی کوردی
بەغداد / شەقامی الخلفاء / مەیدانی خەلانی
تەلەفوون ٨٨٧٥٧٩٥ پێنج خەت

سڵاو لە یادی پیرۆزی چواردە ساڵەی شۆڕشی مەزن

هاوکاری
التضامن

دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی

بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جەلالی

ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
٨ لاپەڕە
٥٠ فلسە

● پینج شەممە ١٩٨٢/٧/١٥ ژمارە ٦٤٦ ●
● الخميس ١٩٨٢/٧/١٥ العدد ٦٤٦ ●

لەم ژمارەیەدا

- لەیادی چواردە ساڵەی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ تەمووزی مەزندا ـ ل ٢
- ئەدەب و رۆشنبیری : شیعر ـ چیرۆك ـ لێکۆڵینەوە.
- منداڵان لەسایەی شۆڕشدا : ل ٥ .
- چالاکی یەکانی دەزگاکەمان لە بۆنەی جەژنەکانی تەمووزدا .

سەرۆکی فەرماندە دووپاتی دەکاتەوە :
ئۆتۆنۆمی سیمای تایبەتی گەلی کوردمانە

سەرۆکی فەرماندە خوانێکی بەربانگ بۆ پیاوە ئایینی یەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و پارێزگای نەینەوا ساز دەکات

سەرەکی پێشەوا صدام حسین خوانێکی بەربانگی گەورەی بۆ پیاوە ئایینی یە بەڕێزەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و پارێزگای نەینەوا رێکخست و لەو وتارەیدا کە لەوێدا بەم بۆنەیەوە دای سەرەکی پێشەوا وتی ئۆتۆنۆمی شێوازێکی یاسایی وایە کراوە بە چوارچێوەیەکی تایبەتی بۆ ئەوەی سیمای تایبەتی بەشێکی گەلەکەمان دەرخا کە گەلی کوردمانە لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا .

سەرەکی بەرێز وتی .. ئەو شێوازە تایبەتی یە ئەوەیە کە کارێکی وا دەکا بیری ناوخۆی کورد لەگەڵ رێبازی گشتی عیراقدا بە یەك بگەن بۆ ئەوەی هێز بدا بەم رێبازەو وەك یەك گەل پتەوتری بکا نەك بڵێی شێوازێکی نەتەوایەتی دوورە پەرێزبێ کە بەشێکی گەلەکەمان لە هەمووی گەلی عیراق دوورخاتەوە .

ئەوەی شایانی باسە هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئەندامی پێشەوایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ئەمینداری نهێنی نووسینگای رێکخراوی ژووروی حزب و بەڕێزان خالد عبدالمنعم رشید سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتی کۆمار جێگری ئەمینداری گشتی ئەنجومەنی پێشەوایەتی شۆڕش و عبداللە فاضل وەزیری ئەوقاف و کاروباری ئایینی ئامادەی ئەم بەربانگە بوون .

کاربەدەستە زایۆنی یەکان لەسەر کارە ناڕەواکانیان دژی گیراوە عەرەبەکان بەردەوامن .

عەممان :

کاربەدەستانی زایۆنیزمی داگیرکەر هەر لەسەر کارە ناڕەواو کردەوە جانەوەرانەکەی خۆیان بەردەوامن کە بەرامبەر گیراوە عەرەبەکانی بەندیخانەی ڕەملە دەیکەن .

ڕۆژنامەی « الدستور »ی ئەردەنی کە لە عەممان دەردەچێ بە دەمی ئەوانەوە گێڕرایەوە کە لە خاکی داگیرکراوەوە هاتوون و وتی ئەو کردەوەیانەی زایۆنی یەکان بوونە هۆی چەند بەگژاچوونێك بە چەقوو نێلا لە نێوان ئەوعەرەبانەو زایۆنی یەکانا .

هەروەها ڕۆژنامەکە وتی زایۆنی یەکان بە یارمەتی بەڕێوەبەرانی بەندیخانەکە هێرشیان بردە سەر گیراوە عەرەبەکان بۆ ئەوەی تۆڵەی زیانەکانی دوژمن لە لوبناندا لەو گیراوانە بستێننەوە .

کە لە عەممانەدا کاربەدەستێکی زانستگایی بیرزێت داوای لە هەموو دەزگاو قەوارە نیشتمانی یەکان لە لایەکی ترەوە کرد لە خاکی داگیرکراودا کە تاکو بکرێتەوەو پەیامەکەی زانستگایە لەو بەیاننامەیەدا لەگەڵ زانستگاکە ڕاوەستن دەست پێ بکاتەوە .

ئەم کاربەدەستەی و بنکەی چالاکی ی دژی داگیرکردنیوو . بڵاوی کردەوە وتی زانستگاکە بۆیە لە لایەن کاربەدەستانی داگیرکردنەوە داخرا چونکە هەڵوێستی نیشتمانی هەبوو

ئەوەی شایانی باسە وەزیری جەنگی دوژمن ئاریێل شارۆن ڕۆژی پێنج شەممەی رابووردوو بڕیاری داخستنی زانستگاکەی دا بۆ ماوەی سێ مانگ لەبەر ئەو خۆپیشاندانەی قوتابیان دژی قەوارەی زایۆنی و هێرشەکەی لەسەر لوبنان کردیان .

هێزە دلێرەکانمان بە توندی بەرپەرچی دەستدرێژیەکانی دوژمنی ئێرانی دەدەنەوە

پاش ئەوەی هێزە دلێرەکانمان بە پێی بڕیارە شۆڕشگێری یەکەی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش کشاونەتەوە سەر سنووری وڵات و خاکی ئێرانیان چۆڵکردووە ، دوژمنی چاوچنۆك بەردەوامە لە کاری دوژمنکاری و نامرۆڤانەیدا ، بەڵام هێزە نەبەردەکانمان هەردەم بە ئازایی و قارەمانانەوە بەرپەرچی ئەو دەستدرێژی و کردەوانەی دوژمنیان داوەتەوە و لەماوەی ئەم هەفتەیەدا هەموو کارو دەستدرێژی یەکانی دوژمن ئەنجامەکەی بەرپەرچدانەوە بووە لە لایەن هێزەکانمانەوە و ناچاری هەڵاتن و شکانیان کردوون . بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانمانیش بەم جۆرە زیانەکانی دوژمنیان تیا دەستنیشان کراوە :

- بەیاننامەی ژمارە ٧٦٦ : یەك کوژراو ـ ژمارەیەك بریندار .
- بەیاننامەی ژمارە ٧٦٧ : ١٦ کوژراو .
- بەیاننامەی ژمارە ٧٦٨ : ٤٥ کوژراو و تێکشکاندنی ئوتومبیلێك و روانگەیەك .
- بەیاننامەی ژمارە ٧٦٩ : ٢٣ کوژراو .
- بەیاننامەی ژمارە ٧٧٠ : ٣ کوژراو تێك شکاندنی تۆپێك و روانگەیەك و بنکەیەکی تەقەمەنی .
- بەیاننامەی ژمارە ٧٧١ : ٣٨ کوژراو و تێکشکاندنی روانگەیەك .
- بەیاننامەی ژمارە ٧٧٢ : ٤ کوژراو .

« لەژمارەی داهاتوودا دەقی ووتارەکەی بەڕێز سەرەکی فەرماندە بڵاو دەکەینەوە .

ڕەجەوی نیازی تەماعکارانەی رژێمی خومەینی تاوانبار دەکاو لە مەترسی سیاسەتی کاربەدەستانی تاران دەدوێ

تاران :

رژێمی خومەینی نۆ ڕەگەزی لە جووڵانەوەی بەرهەڵستیکەری ئێران لەسێدارەدا .

ڕۆژنامەی (اطلاعات) وتی پێنج لەمانە بە گوللەباران کوژران لە ئەسفەهان و بەختاراندا بە تۆمەتی شۆڕشی چەکدارانەو بەرهەڵستیکردنی رژێم و چوارەکەی تر لە شاری قەزوێندا کوژران کە دەکەوێتە ڕۆژئاوای تاران بە تۆمەتی ئەوەی ئەندامی رێکخراوێکن کە دەیەوێ رژێمی ئێران وەرگەڕێنی .

پاریس :

جارێکی تر مەسعوود ڕەجەوی سەرۆکی رێکخراوی موجاهیدینی خەڵك لە ئێراندا دووپاتی کردەوە کە مەبەست لە کەللەڕەقی خومەینی و سووربوونی لەسەر بەردەوامی شەڕ دژی عیراق ئەوەیە گیروگرفتی ناوخۆ هەڵبلووشێ و ئەو تاوانە جانەوەری و سەرکوتکردن و لەسێدارەدان و سزاو گرتنانە داپۆشێ کە لە ئێراندا دەیکا .

ڕەجەوی لەو دوونامەیەدا کە بە ناوی ئەنجومەنی نیشتمانی بەرگری یەوە لە ئێراندا ناردنی بۆ سنکلیر دوبل سەرۆکی ئەنجومەنی ئاسایشی نێو دەوڵەتان و ئەسیدۆر مالمیرکای وەزیری دەرەوەی کووبا کە سەرۆکی ئەنجومەنی رێکوپێك کردنی سەر بە جووڵانەوەی وڵاتە بێ لایەنەکانە نیازی چڵێسی خومەینی ی بەرامبەر بە وڵاتانی ناوچەکەو ئەو مەترسی یەی کە هەیەتی بۆ سەر ئاشتی و ئاسایشی گەلانی ناوچەکە ئاشکراو تاوانبارکرد .

ڕەجەوی لەو نامانەیدا کە بە هۆی بەستنی کۆبوونەوەی تایبەتی ئەنجومەنی ئاسایشەوە لەبارەی شەڕی عیراق و ئێران و کۆبوونەوەی لیژنەی نیازپاکی سەربە جووڵانەوەی وڵاتانی بێ لایەنەوە لە جنێڤدا ناردنی ئەوەی دەرخست کە رژێمی ئێران لە ساڵی رابووردوودا لە ١٥ هەزار ئێرانی زیاتر کوشتووە و لە سێدارەداوە .

هەروەها وتی مادەی سێهەمی پڕۆگرامی ئەو حوکمەتە موەقەتەی کە ئەنجومەنی نیشتمانی بەرگری لە ئێراندا داوای دامەزراندنی دەکا داوای ڕاوەستانی شەڕی عیراق و ئێران دەکا بێ چەنوچوون چونکە ئەمە داخوازی گەلانی ئێران و ناوچەکەیە لەسەر

بڕوانە ل : ٧

ئامادەبوون بۆ کۆنگرەی وەزیرانی جوڵانەوەی بێ لایەن

نیقۆسیا :

ئەسیدۆر مالمیرکا وەزیری دەرەوەی کووبا گەیشتە نیقۆسیا بۆ ئامادەیی کردن بۆ ئەو کۆنگرە ناوەختەی کە بڕیار وایە ئەمڕۆ وەزیرانی دەرەوەی وڵاتانی جووڵانەوەی بێ لایەن بیگرن .

ئەم وەزیرە کووبایییە دوای گەیشتنە نیقۆسیا وتی جووڵانەوەی بێ لایەن چی بتوانێ دەیکا لە پێناوی ڕاگرتنی دەستدرێژی زایۆنیدا بۆ سەر لوبنان و هێنانەدی داخوازی کۆمەڵگای نێودەوڵەتان بە کشانەوەی هێزە زایۆنی یە داگیرکەرەکان .

تەمووز مانگێکی پیرۆزو جەژنێکی مەزنی میللەتی عێراقە ..

مصلح جەلالی

ئەم مانگی تەمموزە کە هەموو ساڵێك بە خۆشی و سەرفرازی یەوە لە هەموو شارو دێیەکی عێراق یادی ئەکرێتەوەو ئاهەنگی بۆ ساز ئەکرێ توانی لە ماوەیەکی کەمدا میللەتی عێراق لە ڕووی (سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و رۆشنبیری و .... هتد) بخاتە بارێکەوە کە بڕی بێ لە سەربەستی و خۆش گوزەرانی و یەکێتی و پێشکەوتن و لەوانە لە ناوبردنی رژێمی پاشایی واتە رژێمی ژێردەستەیی و دواکەوتن و هەژاری و دەربەدەری بوو .

ئەم گۆڕان و پێشکەوتنانەش کە زووربەیان پاش شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەموز هاتنە کایەوە ، ئەوەبوو کە لە ناوخۆی وڵاتدا لە ڕووی سیاسی یەوە سەربەستی درا بە حزبەکان و نەقابەکان و کۆمەڵی جووتیاران و یەکێتی ئافرەتان و .... هتد

وە لە ڕووی پیشەسازی یەوە دەستکرا بە کردنەوەی کارگەو خستنە کاری دەستی کرێکاران و لە ڕووی کۆمەڵایەتیشەوە نەهێشتنی دەیان نەریتی ناپەسەند کە هەمووی پاشماوەی رژێمێکی دەرەبەگایەتی نەزان بوون ، یاخوود لەباری رۆشنبیری یەوە کە بە هەزاران قوتابخانە کرانەوەو وەدەست کرا بە قەڵاچۆ کردنی نەخوێندەواری و بە سەدان چاپخانە بۆ چاپ کردنی بەرهەمی نووسەران و خوێندەواران هێنرانە وڵاتەوەو بە دەیان ڕۆژنامەو گۆڤار ڕێگەی دەرچوونی پێدرا .. بەم پێیە لەم مانگەدا کە سەرکردایەتی شۆڕش جڵەوی سەرکردایەتی بگرێتە دەست و میللەتی عێراق بەرەو پێشکەوتنی مەزن ببات ، میللەتی عێراقیش بۆ ئەوەی پارێزگاری ئەو گۆڕان و پێشکەوتنە مەزنانە بکات کە ساڵەهای ساڵە قوربانیان بۆ ئەدات و وە لە سایەی حکومەتی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی تەموزدا توانی دەستی بکەوێ هات لە دەوری سەرکردایەتی یەکەی کۆ بووەوەو وە بە بە نرخترین شت ئەم دەسکەوتانەی پاراست و ئەیپارێزێ . سەرکردایەتی شۆڕش تەنیا بە چاك کردنی بنەڕەتی خواستەکانی ناوخۆی میللەتی عێراقەوە نەوەستاو دەستی یەکێتی و یەکڕیز ڕاوەستانی بەرامبەر ئیمپریالیزم و زایۆنیزم بۆ هەموو وڵاتێکی عەرەبی درێژ کرد و مەسەلەی فەلەستینی بە مەسەلەیەکی ڕەوای ئەوتۆ دانا کە ئەبێ لەو خەباتە چەکدارەیدا کە ئەیکات دژی ئیمپریالیزمی ئەمەریکی و زایۆنی بۆ گەڕانەوەو ڕزگارکردنی خاکی زەوت کراوو دروست کردنی دەوڵەتێکی فەلەستینی کە لە فەلەستینی یەکان خۆیان پێك بێ و سەربەست و شاد بژین بەوپەڕی تواناوە پشتی بگیرێ و بۆ ئەم مەبەستەش نەك هات هەر لە ڕووی دارایی یەوە یارمەتی گەلی فەلەستینی بدا بەڵکو ئەوەبوو کە ساڵی ١٩٧٣ دژی زایۆنی شان بە شانی فەلەستینی یەکان شەڕی کردو توانی دیمەشق لە داگیرکردنی زایۆنی ڕزگار بکات . بەڵام پلەی خەباتی پیرۆزی جیهانی ی سەرکردایەتی شۆڕش وەلە سەروو هەمویانەوە هاوڕێ صدام حسین دەنگێکی گەورەی لە جیهاندا دایەوەو شوێنێکی پایەداری لە نێوان دەوڵەتاندا بۆ عێراق پەیدا کرد بەوەی کە عێراق لە ڕیزی بزووتنەوەی وڵاتانی بێ لایەندا دەورێکی گەورەی گێڕاو داوای پشتگرتنی هەموو جووڵانەوەیەکی ئازادیخوازانەی جیهانی کردو دەستی یارمەتی دارایی و شتی پێویستی بۆ ئەو وڵاتانە درێژ کرد کە لە بزووتنەوەکەدا ئەندامن و تازە گەشەسەندوون و ڕزگاریان بووەو داوای مافی ڕەوای گەلانی ژێر دەستەی کردو داوای یارمەتیدانیشیانی کرد . گەلی کوردیشمان کە بەشداربووی تەواوی ئەم دەسکەوتە مەزنانەی بووە دەسکەوتێکی مەزنی تریشی دەستکەوت کە ساڵەهای ساڵ بوو خەباتی بۆ ئەکردوو قوربانی بۆ ئەدا ئەویش دەستکەوتی دانان بوو بە مافی نەتەوەیی گەلی کوردا لە چوارچێوەی (ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان)و پێکهێنانی هەردوو ئەنجومەنی یاسایی و ڕاپەڕاندن .

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

لە یادی چواردە ساڵەی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ تەمووزی مەزندا

کاروانی سەرکەوتن و دەستکەوتی مەزن

ئۆتۆنۆمی کوردستان و کاروان
کەرتی گواستنەوە لە سایەی شۆڕشدا
شۆڕش و پەرەپێدانی کشتوکاڵ
شۆڕش لە بواری پەروەردەو فێرکردندا

● دوای ئەوەی ئۆتۆنۆمی کوردستان سەری هەڵداوو لە ئەنجامی دەرکردنی یاسای ئۆتۆنۆمی ژمارە (٣٣)ی ساڵی ١٩٧٤ رووناکی بینیو خۆی چەسپاندو دەزگاکانی یاسادانانو راپەڕاندنی هاتەکایەو پوختو تەواوکرا .. لەو رۆژەوە ناوچەی کوردستان لە هەموو بوارێکی کشتوکاڵیو پیشەسازیو خزمەتگوزاریو جۆرەها پرۆژەی تازەدا ، پەرەی سەندو دراوی تەرخان کراوی نەخشەی پەرەی سەند ، کە تەنیا لە ساڵی ١٩٨١ دا، گەیشتە (٧٢٥) ملیۆن دینار .. هەموو کەرتو بوارێکی گواستنەوەو هاتوچۆکردنو کشتوکاڵو پیشەسازیو پەروەردەو فێرکردنو ئاوەدانیو بیناکاری گرتەوەو بەمچەشنە :

١ - (٥٢٧) ملیۆنو (٤٦٧) هەزار دینار بۆ ئەو پرۆژانەی کە بە شێوەیەکی مەرکەزیەوە جێبەجێ ئەکرێت .

٢ - (١٩٨) ملیۆنو (٣٣٢) هەزار دینار ، بۆ ئەو پرۆژانەی کە لە لایەن دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی خۆیەوە جێبەجێ ئەکرێت .

هەروا بایەخێکی زۆر گەورەش ، بە لایەنی رۆشنبیریو زانستیو کۆمەڵایەتی ئەدرێت .. بۆ نموونە

لە ساڵی ١٩٧٢ - ١٩٧٣دا ، ژمارەی قوتابخانەکانی ناوچەی کوردستان (٦٧٠) قوتابخانەبوو ، کەچی لە ساڵی ١٩٧٩ - ١٩٨٠دا بوو بە (٢٧٨١) قوتابخانە .. هەر لەو ساڵانەشدا ژمارەی قوتابیان لەم ناوچەیەدا لە (١٣٣) هەزارو (٧٦٥) قوتابییەوە ، گەیشتە (٣٧٧) هەزارو (٦١٤) قوتابی .. سەرباری دامەزراندنی دەیەها قوتابخانەی پیشەسازیو کشتوکاڵو پیشەیی ...

ئەم بارودۆخە پێشکەوتووەی کوردستان ، هەر لە رادەیەك وەستابێتو بەس ، یا لە چەند بوارێکا بێتو بەس .. بەڵکو بە پێی ئەو نەخشەو بەرنامە گەشەپێکردنەی ، کە تەوەرەکەی زۆر بە خێرایی ئەسوڕێت ، هەموو لایەکی تەنیوەتەوەو رەوتەکەی بەردەوامە ...

● دوای شۆڕشی ١٧ای تەمووزی ساڵی ١٩٦٨ ، حکومەتی شۆڕش ، سیاسەتێکی تازەی لە نەخشەدانانی پرۆژەکاندا گرتەبەرو بایەخێکی زۆریشی بەو پرۆژانەدا کە : ئەبنە مایەی رەگ داکوتانی ئابوری نیشتمانیو بنەبڕ کردنی دیاردەکانی (دواکەوتن)و هەموو پاشەڕۆکەکانی ..

هەر بەم پێیەو چونکە کەرتی گواستنەوەو هاتوچۆ کردنیش - بە گشت لقەکانیەوە - بنکەیەکی گەورەی کۆمەڵە ، بۆیە پلانێکی زانستانەی بۆ ساز دراوە . تا شانبەشانی جوولانەوەی گەشە پێکردن بڕوات ...

١ - هێڵەکانی شەمەندەفەری نوێ .

أ - دوای شۆڕش دەسکرا ، بە لێکۆڵینەوەی جیا جیا ، بۆ دامەزراندنی هێڵێکی ئاسنینی خێرای نێوان (بەغدا - حصیبە) کە بە فەلوجەو رومادیو عانەدا تێئەپەڕێت .. وا چاوەنۆڕ ئەکرێ ئەمساڵ ئەم هێڵە تەواو بێت ..

ب - بەهێز کردنی هێڵەکانی (بەغدا - بەسرە)و (بەغدا - موسل) .

ج - دانانی پلانێك بۆ دامەزراندنیهێڵی ئاسنینی تازەی (بەغدا - کوت - بەسرە) و (بەغدا- کەرکوك - هەولێر - موسل) و (کەرکوك - بێجی - حەدیسە) .. هەروا دامەزراندنی هێڵێکی بازنەیی ، کە بەدەورەی بەنمادا ئەسوڕێتەوە .

د - کڕینی دەیەها گالیسکەو ڤارگۆنو ئۆتۆمۆبیلی گواستنەوەی کوتاڵ .

٢ - گواستنەوەی وشکانی :

أ - کۆمپانیای گشتیی گواستنەوەی وشکانی لە ساڵی ١٩٧٠دا دامەزرا .

ب - کڕینی جۆرەها ئۆتۆمۆبیلی گەورە بۆ گواستنەوەی کوتاڵی ئاساییو گواستنەوەی تایبەتی.

ج - هێنانی ئۆتۆمۆبیلی سەهۆڵبەند بۆ گواستنەوەی سەوزەو میوەژات .

د - دەسکردن بە پرۆژەی خێرا ، لە شاری بەغدادا .

٣ - گواستنەوەی ئاوی .

أ - گواستنەوەی دەریایی :

بۆ ئەم مەبەستە (١٢) پاپۆڕی تازە کڕاو بەمەیش باری ئوستولی بازرگانی عیراقی لە دەریادا ، گەیشتە (١١٤) هەزار تۆن ، کە بەر لە شۆڕش تەنیا (١٢) هەزار تۆن بوو .. هەروا رەوتی ئوستولی دەریاوانی عیراقیش ، پەرەی سەندو چەندین هێڵی رێكوپێکی لێکەوتەوە :

أ - هێڵی بەسرە - بەندەرەکانی ئەوروپا .

ب - هێڵی بەسرە - بەندەرەکانی رۆژهەڵاتی دوور .

د - هێڵی بەسرە - بەندەرەکانی ئۆقیانوسی هیندی .

د - هێڵی بەسرە - بەندەرەکانی دەریای سپی.

ب - گواستنەوەی نێو روبارەکان :

أ - پرۆژەی نێو روباری نێوان بەغدا - بەسرە.

ب - دامەزراندنی کۆمپانیای گشتیی بۆ گواستنەوەی نێو روبار .

ج - کڕینی (١٠٠) پاپۆری بچکۆلانە کە باری هەریەکەی (٥٠) تۆن ئەبێت .

د - کڕینی (٦٧) شەمەندەفەری نێو ئاو ، کە تواناکەی (٥٤٠) ئەسپ ئەبێت .

٤ - فرۆکەوانی :

١ - فرۆکەوانی مەدەنی :

أ - دامەزراندنی فرۆکەخانەیەکی تازە لە بەغدا دەسپێکرا .

ب - فرۆکەخانەی تازە لە شارەکانی بەسرەو موسلو هەولێر دەسپێکراو فرۆکەخانەی (بامەڕنێ)یش بەهێزتر کرا .

ح - گەلێ پلان بۆ پرۆژەی دامەزراندنی چەندین فرۆکەخانەیەك لە نێو وڵاتا دانرا .

٢ - هێڵی ئاسمانی عیراقی :

لە ساڵی ١٩٧٤دا (٧) فرۆکەی بۆنێکو لە ساڵی ١٩٧٦یشدا (٦) فرۆکەی هەمان چەشن کڕا .. بەمەیش ئوستولی هێڵەکانی ئاسمانی بوو بە (١١) فرۆکەی نەفقاسە لە چەشتی بۆینگ کە (٢) فرۆکەیان (جەمبۆ)یە ..

● لە یەکەم رۆژی سەرهەڵدانی شۆڕشەوە ، بایەخێکی زۆر دیارو گەورە ، بە پەرەپێدانو دامەزراندنی بێستان دراوە ، چ لە ئاستی دامەزراندنی بێستانی تازەدا بێت ، یا لە مەودای هاندانی کشتیاراندا بێت بۆ فرەکردنی بێستان ، یا لە بواری پەرەپێدانو ئاوەدانکردنەوەی کۆنە بێستانەکاندا بێت ...

دابەشکردنی زەویشو بەرووپێوێکی دیاریکراویش ، بەسەر ئەو هاووڵاتیانەی کە ویستویانە بێستانو پرۆژەی تری کشتوکاڵ دامەزرێنن ، سەرەڕای قەرزو یارمەتیدانی (بانقی هەرەوەزی کشتوکاڵ) بۆ خاوەن ئەو زەویوزارانەو تەرخانکردنی بودجایەکی پێویستیش بۆ ئەم مەبەستە ، یەکێکە لەو بایەخدانە بەنرخانە ...

بێگومان بە دەنگەوەهاتنی هاووڵاتیانیش ، بۆ ئەم مەبەستە بەنرخە . بەڵگەی هۆشمەندی خەڵك . بەرامبەر بە گرنگی بێستان، ئەگەیەنێ .. چونکە بێستان رەورێکی دیارو گەورە لە دەستەبەرکردنی کەرەستەی خۆراکی کشتوکاڵ لەم بوارەدا ، گەیشتۆتە رادەیەکی گەلێ چاكو لە ساڵی ١٩٨٠دا ، قەرزدانی ئەو بانقە گەیشتۆتە (٢١١ر٢٢ر٧) ملیۆن

دینار ، لەوانەش (١١٣ر٠٦٠ر٢) ملیۆن دینار ، بۆ رامەزراندنی بێستانی تازەو (٩٦٠ر٦٦٦ر٤) ملیۆن دیناریش ، بۆ گەشەپێدانو تەواوکردنی کۆنە بێستانەکان ... ئەو قەرزانەش کە بانقی هەرەوەزی لە ساڵی ١٩٨١دا داویەتی ، گەیشتوتە (٢٨٤ر٠٥٣ر٧٧) ملیۆن دینار ، بۆ جێبەجێ کردنی پێداویستیەکانی بەرهەمو پەرەپێدانی کشتوکاڵو دامەزراندنی بێستانی تازە لە سەرانسەری وڵاتا .. لە کۆتایی ساڵی پاردا ، سەرمایەی ئەو بانقە گەیشتە (٠١٢ر٦٢٣ر٩٨) ملیۆن دینار ، بۆ جێبەجێ کردنی ئەو ئەرکانەی لەبەردەم ئەم بانقەدایە ...

لە بواری کڕینی مەکینەو ئامرازی کشتوکاڵیشدا ، لەم دوو ساڵەی رابردوودا ، بانقی کشتوکاڵ ، هەڵو مەرجی ، کڕینی ئەو شتانەی لەبەردەم هاووڵاتیاندا ئاسان کردووەو دراوەکەی گەیشتۆتە (٥٨٦ر٠٤٨ر٣٨) ملیۆن دینار .. بەم چەشنە ئەم کەرتە گرنگە بایەخی پێئەدرێتو ئەو بانقەش بەهەموو لقەکانییەوە ، خزمەتی بەردەوام بە هەموو بێستانەوانێك پێشکەش ئەکات ...

● ئەوەی ئاشکرایەو روونبۆتەوە ئەوەیە کە : خولقاندنی مرۆڤی نوێ ، مرۆڤی داهێنەر ، لەرێی خەباتێکی بێووچانەوە نەبێت سەرتاگرێت ... خەباتی پەروەردەیش لە سەرووی ئەو خەباتە بێووچانەدایە .. هەر بۆیەشە مەسەلەی دەسخستنی زانیاری لەم وڵاتەی ئێمەو لەم رۆژگارەدا بووە ، بە ئاواتێکی گەورەی هەموو هاووڵاتییەك .. هەر بۆیەشە شۆڕش ئەم هەموو گرنگییە بەم مەسەلەیە ئەداتو هەموو کارو پلانو پرۆژەیەکی بۆ خستۆتەکار

.. هەر بۆ نموونەو بەس : ژمارەی ئەو منداڵانەی کە لە باخچەی ساوایاندا وەرگیراون گەیشتۆتە (٧٦ر٥٠٧) منداڵو ژمارەی ئەو مامۆستا ئافرەتانەی کە لەو باخچایانەدان گەیشتۆتە (٣٢٣٥) مامۆستا .. روای دەرچوونی یاسای فێرکردنی تەوژمیش (ژمارە - ١١٨ای ساڵی ١٩٧١) ژمارەی ئەو قوتابیانەی کە لە قۆناغی سەرەتاییدا تۆمارکراون ، گەیشتۆتە (٢ر٦١٢ر٠٥٠) قوتابی .. ژمارەی ئەندامانی دەستەی فێرکردنییش بووە بە (٩٣ر٩١٧) ئەندام ..

هەروا ژمارەی ئەو قوتابیانەی ، کە لە ئامۆژگەو خانەی مامۆستایانیشدا ئەخوێنن ، گەیشتۆتە (٣٧ر١٧٨) قوتابی کوڕوکچ .

هەروا ، ئامۆژگەیەکیش بۆ ئەو مامۆستایانە کراوەتەوە ، کە دەرس بە منداڵە (پەککەوتە)کان ئەڵێنەوە .. سەرباری کردنەوەی چەندین لقی خانەی مامۆستایان ، تا دەرس بە ساوایانی باخچەی ساوایان بڵێنەوە ...

وەزارەتی پەروەردەش ، لە رەوتی خێراو نەخشەی زانستانەی خۆیدا ، بۆ راهێنانی باشترین شێوازی پەروەردەیی ، رووی کردۆتە ، کردنەوەی چەندین ئامۆژگەی مەرکەزیی بۆ ئامادەکردنی ئامادەکردنی مامۆستایان .. هەر ئامۆژگەیەکیش لەو ئامۆژگایانە جێگەی (٢٥٠٠) قوتابی کوڕوکچی تێدا ئەبێتەوە ..

لەبارەی بەکارهێنانی هۆیەکانی سینەماو تەلەفزیۆنی رەنگاورەنگو ئەزموونگەشدا ، لە شارەکانی بەغدادا ، ئەم کارە دەستی پێکراو وا چاوەنواڕیش ئەکرێت ، هەموو شارەکانی عیراق بتەنێتەوە ...

لە یادی شۆڕشە مەزنەکەماندا

نکوڵی ناکرێ لەوەی کە پاش شۆڕشی ١٧-٣٠ی گەلاوێژی پیرۆز قۆناغێکی نوێی جیاواز لە ناوچەکەدا سەری هەڵداو زۆر پێودانگو مەفاهیمی نوێ کە لەگەڵ بارو دۆخی هاوچەرخدا دەگونجێو کاردەکەنە سەر گۆڕانو بەرەوپێش چوونی ژیانی میللەت ، هاتنە کایەوە .

کاتێك حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست جڵەوی گرتە دەستەوە ، باری وڵاتی بەرەو پێشکەوتنو گۆڕانو ئاوەدانی فراوان وەرچەرخان ..

کە واتە ئەم حزبە مەزنە ، نەك تەنها بارودۆخی وڵاتی گۆری ، بەڵیو کاری گەورەشی کردە سەر وڵاتانی تری عەرەبیش ... شۆڕش لە دایك بوو .. پاشان عێراقێکی نوێی شۆڕشگێر هاتە کایەوە .. گەلێك دەستکەوتی مەزنو مرۆڤانە وەدەست خران.. هەموو لایەك ، دەستیان خستە دەستی یەکتر بۆ بنیاتنانی عێراقێکی نوێی خاوەن شکۆدارو بەهێز .. بەڵام ، شایانی باسکردنە کە ئەم دەستکەوتو گۆڕانانە بە پێچەوانەی خواستو مەرامی دامەودەزگاکانی ئیمپریالیزمو زایۆنیزمو چاوچنۆکانەوە بوون ... بۆیە هەمیشە هەوڵی پیلانو نەخشەی گڵاویان ئەدا ... بەڵام رووی خۆر بە بێژنگ ناگیرێ ، هەمووشت ڕوونو ئاشکرا بوو .. پەردە لە رووی هەموو شتێ لادرا ..

یەکێك لەو پیلانە دوژمنکاریانە ، ئەم شەڕەی نێوان عێراقو ئێران بوو ، کە ئێران کرایە داردەست بۆ بەگژا چوونی عێراقو دروستکردنی گیروگرفت لە بەردەم کاروانی بەرەوپێش چوونیدا ...

بەڵام سەرکردەو سوپاو گەلی عێراق ، ئەوەیان سەلماند کە عێراق لە گشت کۆسپو پیلانێك بەهێز ترە .. دوژمنانی عێراقیش بە هەموو شێوەیەك یارمەتی ئێرانیان ئەدا ... بەڵام ئەوانە خەیاڵیان خاوبوو ...

لە یادی چواردە ساڵەی شۆڕشە مەزنەکەماندا پەیمان تازە ئەکەینەوە کەوا لە ئیشو خزمەتکردنو رێگای راستەقینەی جەماوەردا تێبکۆشین .. تەمەنی درێژ بۆ شۆڕشە مەزنەکەمان ....

● فؤاد حسين احمد ●

Institut kurde de Paris

شۆڕشی تەموزو ئاسۆی ڕۆشنبیری کوردی

گومان لەوەدانیە، کە بەرپابوونی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەموزی مەزن ئاسۆیەکی فراوانی لە بەردەم پەرەپێدانی هەموو لایەنەکانی ژیانی گەلەکەماندا بەکوردو عەرەبەوە کردەوە، بزوتنەوەی ڕۆشنبیری کوردی شانازی بەوەوەدەکات کە لە ئەنجامی بەرپا بوونی ئەم شۆڕشە مەزنەدا، لە سەردەمی زێڕینی گەشە سەندنو پەرەسەندنو ژیانەوەدایە ئەویش لە ئەنجامی ئەو ماوە فراوانەی شۆڕش لە بەردەم ڕۆشنبیری کورددا کردیەوە بە دەرکردنی چەندان بڕیاری گرنگی وەك باوەڕهێنان بە مافی ڕۆشنبیری کوردو دامەزراندنی چەندان دامو دەزگای چالاکی ڕۆشنبیری ·

لە سایەی شۆڕشو دەستکەوتەکانیاوەك مرۆڤی کورد بەسەر بەستیو مافی خۆی شاد بوو وشەی کوردیش لە سەردەمی ژیانەوەو پەرەسەندندایە لە کاروانی عیراقداو لە سەر ڕێڕەوی پتەوکردنی یەکیتی نیشتمانیو چەسپاندنی دەستکەوتە مەزنەکانی شۆڕش وشەی کوردی دەوری پیرۆزی خۆی دەگێڕێ ·

سلاو لە یادی شۆڕشو سلاوی خۆشەویستی بۆ ڕابەری شۆڕشو بۆ پێشەوە ·

● ئەدەبو ڕۆشنبیری ●

بەشی یەکەم

چەند وشەو زاراوەیەکی تازە دروستکراو لەتای تەرازووی ڕەخنەدا

محەمەدی مەلا کریم

پێشەکی :

دەمێ ساڵە بنووسانی کورد لەوە تێپەڕ بوون کە تەنها لەبارەی ئەو بابەتانەوە بنووسن کە دەسمایەی بە میرات بۆماوەی وشەی کوردیمان بەشیان ئەکاو پیایانا ئەگاتەوە · ئەمڕۆ بنووسی کورد، هەرچەند هێشتا مەیدانی سەرەکیی نووسینی ئەدەبو سیاسەتە، پەلی بۆ هەموو لقەکانی تری زانستە ئینسانییەکانو بۆ گەلێ لقی زانستە ڕووتەکانیش هاویشتووەو لەم مەیدانەدا جێ پەنجەی بەئاشکرا دیارە ·

دیارە ئەم کارەش پێویستی بە هاتنە ئارای ژمارەیەکی زۆری وشەو زاراوەی جۆربەجۆر هەیە کە زمانی کوردیی لەمەوپێشمان - بەوپێیە کە زمان پێویستی- یەکانی ژیانی کۆمەڵ ئەخاتەڕوو - بەخۆیەوەی نەدیوەو، بنووسی کۆنی کورد بیری لێ نەکردوونەتەوە ·

چارکردنی ڕاستی دیاردەیەکی لەمجەشنە لەناو ئەو کۆمەڵانەدا کە کاروباریان بە ڕێکوپێکیو ڕاستو ڕەوانی بەڕێوەئەچێ، بەوە ئەبێ ئەنجومەنێکی بەرزی زمانەوانی پێکەوە بنێن بۆ وشە داڕشتنو زاراوە دروستکردن کە بە تێکڕای ئەندامەکانی هەم شارەزای لقە جۆربەجۆرەکانی زانستە ئینسانییەکانو زانستە ڕووتەکان بنو هەم زمانەکەی خۆشیان - بە هەموو دیالێکتەکانیەوە - باش بزانن و هەم شارەزای ڕێزمانەکەشی بن بۆئەوەی واتای وشەو زاراوە لە زمانە بێگانەکاندا بە باشی بزانن و بەهۆی زمانو ڕێزمانی زمانی خۆیشی زانینەکەیان بتوانن وشەو زاراوەی پڕبەپێست بۆ ئەو واتایانە داتاشنو دروست بکەن، کە ئەمە ئەمڕۆ لای کورد نییەو زوربەی ئەوانەی لە هەندێ دەزگادا کاری لەمجەشنەیان پێسپێرراوە یا خۆیان بە خۆیانیان سپاردووە، بۆخۆیان پێویستیان بە فێربوونی زمانە سادەکە هەیە، چجای ئەوە کە وشەو زاراوەی پێوەندیدار بە زانستی ئەمڕۆوەی بۆ داڕێژن ·

لە بارو دۆخێکی نالەمجەشنەدا ڕۆشنبیری کورد کە لە بابەتێ ئەنووسێو هەوڵئەدا بابەتێکی زانستیی نوێ بهێنێتە ناو زمانی کوردییەوە، کە پەکی لەسەر وشەیەك یا زاراوەیەك ئەکەوێ، هەوڵئەدا هەر بۆ خۆیشی چاری ئەو پەککەوتەییەی خۆی بکاو وشەی بەگوێرەی تواناو تێگەیشتنی خۆی بۆ داتاشیو دروست بکا · دیارە ئەم کارەش لەگەڵ پێویستیو پیرۆزیدا لەوانەشە زۆر جار بەباشی بەدەستیەوە نەیەتو بکەوێتە هەڵەوە تیایا · لێرەدا ئەرکی سەرشانی ئەوکەسانەیە کە وشەو زاراوە دروست ئەکەن، لەگەڵ یەکەم بەکارهێنانیدا یا پێش بەکارهێنانی بیخەنە بەردەستی خوێندەوارانو چۆنیەتیی بۆچوونەکەی خۆیانی لەگەڵ ڕوون بکەنەوە کە لەکوێوە هێناویانەو چۆن وا بۆی چوونو داوا لە خوێندەواران بکەن ئەگەر سەرنجێك یان ڕەخنەیەکیان هەیە بیخەنەڕوو، یا ئەگەر پێشنیهادێکی باشتریان هەیە دەری بخەن، بۆئەوەی بە هەموومانەوە دەوری کۆڕێکی زمانەوانی بۆ زمانەکەمان ببینینو ئەو ئەرکەی کە ئێستا لایەکی شایان نییە بەجێی بهێنێ،

من خۆیشم وەك یەکێ لە بنووسانی کورد زۆر جار کە تەگەرەیەوام هاتوەتەڕێ، بە بۆچوونی خۆم وشەو زاراوەم داڕشتووەو لە نووسینی خۆمدا بەکارم هێناونو زۆریشیانم دیوەتەوە لەناو نووسینی خەڵکدا بڵاوبوونەتەوە بێئەوەی باسی زوربەیشیان بکەم · بۆ لەمەولاش هەوڵئەدەم هەر وشە یا زاراوەیەکم داتاشی، بەپێی پێشنیهادەکەی خۆمی لەگەڵ بکەمو ڕوونی بکەمەوە بۆ بە باشم زانیوە · هەروەهاش ڕێ بە خۆم ئەدەم لە هەندێ وشەو زاراوەی بەباوبوو بکۆڵمەوەو ڕەخنەی لێ بکەمو پێشنیهادی جێگرێکی - بە بۆچوونی خۆم - باشتری بۆ بکەم ·

هەڵبژاردە لە شەڕەبلی جەنگ

کوڕی شەهیدەکە

شیعری : ئاوات حسین

باوە گیان :
من لەتەمەنا پێگەیشتووم
باوە گیان :
بازووم قایم بووە
بە سەرۆك (صدام)م ووت :
- گەورەم من تاسەی بەرەی جەنگ ئەکەم
دەستەکانم تاسەی چەك ئەکەن
دەرفەتێکی بەنرخە، گەورەم
تا گیانی سەربەرزیی وڵاتەکەم ···
پێی ووتم :
- مامەکانت لەوێدانو
دڕکی مەرگ ئەچەقێننە نێو دڵی ستەمکارەوە
- ئەمە ئەزانم :
بەڵام ·· من حەزم لەمەیدانی جەنگە
تا پارێزیی لەخاكو لەکەسو لە پاشەڕۆژم بکەم،
بوارم بدە، تکات لێ ئەکەم
گەورەم ·· !

لە چالاکیەکانی یەکێتی نووسەران - لقی دهۆك

ل ڕۆژا ئێك شەمبێ ٦/٢٠ کۆبرانگەهەك ل بارەگایێ ئێکەتیێ هاتە گرێدان ·

تێدا سەیدا « حاجی عبدالله »ی سەر کتێبا « سترانێت شاهیو دیلانا » ئاخفت ئەڤا سەیدا ئەحمەد عەبدڵا زەرویو خالد حسینی دانای ئو سترانێت وێ کۆم کرین ·

ل بێشێ سەیدایێ حاجی گۆتی « جهێ دل خۆشیا مەیە کو ئەم سوپاسیا هەر دو براین بکەین بۆ وێ بژانا وان کرین کو سترانێت کوردی ژناویو بەرزە بینێ پێش چاف کرینو ژ وندا بوونێ ڕزگار کرین ·

ڕەخنا سەیدای ل کتێبا هەر دو دانەرا کرتی کو نافێ وان کەسا نەهینایە ئەڤێن ستران ژێ وەرگرێن · ئەڤە ژی کێماسیەکا مەزنە دڤێ کتێبێدا ·

چنکی وەك ئەز دزانم کو سەیدا ئەحمەد زەروی ئەڤ سترانە ژ ئێکێ تنێ وەرگرتینە · بەلێ پێدڤی بۆ ستران ژ چەند کەسا وەرگرتبانە چنکی ستران دهێتە گوهارتن ژ دەفەر بۆ دەڤەرێ هەتا ژ گوند بۆ گوندی ·

سەیدا حاجی نمونەیەك بۆ ئاخفتنا خۆ هیناو گۆت · سترانا بابلەکان کو سەیدای خەلەت یا وەرگرتی · ئو جهێ ڤێ سترانێ گوندێ بالقوسێیە کو ل ناف عەشیرا سیلڤانەیا · ئەو گوند جارەکێ بشەر دچن ئێجا دبنە بەر ئو بناڤك دکەڤن کتو چۆتانێ دئێخنە ئێك : ئو نافێ ڤی گوندی چەند جارا لڤی سترانە دوبارە بویە ·

ئو سەیدا حاجی ئەڤ سترانە زار دەڤێ ڤان ستران بێژێت ب ناڤو دەنگ وەرکرنیە عەمەرێ عەبدلای، سەعیدی عەلوی، حامدێ عەبدال، حامدێ کاشی، محمەدێ عەلو، مەحمیەێ شەرنەخی، ئوحوسێنێ حەسەن ·

سەیدای ڕاسنیا سترانێ خاند ئو کێماسیێت وێ ل کتێبا ناڤبەری دەرئێخست ئو ئەڤە دو مالك ژوێ سترانێ نە ·

بابلەکان ··· بابلەکانە
شەر گوڤەندا مێرانە
دەنگێ شازو زۆرنانە
بالقوسێ وا ب نێرگزە
بەرچیتا گزە گزە
شەر خۆشە گەل چاف مامزە
دێ وەرنێ بابلەکانە
دێ وەرنێ بابلەکانە
دێ وەرنێ بابلەکانە
دێ وەرنێ بابلەکانە
دێ وەرنێ بابلەکانە
دێ وەرنێ بابلەکانە ·

ئێجا ئەڤ سترانا هندا درێژە بسەر شەرا یا هاتیە گۆتن دەمرات ژی لبەر تێتە کرن ·

بشتی هنگێ سەیدای گۆت تشتەکێ گرنك خودانێت کتێبا « شاهی دیلانا » یا فەراموش کری ئەو ژی کێشا فلکلوریێیە چنکی فلکلورێ کوردی یێ ب کێشو قافیە یە ·· ئو هەر مروڤکێ سلیقە زان دێ هەستێ پێ کەت هەکە مالکەك یان چەند مالك ژێ کێم بن · بەلێ جهێ سەر سۆرمانێیە چەوا هەر دو سەیدا ئەڤە ژبیرکریە · وەك دسترانا « دو میهڤن دو بزن »یان دسترانا «عەدلێ» ئو ل سترانا لاوكو کوڕێ گوندی سەیدا حاجی ستران سترانا ڤێ کتێبێ هیناو بەراورد کر ئو کێماسیو خەلەتی ڕاست کرن و خاندن·

بشتی هنگێ دەرگەهێ گەنگشێ ڤەبو ئوسەیدا « عبدالرحمن مزوری » ئاخفت وگۆت ·

براستی کاك حاجی گەلەك یێ سەرکەتی بۆ دڤێ ڤەکولینێدا · بەلێ خوزی سەیدا حاجی هەمی دەقێت ڤان سترانا نڤیسی بانە ئو تەمەنێ وان · سترانا بێژیا دگەل جهێ وان دیار کربا دا بیتە تشتەکێ بەر دەست بۆ هەر ئێکی ڤەکولین تێدا کریا ·

دیڤدا سەیدا محەمەد ئەمین صالحی گۆت · سترانێت کاك حاجی کۆم کرین گەلەك زحمەت یا پێڤە بری ئو خزمەتکا مەزن یاکری خوزی وی ئەڤ چاپ کربانە ·· هەر چەند خزمەتا فلکلوری دکەت هۆسا خزمەتا زمانێ شعیریو شاعیرا ژی دکەت چنکی سەلیقا شیعری یا تێدا هەی دگەل ئاوازی · ئو مۆحبەت درێژ بۆ گەلەك برادەرێت دێ موناقشەکر وەك خەلیل دهوکی ڕەئوف ئاگرەی وشڤان توڤی ل دیماهی یە دانەرێ کتێبێ ئاخفتو گۆت تێبینهێت سەیدای دجهێ خۆدا بوونو ئەز گەلەك سوپاسیا وی دکەم ·

نڤیسینگەها دهوکێ

شیعرێکی فۆلکلۆری

کەمال ئەحمەد دۆڵپەمووی

ئەگەر زۆر جاران، گۆرانیو ئاوازی گۆرانی بووبێ بە هۆی مانەوەو نەفەوتاندنی شیعری فۆلکلۆری ·· ئەی ئەو شیعرە فۆلکلۆرییانەی کە وەك ئەم نموونەیەی لای خوارەوەنو نەکراونەتە گۆرانی، چی بۆتە هۆی بەرگەگرتنیو نەفەوتاندنی ؟! ··

بێگومان بۆ وەڵامی ئەم پرسیارە لە دوو ڕێگا زیاتر پەی پێنابەین ·· یەکەمیان : لە بەرکردنی لەلایەن جۆرە کەسانێکەوە کە ئارەزووی ئەم تەرحەشیعرەیان هەبووە ·· پاراستوویانەو دەماو دەم گواستوویانەتەوە تاکو گەیشتوونەتە ئەم سەردەمەی ئێستامان ··

دووەمیان : بەهۆی تۆمار کردنییەوە لە لایەن کەسانی خوێندەوارەوە، سا بە نیازی چێژلێ وەرگرتنو خۆشی بێ یان بۆ کۆکردنەوەو پاراستنی بێ ··

من ئە شیعرە فۆلکلۆرییەم لە دەم کەسێکی کۆنە ساڵەوە وەرگرتووە ·· شیعرەکە یەکێتیی بابەتی تێدایەو لەو تەرحەشیعرانەیە کە دەگەمەن ·· لە سەرەوە تا پاین، بێ پسانەوەو ئەمبەرو ئەوبەر باس لە جوانیی نازدارێك دەکات کە شاعیری تووشی سەر سووڕمانو ئەوق بوونی کردووە ·· ناچاری کردووە لە ئاستیدا هەڵوێستەیەك بکات ·· ڕامێنێو بەوردی لێی بکۆڵێتەوە ·· کارێ بکات وێنەو نەخشەی ئەو نازدارە هەرگا لە دڵو لە مێشکیدا بمێنێتەوە · لە کەڵەئەنگوستی پێیەوە تاکو تەو قەسەری « وەك خۆی دەڵێ » وێنەی گرتووە·

دیارە وێنەگرتنێك بە پێو دانگی ئەو کاتە ·· وێنەکان، هەموویان لەسەر نەستەقی شیعری کلاسیکیی کوردین ·· چواندنی پەلکە بەرەشماڵ، سپێنەی چاو یە بەفری کوێستان ·· ڕەنگی بڕۆی بە ڕەنگی ڕەشماڵێ کوێستان ·· بڕژانگی بە خەنجەری دەبانی زاخاو دراو ··لووت بە فنق ··

ڕاستە فۆلکلۆر خاوەنێکی دیاریکراوی نییەو دەبێتە موڵکی میللەت ·· بەڵام خۆ شیعری شاعیرانیشمان، چ ئەوانەی بەجێیان هێشتووینو چ ئەوانەی لە ژیاندان، هەمدیسان، لە دوا جاردا دەبنە سامانی نەتەوایەتیو موڵکی میللەت ·· ئەوەندە هەیە بەهۆی ناوودناوی شاعیرو ڕێو شوێنو شۆرەتیانەوە دەتوانین بەرهەمەکە بدەینە پاڵیان ·· ئەم شیعرەش کە لێرەدا لێیدەدوێین سەرەتا بێ خاوەن نەبووە ·· یەکێك وتوویەتی ·· سا یان لەبەر « بێدەفتەری » تۆمار نەکراوە ·· یاخو شاعیرەکە نەخوێندەوار بووەو تەنیا سەلیقە جۆشاندوویەتیو پێیگوتووە ·· یاخود تۆزو گەردی زەمانە لەسەر ناوەکەی بار بووەو سڕیوێتییەوە، تەنها شیعرەکە ماوەتەوە ··

● لەم شیعرەدا ئەوەمان بۆ دەردەکەوێ کە تا چ ڕادەیەك مرۆڤی کورد شوێنەوارو مەڵبەندی خۆی خۆش دەوێ ؟· بە هەموو ڕەنگێك خۆی لێنزیك دەکاتەوەو دەیەوێ لێکدانەبڕێن ·· بەبێ یەك نایانکرێ · وەك گۆشتو ئێسك تێك ئاڵاون · بۆیە ئەندامی ئەو کچە نازدارە بە کەلوپەلو کەرەسەو سروشتی کوردەواری دەچوێنێ ·· « مەچەك وەك کارگی ناو شاخان، پەنجەی وەك توولێ ناو باخان، سپێنەی چاوی وەك بەفری کوێستانان ··· هتد »

● ئەم پارچە شیعرە، زادەی بیرو سەلیقەی ڕەنێکی هەست ناسكو تەبیعەت ناسكو سروشت ڕێكو بە نەزاکەتو دەروون خاوێنە ·· دەبینی یەك وێنەی شیعریی ناڵەبارو دزێوی تێ نەهاویشتووە ·· زۆریش بەڕێزەوە دەڕوانێتە ئەو جوانە نازدارە ·· بە ڕەنگێك ئێمەش ناچار دەکات سەری ڕێز لە ئاستیدا دانەوێنینو زارمان بە نیشانەی سەرسووڕمانێکی گەورە بکرێتەوە ··

● سەرەتایەکی بۆ دامەزراندووە، بریتییە لە سێ دێڕ، ئەمجا دەگاتە سەر مەبەستی شیعرەکە، کە باسی ناسکیو جوانیو لە باریی ئەو ئافرەتەیە·· واتە کوتو پڕ هەڵنەکوتاوەتە سەر مەبەستەکەی شیعرەکە ئەوە دەگەیێنێ ڕۆژێ لە ڕۆژان کاکی شاعیر ڕێی کەوتبێتە شارێك نەمی خێڵەکیو دەشتەکی کە بەناو شاردا دەسووڕێتەوە لە کەلوپەلو بازاڕو دووکان ڕادەمێنێ ·· دوا جار لە بەردەم پەیکەرێکی جوانیدا خۆی دەبینێتەوە ·· ئەو نازدارە زمانی شیعری دێنێتە گۆو ئەم شیعرەی پێدەچڕێ کە ئێستا چۆتە خانەی فۆلکلۆرەوە ·

● ئەم شیعرە، بە ناوەرۆکەکەیدا دیارە، هی سەردەمێکە کورد خەریکی گەرمیانو کوێستان بووە ·· شوانکارە بووە ·· لە دەواردا ژیاوە ·· چەکی دەستی، خەنجەرو مەتاڵ بووە ·· قەڵاداری باوی بووە ·· هەموو وێنەکانو هاتنی کاکی شاعیر بۆ شار، ئەوەمان پێدەڵێ کە شاعیرەکە لە ئەزەڵدا کوردێکی خێڵەکی دەوار نشینە ··

● ئەم شیعرە، وەك چۆن بە سەرەتایەکی بە هێزو دامەزراوەوە دەستی پێکردووە، کۆتاییشی هەر بە جوانی هاتۆتەوە ·· بە « زەربەیەك » کۆتایی دێ مرۆڤ بۆ بیرکردنەوە ڕادەکێشێ ·· ئەو باسی سەراپای کچەی بۆ کردووین ·· بەڵام داخ بۆ ئەوە هەڵدەکێشێ کە نەیزانیوە ناوی چیبووە ·· چونکە ئەم پرسیارەی نەکردووە ··

داخۆ ناویشی لە قەد لاوانییەکەی بووە ؟! ·· لەگەڵ ئەو لەشو لارەدا گونجاوە یان نە ؟! ·· دەفەرموون ئەمەیشی دەقی شیعرەکە :

ڕۆژێ بە تاقیق پادشای جەبار(١)
ڕێگەم بردە ناو یەك مەوقیعو شار
ئەگەڕام بەناو کووچەو بازاڕدا
دام وەلای دووکان ڕاستە عەتاردا
خانمێ بینیم، وەك دەنکی هەنار
هەژدە پەلکەی بوو هەر وەکو ڕەشمار(٢)
ناوچاو لە وێنەی بەفری کوێستانان
بڕۆی ڕەشدەوار، عێلدا لە گەرمیان
بڕژانگی تیف تیف، لەویا وێستاوە (٣)
وەك خەنجەر دەبان زاخاو دریاوە
چاوی لە وێنەی هەوەل فەردی نۆ(٤)
هەر وەك ترازوو، هەڵدێ لە لای کۆ
لووت وێنەی فنق، سەرپێلی زەهاو
لێو وێنەی مەفتوول، دیسان پڕ لە ئاو
چەناگەی یەك چاڵ، یەك چاڵ ڕەنگینە
ناسك سەرگەردن، چاڵێ تینینە(٥)
شان وێنەی قەڵا، مەتای کارخانە
ڕوومەت وێنەی گوڵ، لێوان قەیتانە
نینۆك پیرۆزەی سەر ئەنگوستیلە
سینە چون دووکان (بەیان) تیا دیلە(٦)
پەنجانی باریك، وەك توولێ باخان
مەچەك لە وێنەی کارگی ناوشاخان(٧)
جووتێ شەمامەی بەسینەی بەنگە
ئەڵێی لە دووکان ئەرمەنیم سەنگە
ناوقەدی باریك وەك خەڵفی لەنۆ
ئەگریجە چین چین، تا خوار پێچو لۆ
دوو دانەی لە تەرح شەتاوی موغار
مووی ڕەش لە وێنەی گوڵاڵەی بەهار
پووزی لە وێنەی ژێر سکی ماسی
زیڕەی خشڵو زێر، دەنگی هەیاسی
پەنجەی پێی باریك بە وێنەی شمشاڵ
ڕووی بەفری کوێستان نەخشاوە بە حاڵ
لە سەری ورد بووم تاکو پاینی
لە پاینی وردبووم تاکو سەرینی
گشت گیانی جوان بو، نەك تەنیا چاوی
ناخەفتم کرد کە نەم پرسی ناوی(٨)

---

(١) تاقیق = تحقیق ·
(٢) پەلکە ـ پرچ ·
(٣) لەویا ـ لەوێدا ·
(٤) هەوەل فەردی نۆ = مانگی‌نوێ ·
(٥) چاڵێ تینینە ـ چاڵی چەناگە ·
(٦) بەیان = مەبەست لە مەمکە ·
(٧) کارگ ـ قارچك ·
(٨) ناخەفتم‌کرد = هەڵەم‌کرد، غەدرم‌کرد ·

Institut Kurde de Paris

لەیادی چواردە ساڵەیدا

شۆڕشی ١٧-٣٠ تەمووزی مەزن و ڕەواڵەتە سەرکەوتووەکان

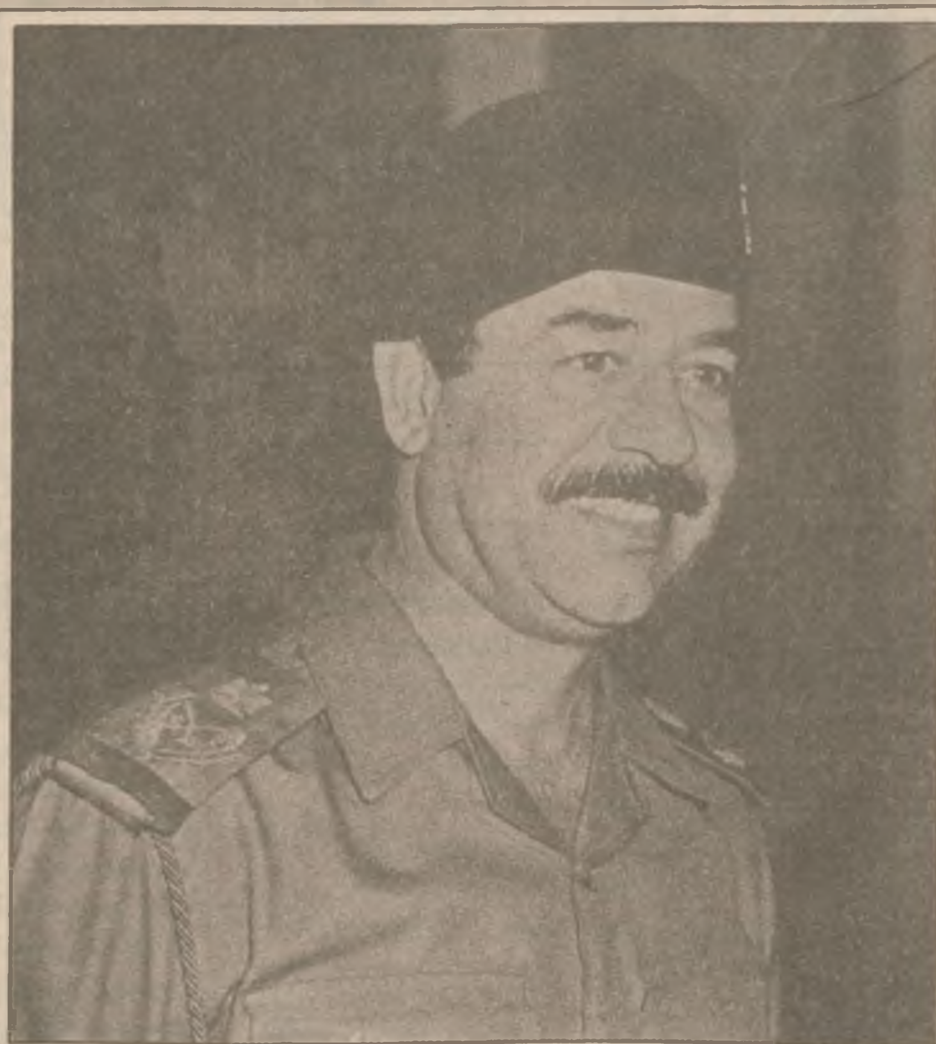

گەورەیی شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمووز هەر لەوەدا نیە کە توانیویەتی دەسەڵات لە چنگ تاقمێکی نەفامی دواکەوتوو وەرگرێتەوە کە گەلیان ئەچەوساندەوەو نیشتمانیان لە هەموو هەلێکی پێشکەوتن بێبەش کردبوو، بەڵکو لەوەشدایە کە ئامانجەکانی خۆی باش دیاری کردبوو و کەرەستەی پێویستیشی بۆ گەیشتن بەم ئامانجانە ئامادە کردبوو و خۆیشی بۆ هەموو جۆرە کۆسپێك ئامادە کردبوو و سەرەرای ئەمانەیش پێشەوایەکی وای هەبوو وەستایانە بتوانێ بەرەو ئامانجەکانی بیبا ·

بۆئەوەیش شورش بتوانێ ڕێگای سەربەخۆی لەنێوان هێزە گەورەکانی جیهانا بکاتەوە ، هەر لە سەرەتاوە هەڵویستی بیروباوەڕ گرتووی تایبەتی پتەوی خۆی دیاری کرد و بۆ جێبەجێ کردنی ئەم مەبەستەیش شۆڕش چوو بەگژی جۆرەها کۆسپی زلی وادا کە هەمیشە ڕێگای شورشەکانی جیهانی سێهەم دەگرنو بەرەنگاریان بوو ·

لەبەرئەوە ئەگەر دەستکەوتەکانی شورشی ١٧-٣٠ی تەمووز بەراورد بکەین بە شۆڕشەکانی‌تری جیهانەوە بۆمان دەردەکەوێ شۆڕشەکەمان چەند دەستکەوتەکانی گەورە بوون· لەپێش هەموو ئەم دەستکەوتانەوە هێنانەدی دروشمی سەربەخۆیی تەواوو گواستنەوەیەتی لە جیهانی قسەوە بۆ باری کردەوە ، ئەمەیش خۆی لەخۆیدا بە نیشانەیەکی گۆڕانکاری گەورە دادەنرێ نەك هەر لە مێژووی جیهانی سێهەم بەڵکوو لە مێژووی هەموو جیهاندا ·

بەڵام ئەمە چۆن بوو و بۆچی ؟

دوابەدوای جەنگی دووهەمو پاش ئەوەی ئیمپریالیزم لەسەر شێوە کۆنەکەی نەماو وڵاتی‌تری وا پەیدابوو کە سوودیان لە شەڕ دەستکەوتو تێکنۆلۆژیای پێشکەوتو ویشیان هەبوو لەگەڵ دارایی گەورەدا ، ئەم وڵاتانە بوون بەخاوەن دەسەڵاتی یەکەمو ئارەزووی خۆیان بەسەر گەلانی تر دائەسەپانو هیچ لایەك نەیدەتوانی بێگوێیی ئەم دەوڵەتانە بکاو سەربەخۆیانە بڕیارێك بدا · هەرچەندەیش گەلانی زۆر وڵات دژی ئەم دەسەڵاتە ڕادەپەڕن بەڵام پیلانی ئەم دەوڵەتانە هیچێکی‌وایان پێ نەدەکراو لەڕاستیدا سەربەخۆیی‌یەکانیان پووچ بووبووەوەو هەر ناو بوو ، تەنانەت هەند دەوڵەتی‌وا کە پێش شەری جیهانی بە دەوڵەتی گەورە ئەژمێرران لەم داوە ڕزگاریان نەبوو لەڕاستیدا بوون بە کلکی ئەوانی‌ترو بێ « ڕاوێژکردن » لەگەڵ ئەمەریکادا مافی هیچ جۆرە بڕیارێکیان نەبوو ·

لەبەرئەوە هەر هەوڵێکی تازەی ڕاستەقینە لەپێناوی سەربەخۆییدا بە چاوێکی زۆر ڕێزەوە سەیر دەکرێو تاقیکردنەوەی شۆڕشی عیراق لەم چوار چێوەیەدا جێی سرنجو خۆشەویستی‌و ڕێزی هەموو لایەکە ·

بەڵام هۆی سەرکەوتنی چی‌یە ؟

یەکەم : ڕووناکی بیروباوەڕ :

شۆڕشی عیراق بیرو باوەڕێکی ڕووناکو ئاشکرای هەیەو هیچ شتێکی وای نیە لە خەڵکی بشارێتەوە · لەبەرئەوە شۆڕش ئاشکرابوو بە قسەو بە کردەوە لای هەموو لایەك ·

دووهەم : ڕوونی بینین :

شۆڕش زۆر بە جوانی ئامانجەکانی خۆی دەبینی‌و بەرەو ڕوویان دەچوو · لێرەدا دەبێ ئەوەمان لەیادنەچێ کە دەوری سەرەکی لەم ڕوونبینی‌یەدا دەگەرێتەوە بۆ پێشەوای شۆڕش تێکۆشەر صدام حسین کە کەشتی شۆڕشی لە ناوەڕاست تاریکی‌و گەرداوو تەپو تۆزدا بەرەو ڕۆخی هێمنی گەیاند ·

شۆڕش هیچ هەنگاوێکی نەناوەوە پێش ئەوەی بەتەواوی سەیری ئەملاو ئەولای خۆی نەکردبێو هەموو جۆرە حیسابێکی بۆ هەنگاوەکە دانەنابێ ·

سێهەم : هەڵوێستی مەبدەئیانەی پتەو :

زۆر لە شۆڕشەکانی جیهانی سێهەم بەوە دەناسران کە ڕەوتێکی مەبدەئیانەی چەسپاویان نیەو جارێك بەلای ڕاستو جارێکی‌تر بەلای چەپدا لادەکەنەوەو لەبەرئەمە ئەوەندە بڕوایان پێ نەدەکرا ·

لەبەرئەوە ئەرکی شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمووز زۆر گران بوو بۆ ئەوەی بە جیهانی بسەلمێنی کە شۆڕشی ڕاست لە جیهانی سێهەمدا ڕەوتی تایبەتی‌و سەربەخۆی خۆی هەیەو سەر بە هیچ دەوڵەتێك نیەو سەر بە گەل‌و نیشتمان‌و نەتەوە نەبێ سەر بە هیچ لایەکی‌تر نیەو بەرژەوەندی ئەمانە دەخاتە بەرامبەر زۆرو فروفێڵو پێش هەموو شتێکی‌تر ·

ئەم هەڵوێستە پتەوە وای لە جیهان کرد قایل ببن بەوە کە شۆڕشی ١٧-٣٠ی شۆڕشێکی تایبەتی‌یەو هیچ شتێك نیە بتوانێ لە ڕێی ڕاست لای بدا · بۆ وێنە دەڵێین شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمووز ماوە یەکی درێژە چوەتە ئەو شەڕەوە کە ڕژێمی ئێرانی دایسەپاندوە یارمەتیدەریشی هەیە کە هەموو جۆرە چەکو یارمەتیەکی دەدەنێ وەك زایۆنیزم‌و ئیمپریالیزمەکان بەڵام ڕێبازی شۆڕش هەر بە پتەوی ماوەتەوەو نەگۆڕاوە · ئەمە خۆی دەکا ·

چوارەم : هەڵوێست باشی :

سەربەخۆیی هەڵوێستەلای شۆڕش مانای دوورەپەرێزی نیە لە جیهان بەڵکو بەپێچەوانەوە ئەم سەربەخۆیی‌یە بوەتە جێگای ڕێزو شانازی بۆمان ·

هەرچەندە عیراق یەکێکە لە گەورەترین بازرگانەکانی ئەوت لە جیهانداوو ئەندامێکی چالاکی ئۆپێکو ئەواپێکە لەگەڵ ئەوەشدا هەمیشە داوای جۆرە پێوەندی‌یەکی کردوە لەنێوان ئەوتفرۆش‌و کڕیارەکانا سوودی بۆ هەردوولا ببێ ·

جیهان هەمووی ئاگاداری بەشداری‌یە بنیاتنەرەکانی عیراقە لەم‌بارەیەدا بەتایبەتی پێشنیارەکەی سەرەك صدام حسین بۆ دامەزراندنی سنووقێکی جیهانی بۆ یارمەتی دەوڵەتە نەمامەکان· هەروەها پێشنیارەکەی تری عیراق بۆ دامەزراندنی یاسایەکی ئابووری جیهانی ئاڵۆزو بەیەکداچووەو لەوانەیە بڵێین هیچ وڵاتێك نیە بتوانێ بێ‌هاوکاری‌و یارمەتی وڵاتانی‌تر بتوانێ بەئاسانی بژی · ئەمە زۆر ئاشکراترە لە پێوەندی نێوان دەوڵەتە نەمامەکان‌و دەوڵەتە پێشکەوتووەکان ·· ڕێی تێدەچێ دەوڵەتە نەمامەکان لەبەر پێویستی‌یان بۆ چەك یا تێکنۆلۆژیا یا کەرەستەی‌تر بکەونە داوی ئەم دەوڵەتە پێشکەوتوانەو سەربەخۆییان لە دەست‌بچێ ، بەڵام عیراق نموونەیەکی وای پێشکەش کردوە جێگای ڕێزو ستایشی هەموو لایەکە · بەپێی ئەم سیاسەتەی عیراق ئەوەی ڕێزمان بگرێ ڕێزی دەگرین‌و هاوکاری لەگەڵ دەکەین ئەوەیش نەیەوێ ڕێزمان بگرێ ڕێزی ناگرین · هەروەها بەپێی ئەم ڕێبازە دەوڵەتە گەورەکان وایان لێ هاتوە مل بۆ ئەم تازەیە کەچ‌بکەن وەکو یەکێکی وەك خۆیان تەماشای وڵاتەکەمان بکەن · ئەم ئەنجامەیش هەروەها بەئاسانی دەستگیر نەبوە بەڵکو لەپاش هەوڵو قەدری خۆی بزانێ خەڵکی ناچار دەبێ قەدری بگرێ ·

هەندێ کەس دەڵێن هۆی ئەم قەدر و ڕێزە دەگەرێتەوە بۆ ئەو نەتەوتەی عیراق‌و دەوڵەتە نەوتی‌یەکان هەیانە ·· ئەمە ڕاست نیە بەتەنها بەسە بۆ سەلماندنی ئەوەی کە شورش ڕێبازی پتەوو ئاشکرای هەیەو هەر لەبەرئەمەیشە جیهان بەوپەڕ ڕێزەوە سەیری ئەم شۆڕشە ڕێکوپێك جێگای هەمان جۆرە ڕێزە ·

پێنجەم : بەرژەوەندی هاوبەش :

جیهانی ئەم چەرخە جیهانێکی تەقەلایەکی زۆرو پیشاندنی ئەو پەڕ پلەی سەربەرزی‌و شانازی‌یەوە بە خۆ دەستگیر بوە ·· ئەمە ئەنجامی ئەو ڕێبازەیە کە دەڵێ ئەوەیی چونکە نەوت ئەمڕۆو دوێنێ پەیدا نەبوەو لە زوومەوە هەیە ·· هەر ئەم نەوتە نەبوو کە هۆی چەوسانەوەیی گەلان بوو؟ لەمەوە دەردەکەوێ کە ئەو ڕێبازە تازەیەی عیراقی شۆڕش لەسەری ڕۆیشت هۆی ئەم گۆڕانە بوو نەك نەوتەکە ·

شەشەم : باوەڕ بە خۆ کردن:

زۆربەی شۆڕشەکانی جیهانی سێهەم هەستیان بە سووکی‌و بێ‌نرخی خۆیان دەکرد لەبەرئەوە کەوتن‌و لەناوچوون · ئەم شۆڕشانە ئەوەندە باوەڕیان بە خۆیان نەبوو و خۆیان بەهیچ جۆرێ لە دوژمنەکانیانەوە نزیك نەدەکردەوە نەوەك پێیان بڵێن شۆڕشەکە سەری شۆڕکردوە ·

شۆڕشی تەمووز بە هەموو ئازایی‌یەکەوە بەرەوپێش دەچوو و لە هەمان کاتیشدا دەرگای خستبوە سەرپشت بۆ هەموو جۆرە گفتوگۆیەك تەنانەت لەگەڵ دوژمنەکانیشیا بێ‌ئەوەی تۆزقاڵێك ترسی لە خۆی هەبێ ·

بەم‌پێیە شۆڕشەکەمان ڕێگایەکی تازەی پیشانی شۆڕشەکانی جیهان داوەو گیانێکی وای کردوە بەبەریانا هەموو بریتی‌یە لە ئیمان‌و باوەڕ بە خۆ ·

ئا بەم‌جۆرە عیراق نموونەیەکی تازەی پێشکەشی وڵاتانی جیهانی سێهەمو پێشکەوتوو کردوەو بە سەربەرزی‌یەوە بنیاتدەنێ‌و بەرەو پێشەوە دەڕوا ·

Institut Kurde de Paris

منداڵانی وڵات لەژێر سایەی دایکی نیشتماندا لە خانەی چاودێری مێرمنداڵان

نەجات رفیق حلمي
نووسینگەی هەولێر

بە مەبەستی چوونە ناو ڕیزی میرمنداڵان (خانەی چاودێری میرمنداڵان) لە هەولیر گەشتێکی سەرپێیمان لە (خانەی میرمنداڵان)دا کردو هەندێ ڕاستیمان بۆ روون بووەوە کە بریتی یە لە پلەی تەمەنو ئەو مەرجانەی کە پیویستە لە مناڵەکانی کە لەم خانەیەدا

وەک دەستوریکی تایبەت ئەبی ئەم مەرجانەی خوارەوە لەو منداڵاندی کە وەرئەگیرین چ کچو چ کور ئەبی ببێت.

ئەویش تەمەنی لە چوار ساڵ کەمتر نەبێ یاخود پلەی دایەنگای تەواو کردبیت. بەلام ئیستا بەهوی یاسای نوی وەئەوەش مەرج نیە بەڵکو هەر لە پلەی دایەنگاوە وەرئەگیری،

تا دەکوندمەنی ئەبێتە ١٨ هەژدە ساڵو . بەم مەرجانە.

١ - بێ باوک بێ .

٢ - بێ دایک بێ .

نەبێ

٢ - نە باوکو نە دایکی نەبێ .

٤ - دایکیو باوکی لە یەک جیا بووبنەوە .

٥ - هیچ کەس شەرعی نەبی بەخیوی بکا .

٦ - باوک یاخود دایکی کەفتەکارو بێ کارە بێ .

ئەم خانەی مێرمنداڵانەی کە دراوەتە دەست خانو رزقیەی بەڕیوەبەری چاودیری کومەڵایەتی سەرباری ئەوەی کە وەک لێپرسراویکی لێوەشاوە ئەم دەزگا فراوانەی کە بریتی یە لە پێنج خانەو ئاموژگای چاودێری کردنی دەوڵەت جگە لە دوو دایەنگای ساوا، بە چاوێکی دایکانە سەیری

ئەم کورو کچانە ئەکات کە بە چاو ژێری خویو چەند کەسیکی دلسوز پەروەردەو خزمەت ئەکرین .

● وەک خوی ئەڵێ ئەو ئافرەتەی ئەم جۆرە شوینانەی ئەدرێتە دەست ئەبێ پر بە دڵ هەست بە لێپرسراوی بکاو چاوی لەوە بێ ئامانجو ئاواتی مروڤایەتی بەدی بێنیو شتێکی گەلێ ئاسایی یە کە ئەبێ ئیمانی ببی بە بیروباوەڕەکانی شورشە مەزنەکەمان (شورشەکانی تموزی مەزنو ئامانجە گرنگەکانی لە بواری

لەوانەی کە هیچ سەرچاوەیەکی نی یە خۆی یێ بژێتی وەک ئەوانەی کە بێ باوکو بێ دایکن یاخود بێوەژنو نەخوشنو کەفتەکارو نەخۆشی مێشککو پەک کەوتەو دواکەوتەکان وپیرە میردن .

ئەمانە هەموو بەشدارن لەو دەسکەوتانەی کە یاسای نۆی بۆی تەرخان کردون چ لە بواری ئابووریو کومەلایەتی چ لە بواری روشنبیریو پەروەردەو

پەرەپیدانی کومەلایەتی دا کە بە مەبەستی پەروەردەی پۆلەی گەلو مروڤی روشنبیرو زرنگە .

● دەستکەوتەکانی حیزب سەرکردەو شورش لەم بوارەدا چی یە ؟

ئەوەیە کەوا یاسای چاودیری کومەلایەتی نوی ی دەرکردووە کە هەموو هاووڵاتیان ئەگرێتەوە

پینگەیاندن بو ئەوەی رۆڵەو هاووڵاتیی سەرکەوتوویان لێ هەڵکەویو لە بواری خزمەتگوزاری وبنیاتنانی کومەلو بەرگری کردنیو پەرەپیدانی وپێشکەوتنیا دەستیان هەبێ .

بەلکو پەک کەوتە نامێنی چونکە لە ژیر چاودیری دەولەتا ئەگاتە مافی خوی بەبێ هیچ دوڕانێک .

پێشنیارەکانی عێراق و جوولانەوەی بێ لایەنی

ئەم عیراقەی ئێمە ، بەدرێژایی مێژووی بێ لایەنی وهەر لە ڕۆژی دامەزراندنی جوولانەوەی بێ لایەنیەوە ، لە کۆنگرەکانی (باندۆنگ - بیلگراد - قاهرە - لۆزاکا - جەزایر - کۆلۆمبۆ - هاڤانا) دریغی لە هیچ نەکردوە و بەردەوام بەتەنگەوەی ئەم جوولانەوەیەو پاشە ڕۆژو رەوتی ئەم جوولانەوەیە بووە .. بەتایبەتیش دوای شۆرشی ١٧-٣٠ تەمووزی پێشکەوتنخوازەوە .. بەشێوەیەکی دیاریش لە کۆنگرەی (هاڤانا) کە لە ئەیلوولی ١٩٧٩دا لە کۆبادا بەسترا ، گەلێ پێشنیازی بەترخی پێشکەشی ئەو کۆنگرەیەکرد، لەپێناوی بەهێزکردنی جوولانەوەی بێلایەنیو

رەکازۆکردنی جێی دەوڵەتانی ئەم جوولانەوەیە، کە لە کاتی خۆیا سەرنجی هەموو سیاسیەکو چاودێرێکی سیاسی بەلای خۆیا راکیشاو ئاژانسەکان کەوتنە قۆزتنەوەی ئەو پێشنیازانە، کە بەم جۆرە کەوتبوەوە :

١ - سووربوون لەسەر جوولانەوەی بێلایەنیو پشتگیری کردنی بەردەوامی ئەم جوولانەوەیە .

٢ - هەوڵو تێکۆشانی بەردەوام ، لەپێناوی پەرەپێدانی جوولانەوەی وبەتەنگەوە هاتنی پێداویستیەکانی .

٣ - وەرچەرخاندنی جوولانەوەکەو کردنی بەچوارچێوەیەکی فراوانو جەستەیەکی زیندووی سەربەخۆ .

٤ - پشتگیری کردنی هیواو ئامانجی گەلانی خەباتکەرو لێقەوماو .

٥ - فراوانکردنی مەسەلەی بایەخدان بەجوولانەوەی بێلایەنی ، بەچەشنێ کە گشت لایەنێکی فیکریو بوارەکانی شارستانی بگرێتەوە .. سەرباری بایەخدان ، بەوەدی هێنانی رژێمێکی تازە ئابوری جیهانی ، بەشێوەیێ کە گەلان لە ژێر سایەیا بحەسێنەوەو لە هێزو توانایاندا داهێنەر بن .

٦ - روبەروبوونی هەموو هەوڵ وپیلانێک کە بیەوێ ئەم جوولانەوە تێک بدات ولە کاری بخاتو لە هێزوخەباتی سارد بکاتەوە .

٧ - لە ڕێی ئەم جوولانەوەیەوە ، هەوڵی خولقاندنی جیهانێک بدرێ ، کە ئاشتیو ئاسایشی تێدا دابین بکرێت .

٨ - ریزگرتنی مافی رەوقو مافیو مافی گەلان لە (چارەنووسی) خۆیاندا .. هەروا مافی گەلانی تێکۆشەر ، لە جێبەجێ کردنی یەکێتیو سەربەستیو پێشکەوتنی خۆیاندا ..

بەم شێوەو بەم پێشنیازانەوە ، چەمکی جوولانەوەی بێلایەنی ، لەباریداهەیە ، هەموو مەودا رەسەنو پێشکەو تنخوازەکانی خۆی جێبەجێ بکاتو لەگەڵ خەباتی گەلە خەباتگێرەکاندا ، لە پێناوی بنیادنانی مرۆڤایەتیەکی نوێدا ، یەک بگرێتەوە .

کاروان سم

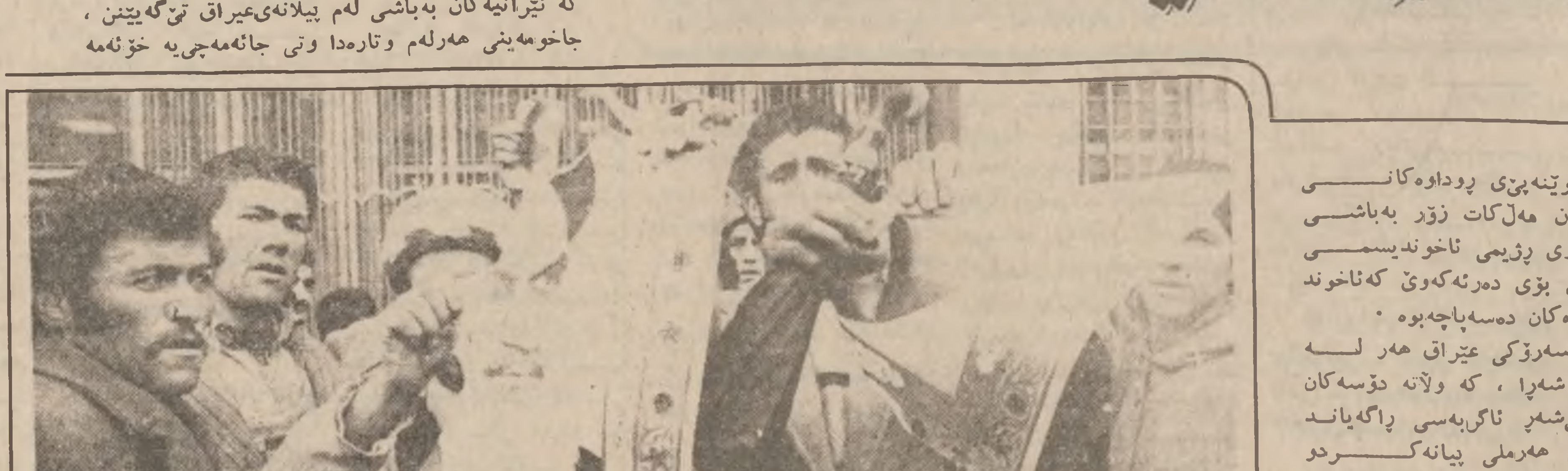

شپرزەیی رژێمی ئاخوندی

نووسینی : ا.ن - دڵسۆز

ئەوکەسەی کەشوێنەپێی ڕوداوەکانی ئەمدواییەی عێراقو ئێران هەڵکات زۆر بەباشی سەفسەطەو سەرلێشێواوی ڕژێمی ئاخوندیسمی بۆ ڕوون ئەبێتەوە وەباش بۆی دەرئەکەوێ کەئاخوند چۆن سەبارەت بە ڕوداوەکان دەسەپاچەبوە .

هەمو ئەزانین کە سەرۆکی عێراق هەر لە سەرەتای دەس پێ کردنی شەڕا ، کە وڵاتە دۆسەکان کەوتنە بەین بۆوەستانی شەڕ ئاگربەسی ڕاگەیاند بەڵام ڕژێمی ئاخوندیسم هەرملی پیانەکردو هەڕەشەی کرد ئەم حاڵەتەی هەردوالا واتە، ئامادەبونی عیراق بۆئاشتی وەملپیانەکردنی ئێران تەواوی ئەم ماوەی بیستویەکمانگە هەر بەردەوام بو تاوەکو مانگی ٨٢/٦ کەئیتر ڕێبەرایەتی شورش لەسەر ئاخرین داخوازی وڵاتە موسوڵمانەکان شەڕی ڕاوەستاند وە ئاگربەسی کرد ، جا لێرە بەملاوەیە کە سەفسەطەی ئاخوندی دەس پێ ئەکات وەئێمەیش بەوردی شی ئەکەینەوە . پاش بڕیارەکەی ڕێبەرایەتی

شۆرش بۆڕاوەستانی یەکلاینەی شەڕ لە ٨٢/٦/١٠ دا کە هەمولایێک گوێقوڵاغی وەڵامێکی پیاوانە یان بڵیین موسوڵمانانەی ئێرانبون بەرانبەر بە داخوازی - یەکەی وڵاتە ئیسلامیەکانو بەهەنگاوەکەی عیراقو بە ڕێزگرتن لەمانگی ڕەمەزانو بەبەرگری لەم براکوژی یەبێهودەیە بەتایبەت کەئیترعیراق هیچی تیا - هیشتبوەوە وەوگبوی ئامادەم بۆئەنجامدانی

تەنها بەراوردکردنی یەکێ لە داخوازەکانی ئێمەیە .

ئێمەش ئەپرسین ئەم هەنگاوەیعیراق کام بو ئایا پیلانە یان بەراوردکردنی داخوازی ئێران ؟ خۆناکرێ هەردوکیان بێت ، جادەرکەوت کە خومەینی تاچڕادەییک بەم هەنگاوە شێرزاوە وەچۆن سەروبنی قسەکانیخۆیی لەبیر نیە .

سەفسەتەی دوەم ئەمەتە کە هەروەکو وتمان بیروڕای داوەرانی ئیسلامیو جیهانی ، کەچی بەپێچەوانەی هەموی ئەم باوەڕانەوە ئێران دەستی کردە بیانوگرتن وەنەیئەزانی چی بکاو چی بلێ ڕەفسەنجانی وتارێکی دورو درێژیدا نەیئەزانی چی ن ئەم هەنگاوە گرنگە بچوک پیشانبدات ، بەکورتی هەروەکو هەمیشە کەوتویانەو درۆ دەرچوە ، ئەمجارەش وتیان عیراق لەمهەنگاوەیا نیهادی پاکنیەو داخۆ چ پیلانێکی لەژێر سەرابێ ئەگەر ڕاستئەکا ماوەبدات با ئێمە بەناوخاکیعێراقا هێزەکانمان ببەین بۆیارمەتی سوریە وەکو ئەوەی ئیستە سوریەو ئیسرائیل دەسیان چوبێتە خوێنییەک ، ئێمەیشس ئەزانین کەئەسەد چۆن ڕێوییکەو چۆن خۆی لەئیسرائیل لائەدات ، بەهەرحاڵ عیراق وتی فەرمون دەرگا ئاوەڵایە ، شەڕ ڕاوەستێنن وە بڕۆن ، ڕژیمیتاران کەقەت باوەڕی نەئەکرد عێراق وانەترسانەو بێباکانە ڕوخسەت بدات سەریان لێشێوا بەتایبەت کەدەرکەوت کەسوریە پاش بیستوچوارسەعات مۆری کرد کەشەڕ ڕاوەستێنێ ، وە لوبنان وە فەلەستینی هەرچەیان بەسەردێت بەوچی ، جائاخوندی تارانیش بایان دایەوەو وتیان نەبابە ئێمە پەشیمان بوینەتەوە ئەبێ بەرلەوا عیراق داگیر کەین پاشعیراق جا نۆرەی فەلەستینە ، تائیستە ئەیانوت ئێمە چاومان نەبڕیوەتە خاکیعیراق ، عیراق شەڕمان پێئەفرۆشێ ناچار ناوەڕۆکی دەرونیان دەرخست وەدەرکەوت کەچۆن خۆیان ملاسداوە نەک بۆتەنها عیراق بەڵکو بۆهەموی ناوچەکە وەبۆ زیندوکردنەوەی ئیمپریاتۆریەتی کورش ، جابەناوی ئیسلامەوە ، کامئیسلام ؟ ئیسلامی سەفەوییەکان کەبەزۆر بیساون بەسەر مانا ، پاشان سەرەک صەدامحسین فەرمانی دەرکرد کەهێزەکانی عیراق سەرزەوی ئێران چۆڵکەنو بگەڕێنەوە بۆسەر سنور ، جائاخوند ئەونەیتر ئاگری گرت وەخومەینی لە وتارێکی دورودرێژا وتی ئەیگەلیئێران ئێوەبزانن کە عیراق پیلانێکی لەژێرسەرایە ئەیەوێ بکشێتەوەدواوە وە سەرلەنوێ جارێکیتر پەلامارمان بێنێتەوەسەر وەفەرمانیدا بە خەطیبی جومعەکان کەئەم مەبەستە بە هەموکەس ڕاگەیێنن وەلەسەریانە کە ئێرانیەکان بەباشی لەم پیلانەیعیراق تێ گەیێنن ، جاخومەینی هەرلەم وتارەدا وتی جائەمەچییە خۆئەمە

خومەینیو ڕەفسەنجانی لەلایێکەوە وتیان ئەڕۆین بۆیارمەتی سوریە وە وتیان نا ، بەرلەوا عیراق لەپاشان ئیسرائیل ، هەروەکوئەوەی یاری منالان بێت وە بەبێ لێکولینەوە هەر ئاخوندیک هەستێو شتێکبلێ ئیتر هەر دەرنەکەوت کەئایا ئاخوندیسم ئەیەوێ یارمەتی سوریەبدات وەفەلەستینییەکان وە بیت المقدس ڕزگارکات یان ئەیەوی عیراق داگیرکا جگەئەمەش ئایا ئەکرێت ڕژێمێکی بێگانەی فارسی ، بێت وە وڵاتیکی ئیسلامیو عەرەبی داگیرکات بۆئەوەی وولاتێکی تری عەرەبی ڕزگارکات؟ئایا ئیسلاموعەرەب ڕازین بەمەی کەخومەینی بێت بەسەرلاشەی کوژراوی عیراقیەکانا بڕوات بۆ یارمەتی ئەوان ؟ واتە برابکوژێت وەبڕوات بۆیارمەتی براکەیتر ؟ ئایا ئەمەتا ژیریومەنطق ؟

سەفسەطەی سێهەم ، ئەوەتە کەئیستە هەمو هەڕەشەیێکی ئیرانیەکان لەحیزبی بەعثە ، بەڵام نازاینن بەعثی عیراق بۆکافرەو بۆخراب وە بەعثیسوریە بۆموسولمانەو بۆچاکە ؟ بانێکەودوهەوا ؟ » .

سەفسەطەی چوارەم ، خومەینی لەلایێکەوە ئەڵێ ئەی خەڵکیئێران باوەڕمەکەن بە کشانەوەکەی عیراق ئەوە پیلانە وەعێراق سەرلەنوێ دێتەوە سەرمان ، لەولاشەوە ئەڵێ ئێمە بەرلەوا عیراق ڕزگارئەکەین جانەڕۆین ئیسرائیل دەر ئەپەڕینین وەفەلەستین ڕزگار ئەکەین ، ئێمە بیمان دەرنەکەوت ئەوەچۆنە کە لەلایێکەوە ئێران ئەوەندە لاوازو پەککەوتویە کەئەترسێ لە عیراق کەسەرلەنوێ بگەڕێتەوە سەری وەلەم لایشەوە ئەوەند بەکارە کە کەربەلا وە بیتالمقدس ڕزگار کاتو ئاوڕێکیش نەداتەوە لە وەزعە شەقوشڕەکەی ناوخۆی ..

سەفسەتەو شپرزیو سەرلێشیوانی پێنجەم ، ئەوەتە کە ڕەفسەنجانی سەبارەت بەکشانەوەی هێزەکانی عیراق بۆسەرسنور ، هەرلەیەک خوتبەدا وتی ئەوە عیراقیەکان لەترسی ئێمەدا کشاونەتەوە لە خۆشیسەرانەبوە ، زانیویانە کەئێمە پەلاماریان بۆئەبەین وە لەترسا کشاونەتەوە ، کەچی هەر لەهەمان وتارا وتی ئەوە هێزەکانی عیراق بۆئەوە کشاونەتەوە کە جیگای خۆیان مەحکەم کەن ، فەوتاوە نەماوە ، ئیستەیش ئەیان وت کە عیراق باوەڕی والەوەدا کەشەڕ نەکردن بەسودی هەردولایە یان هاتونەتە جێگای ئوستراتیجی ، ئەمانە بیستویەک کشاونەتەوە بۆسەر شاخوتەپۆلکە ئوستراتیجیەکان وەهیچ منەتینیە جیگای ئیستەیان مەحکەمە ، لێرەشا چونکی ئەمڕۆسبەی وا لەتیاچونا ڕژیمی عیراق نەمانزانی کەهێزەکانی عیراق لە ترسا کشاونەتەوە کە ئێمەشەڕمان فرۆشت وە عیراقیش دای بەناو دەممانا ، نەیان وت تەماعمان کردبوە عیراق عیراقیش زانیو بەرگری لێکردین ، تاوەکو ئەوەتە ئیستە بۆهەموکەس دەرکەوت کەچۆن مریان بەستوەتەوە لەعیراق وەڕێکوڕاس هاوار ئەکەن کە ئەمانەوێ عیراق قورەیش بکوژی وەمایە لامان .

عیراق داگیرکەین کە عیراقیکوشتن وەکو کوففاری

سەفسەطەی شەشەم ، ئەوەتە کە حوجحە تول ئیسلام خەرزازی ئیدیولۆکی ڕژیمی ئاخوندی وتی ئێمە تێ ئەکوشین کە لەکاتی کشانەوەی هێزەکانی عیراقدا گەورەترین زیانیان لێبدەین وە تابوزمان

بروانە ل : ٧

هەژارێکی زۆرزان

چیرۆکی میللی گەلان

وەرگێڕ لە ڕووسی یەوە دکتور کاوس قەفتان

هەژارێکی زۆرزانی سوحبەتچی هەبوو· ڕۆژێک کە دەشتێکی ئەبڕی سەربازێکی دی · سەربازەکە بەدڵتەنگی یەوە ئەرۆشت و کلکی وڵاخێکیشی بە دەستەوەبوو ·

– ئەوە بۆچی پیادەیت ؟– هەژارەکە لێی پرسی – کوا وڵاخەکەت ؟

– هەرباس مەکە ، خراپ لێم قەوما · گورگێ وڵاخەکەمیان خوارد · بەبێ وڵاخیش تیائەچم ·

– بێنە ئەو ککەم بدەرێ– هەژارەکە ووتی – لێرە چاوەڕوانیم بکە ، زۆر نابات وڵاخێکت بۆ ئەهێنم لەوەی پێشووت باشتربێت · سەربازەکە کلکی وڵاخەکەی دایەو لە دەشتەکە مایەوەو چاوەڕوانی ئەوەبوو چی ڕووئەدات · هەژارەکەش بەتەنیا بەرەو خۆتالەکە کەوتە ڕێ ، ئەو شوێنەی ڕەشماڵێ نویونا ناپاکەو بەخیلەکەی لێبوو · لە شوێنێکی نزیك بە ڕەشماڵەکەی هەژارەکە کونە ڕێوی یەکی دی · کلکی وڵاخەکەی کرد بەو کونەداو بەهەردوو دەستی گرتیو دووایی دانیشت ·

زۆری نەبرد خویوناکە لەسەر پشتی ئەسپەکەی بەغارەوە هات · هەر ئەوەندەی هەژارەکەی دی وەستاو پرسی :

– ئەوە چی ئەکەیت ؟ بۆچی ئەو کلکی وڵاخەت بە هەردوو دەست گرتووە ؟ هەژارەکە وەڵامی دایەوە :

– هاتم وڵاخەکەم لێرە بلەوەڕێنم ، هەر ئەوەندەم زانی چووە ئەم کونەوە · بەوەی باش بوو زوو لە کلکەوە گرتم ، ئەگینا لە دەستم ئەچوو · جا وەکو ئەبینی زۆر نابات ڕای ئەکێشمە دەرەوە ·

– ئەبێ چۆن ئەسپێك بێت – نویونا بەخیلەکە پرسی – باش ڕائەکا ؟

– ئەم ئەسپەم ڕۆژی حەوت جار بە دەوری سەرزەمیندا ئەسوڕێنێتەوە ، پاڵەکەی لە لوتکەی شاخێك ئەکات بەرەو خووار شۆڕبوو بێتەوە، کە ڕائەکات ئاوزەنگی یەکان لەتاودا ئەپچڕێن · لە نێوان هەردوو گوێچکەکانیا ئەتوانی دەوروشتر دابنێیت· کە دێتە سەر چۆك سەری لە هەورەکان ئەخشێ · نۆیونی بەخیل هەر کوێ لەمە بوو لەسەر وڵاخەکەی هاتە خوواریو پاڵێکی نا بە هەژارەکەوەو کلکەکەی لەدەست سەندو قیرانی :

– کێ ڕێگای بەتۆدا بێیتە سەر ماڵو موڵکی منو ئەسپەکەت بخەیتە ئەم کونە ڕێوی یەی منەوە · دەی هەتا زووە لەبەرچاوم وون بە ·

– قاچم سووڕاوەو ناتوانم بڕۆم ·

– قەیناکە من کلکەکە ئەگرمو تۆش سوواری ئەسپەکەی من بەو هەتا پێت ئەکرێ خێرا ملت بشکێنەو بڕۆ ·

هەژارەکە سوواری ئەسپی بەخیلەکەبوو دەشتەکەی بڕیو گەیشتە لای سەربازە هەژارەکەو خۆشی لێی دایەوە ڕۆشت · هێشتا نزیك نیوەڕۆبوو دەولەمەندێکی دی · لەسەر سەری پشیلەیەك پاڵی دابۆوەو گۆشتی بەخیلەکە بوو دەشتەکە بڕیو گەیشتەوە لای سەربازە ئەسپەکەی دایەو خۆشی ئەخوارد · ئەم پیاوە ئەوەندە چاوچنۆك بوو هەرچەند ئەڕۆشت خواردەمەنی یەکانی لەگەڵ خۆیدا ئەبرد بۆ ئەوەی کەس لە دووری ئەو نەیخوات · کە لە هەژارەکە نزیك بۆوە کەوتە پێکەنینو گاڵتە پێکردنی :

– تۆ ·· وەرە ·· ئەڵێن ئەتوانی بە ئاسانی پیاوی گەوج هەڵخەڵەتێنی ·

بەڵام پیاوی زیرەکت پێ هەڵناخەڵەتێنرێت ·· دەی بزانین منت پێ هەڵئەخەڵەتێنرێت ·

– هەڵخەڵەتانەدنم بۆچی یە ؟ – هەژارەکە وەڵامی دایەوە – فەرموو ئەوە هەموو ئاسمان ئەسووتێ کەچی تۆ چاوت لێی نی یە !

دەولەمەندەکە سەری بۆ ئاسمان بەرز کردەوە ، پشیلەکە کەوتە خوواریو ملی شکا · هەژارەکەش ووتی :

– دەی گەوجە لێیدە بڕۆ، ئەبینی چۆن هەڵم خەڵەتاندی· ئەمەی بەدەولەمەندەکە ووتو ڕێی خۆی گرتەوە بەر ·

زۆری نەبرد تووشی بوو بەتووشی یەکێك لە خانەکانەوە ·

– تۆ کێیت ؟ – خان پرسی – کوا ڕەشماڵەکەت ؟ تۆ چ کارەیت ؟

– من خاوەن ڕەشماڵ نیم– هەژارەکە هاتە وەڵام – بەڵام هەموو شتێکم لەدەست دێت ، چیم بوێ ئەیکەم ·

خان تووڕەبوو ووتی :

– بۆچی درۆ ئەکەیت ، من خانم بەڵام هەموو شتێکم لە دەست نایەتو پێم ناکرێت ·

هەژارەکە وەڵامی دایەوە :

– تۆ ناتوانیت بەڵام من ئەتوانم ·

– خۆزگە وەها بووایە – خان وەڵامی دایەوە – دەی شتێکی وەها بکە هەر ئێستە من لەسەر ئەسپەکەم دابەزم ·

– ڕاست ئەکەیت –

– هەژارەکە ووتی – ناتوانم وا لەخان بکەم لە ئەسپەکەی بێتە خوارێ ، چونکە هاتیتە خوارێ وات لێ ئەکەم جارێکی تر سوواربیتەوە · خان لە ئەسپەکەی دابەزیو بە تووڕەیی یەوە ووتی :

– دەی وا بکە ·· بزانم چۆن قسەکەت ئەبەیتە سەر·

– ئەبینی قسەکەی خۆمم بردە سەر – هەژارەکە ئەمەی بە بزەیەکەوە ووت – وەك ئەبینی ئێوە لەسەر ئەسپەکەت دابەزیت · تووڕەیی خانی داگرتو ووتی : ئیتر قەت پێت ناکرێت من هەڵخەڵەتێنی ! ئەمەی ووتو سوواری ئەسپەکەی بۆوەو ·

– وەك ئەبینی بەڵێنی دووهەمیشم هێنایە دی · فەرموو ئەوە سوواری ئەسپەکەت بوویتەوە · هەژارەکە ئەمەی ووتو لێی دایەوە ڕۆشت ·

دەوساکەدێیە خێدا پەدێیە

● ● ● ● ● ●

ژنڤیسین و بەرهەڤکرنا :
شڤان توڤی

ئەڤ سەرهاتیە سەرهاتیەکە ژ سەرهاتی یێتا سەرهاتیەکە ژ سەرهاتی یێیت کوردی و یا بەلاڤە ل ناڤ مللەتێ هەیحێ کوردا نەخاسمە ل دەڤەدا مەیا بەهدینا ، و ئەڤ سەرهاتی یە ل سەر دزیێ یا هاتی کە کچا ل سەر ڤێ سەرهاتیێ ئەڤ چیروکا چیروکا خاوێ منا دارێژتی بو خوێندەڤانا و تێگەهشتنێت کورد و هیڤی دکەم ب دلێ وا بیت و یاهو:ـ

چیروك :ـ

ناڤێ کچکەکێ پەر بو روژەکێ ژ دوژا دڤیا دزیەکێ ژ ماە خو بکەت بەلێ نەدشیا و چ دەراڤ نەد دیتن داکو دزیا خو بجهی بینیت چنکی بەرشڤکا مال یا تەربو و هەکە چ با دزیا خو بجهـ ئینابا دا شینا پێت وێ دیار بن و دا زانن پەرێ ئەڤ دزیا کری پاشی هالا وێ ژێ پوسیدەبن ، ڤێجا چ پێ نەما و دا هەلە دزیا خو کەت و مرادا خو جە ئینیت هەکە چ قەومی با ، پاشی کەدەك ئینا و لێ سیاد بو دا بچیت دزیا خو بجهـ بینیت بمەدجەکێ داکو حەنێ پێت وێ دیارنەبن و کەس ژ سالا وێ پێ نەزنن ئەڤ دزیا کری ڤێجا پشتی گەهشتیە وی جهی ئەو جهێ ئەو پێداخاز بو مینا د ژورا مال ڤە ئەو ئەردێ ئانکو ئەو جهێ هشك دا جهێ پێت وێ دیار نەبن و بدلێ خو دزیا خو بکەت و پشتی مرادا خلـو بجهـ ئینا ی و دزیا خو کری پاشی ل هەر د جهدا ل سەر پێ خو جارەکا دی ل پشتا کەری سیار بو ڤە و هات دەرکەت ژ مال ئانکو ژ بەرسڤکا مال دەرباز بو ، پاشی بتنێ شینا جهێ پێت کەری دیار بون ل بەرشڤکا مال ·

پشتی مەیامەکێ مالا وێ زانی و پێحەسیان کە دزیەکا هاتیە کرن ل مال ، پاشی هەمی یا هزرێت خوکرنا وگوتنە دزیەکا هاتیە کرن ل مال ، پاشی هەمی یا هزرێت خوکرن وگوتنە ئێك و دو ئەڤ شینا پێیا نەشینا پێت مروڤانە شینا پێت کەرکانە پاشی جارەکادی دەیکا پەرێ باشا هزرێت خو کرن و ب کیدی د هزرا دا چو خار و گوت :ـ

ـ دەوساکەدێ یە خێدا بەدێ یە ـ

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

باسێک دەربارەی ...

ژیانی «ئەنتۆن چیکۆف»ی کورتە چیرۆک

نووسینی : سۆمەرست مۆم
وەرگێرانی: سعید یحیی خطاط

ئەدەبی ڕووسی کاری لە پاریس نەکردوە لەو کاتەنەبێ کە « میلشیۆر دی فۆگێ » لە ساڵی ١٨٨٦دا کتێبی « چیرۆکی ڕووسی » بڵاوکردۆتەوە پاشان لەکۆتایی ساڵی ١٩٠٥دا – وەکو بزانم – کۆمەڵێك لە چیرۆکەکانی « چیکۆف » کرانە فەرەنسی ، کەچی لە ئینگلترا ناوبانگی نەبووو ئەنسکلۆپیدیای ئینگلیزی « چاپی یازدەهەم » ساڵی ١٩١١ هیچی نەبووە لەسەری بنووسێو بەچەند وشەیەك ناوی بردوە «ئـ · چیکۆف لە کورتە چیرۆکدا بلیمەتیی نیشان داوە » · خوێنەرە ئینگلیزەکان زۆر گوێیان نەداوەتێ تا ئەو کاتەی خاتو « گارنت» بەرهەمە زۆرەکەی لەسێزدە کتێبی بچکۆلانەدا بڵاوکردۆتەوە ئیدی ناوبانگی پەیدا کردوە ·

ژیانی چیکۆف سەرەڕای هەژاریو نەخۆشیو کۆسپو تەگەرە ، وەکو پاش خوێندنەوەی کتێبی «دێڤید» ئەمەم بۆ دەرکەوت :

چیکۆف لە ساڵی ١٨٦٠دا لە دایك بوومو لە ساڵی ١٩٠٤ دا کۆچی دوایی کردوە · باپیرەی دەرامانێکی زۆری پێکەوە ناوەو سەربەستیی خۆیو هەرسێ کوڕەکانی لە کۆیلایەتی کڕیتەوە ، پاشان یەك لەو کوڕانەی « باڤیل » لە « تاگانرۆك »ی سەر دەریای « ئازۆف » دوکانێکی ڕۆن فرۆشتنی کردۆتەوەو ژنی هێناوەو پێنج کوڕو کچێکی لێ بووەوە چیکۆف سێیەمیانە · «باڤیل» کابرایەکی نەخوێندەواری خۆپەرستو گێل بووە ، دەربارەی ئەم کابرایە ، چیکۆف لە دەفتەری یادنامەکەیدا نووسیویەتیو دەڵێ :

« لەبیرمە هەر لە پێنج ساڵیی تەمەنمدا باوکم فێری دەکردم یانیش دار کاری دەکردم ·· مستی لێدەدام وداری لە سەرم دەشکاند کە سبەینان لە خەو ڕاست دەبوومەوە یەکەم پرسیاری ئاڕاستەی خۆم بکردبایە ئەمەبوو : دەبێ ئەمڕۆیش دووبارە لێدان بخۆم ؟ ·· یاری وچوونە نێو منداڵانم لێ قەدەغە کرابوو ، دەبوایە نوێژی سبەینێو ئێوارە لە کەلیسەدا بکەمو دەستی قەشەو ڕەبەنەکان ماچ بکەم · · کە تەمەنم گەیشتە هەشت ساڵی وەکو هەر شاگردێك لە دوکان کارم دەکردو پێم وایە هەر ئەو دارکاری یە بوو کاری لە تەندروستیم کرد » ·

کە ئەنتۆن چیکۆف تەمەنی گەیشتە شازدە ساڵی ، باوکی لەبەر قەرزاریو لە ترسی گرتن ڕای کردە مۆسکۆ · ئەوکاتە ئەلکساندەری نیکۆلاسی کوڕی لە زانکۆیان دەخوێند· ئەنتۆنیان تەنیا لە تاگانرۆك جێهێشت بخوێنیو بەڕێوەبچێت بەو پارەیەی لە دەرس دانەوەی قوتابی تەمەڵو دوواکەوتووی دەست دەکەوت · پاش وەرگرتنی بڕوانامە « دوای سێ ساڵ » بیستو پێنج ڕۆبلی بۆ برایەوەو بۆ خوێندن نێردرایە موسکوو چووە لای دایكو باوکی · بڕیاری دابوو ببێتە پزیشكو لە کۆلیجی پزیشکی ناونووس کرا ·· ئەو کاتە لاوێکی باریکەلانەی بەژن شەش فووتی قژ قاوەیی بوو · خێزانی لە نهۆمی ژێر ئەپارتمانێکدا دەژیان کە زۆربەی ژوورەکانی ئەو ئەپارتمانە ئافرەتی بەدڕەوشتی لێ دەژیان · ئەنتۆن دوو قوتابی برادەری کۆلیجی هێنایە ماڵەوەو بە هەردووکیان مانگی چل ڕۆبڵیان دەداو کابرایەکی دیکەش بیست ڕۆبل ، لەگەڵ ئەو پارەیەی خۆی وەری دەگرت دەیانکرد هەشتاو پێنج ڕۆبل ، کرێی خانووو ئازووقەی نۆ کەسی لێدەدرا·

پاشان هەر لەو گەڕەکە خانوێکی گەورەتریان پەیدا کرد ، ژوورێکیان بۆ دوو قوتابیەکانو ژوورێکی بچکۆلانەیش بۆ پیاوەکەی ترو ئەنتۆنو هەردوو براکانی لە ژووری سێیەمداو ژوورەکەی تریش بۆ دایكو خوشکیو هی پێنجەم کرایە ژووری خواردنو دانیشتن · ئەوەبوو باوکی کارێکی بە سیو پێنج ڕۆبل مانگانە لە فرۆشگایەك پەیدا کرد ·

ئەنتۆن توانای داڕشتنی چیرۆکی کۆمیدی هەبوو – وەکو دەڵێن – برادەرەکانی دەهێنایە پێکەنین · لەبەر هەژاریو دەسکورتی بیری لە خۆ تاقیکردنەوە کردو چیرۆکێکی ناردە گۆڤارێکی حەفتانەی «پەترۆس بۆرگ»و لە ئێوارەی ڕۆژێکی مانگی کانوونی دووەمو لە ڕێگای گەڕانەوەی کۆلیج چیرۆکەکەی بەرچاو کەوت· ئیدی حەفتە نەبوو چیرۆکێك ڕەوانەی ئەو گۆڤارە نەکات ئەگەرچی هەندێکیان بڵاو نەدەکرانەوە · پاشان ڕەوانەی ڕۆژنامەکانی (مۆسکۆ)ی کردن کە بە حاڵ تاقەتی پارەدانیان دەبوو ، دەڵێن پەیامنێرەکانی ئەو ڕۆژنامەیە سەری مانگ چاوەڕوانی منداڵە ڕۆژنامە فرۆشەکانیان دەکرد چەند ڕۆبڵێك بێننەوەو موچەیان بدرێتێ ! نووسەرێکی ڕۆژنامە نووسل دەستووری دایە ئەنتۆن حەفتەی چیرۆکێکی سەد دێڕی بنووسێو هەر دێڕی بە هەشت کۆپێك· ڕۆژنامەکەی « لایکن » کۆمیدی بوو ئەگەر ئەنتۆن جۆرێکی دیکەی ڕەوانە کردبایە ، لایکن نارەزایی دەردەبڕی بە هەنجەتی ئەوەی کە خوێنەر ئەو چیرۆکانەی ناوێ ·

چیکۆف ناوبانگی دەرکرد، بەڵام ئەو سنوورەی بۆی دیاری کرابوو سەبارەت بە ناوەڕۆكو درێژییو کورتی نارەحەتی دەکرد · هەربۆ ڕەزابوونی چیکۆف لە ڕۆژنامەی « پەترۆس بۆرگ »دا « لایکن » ماوەی بۆ وەرگرت حەفتەی چیرۆکێك بە ناوەڕۆکێکی جیاوازو هەر بەو پارەیە بنووسێ ، ئەوەبوو لە ساڵی ١٨٨٠دا تا ساڵی ١٨٨٥ سێ سەد چیرۆکی نووسی !

فەرهەنگی «ئەکسفۆرد » ئەو چیرۆکانەی ئەو بە ئەدەبی سك(١)و شکاندنەوەی ئەدەبی ڕاستەقینە دەژمێرێ · زاراوێکە پێویستە لە فەرهەنگی نووسینو ڕۆژنامەکەری لابردرێ · ئەو کاتەی چیکۆف ئەو هەموو چیرۆکانەی دەنووسی ، بە دوای بڕوانامەی دیپلۆمەوە لە کۆلیجی پزیشکیدا کاری دەکردو تەنیا شەوان ماوەی نووسینی دەبوو «ڕاستە میوانەکانمان بەڕێ کردن بەڵام لە ژووری تەکمەوە – ئاوای بۆ لایکن نووسیوە– منداڵێکی خزمم دەگری – کوڕی ئەلکساندەری برای – لە ژوورێکی دیکەش بە دەنگێکی بەرز باوکم چیرۆکی «لیسکۆر » بۆ دایکم دەخوێنێتەوەو دیارە یەکێك سندووقی قەوانی قورمیش کردوە ، وا گوێم لە « هێلینی جوان »ە · لە پێخەوی مندا خزمێکم پاڵی داوەتەوەو ناوە ناوە دێتو لە پزیشکی دەدوێ · بڕیارم داوە منداڵمان نەبێ ، وابزانم فەرەنسیەکان زیاتر بایەخ بە ئەدەب دەدەن بۆیە منداڵیان کەمە ·· » · ساڵێك دوای ئەمە ، نامەیەکی بۆ « ئیڤان»ی برا بچووکی ڕەوانەکرد : « لە هەموو سەرکردەکانی سەربازیی ئێوەم زیاتر پارە وەگیر دەکەوێ ، کەچی فلسێکم نیە ·· خواردنێکی پوختم نادرێتێو ژوورێکی تایبەتیم نیە ئێستاکێ یەك عانە شك نابەمو بە پەرۆشەوە چاوەڕوانی سەری مانگم لە پەترۆس بۆرگەوە شەست ڕۆبلم بۆ بێتو خەرجیان بکەم » ·

لە ساڵی ١٨٨٤دا چیکۆف تووشی خوێن بەربوون بوو، لەو ترسەی فکری ڕاست دەربچێ ، خۆی نیشانی پزیشك نەدا – لە نێو خێزانی نەخۆشی سیل بلاو بوو –، دایکیشی تێی گەیاند کە خوێن بەربوون ئەنجامی تەقینەوەی کەلە خوێنبەری قورگەو پێوەندی بە سیل نیە ·

لە کۆتایی ئەو ساڵەدا بڕوانامەی پزیشکی وەرگرتو دوای چەند مانگێ هەندێ پارەو دراوی پێکەوەناو بەرەو پەترۆس بۆرگ کەوتە ڕێو دیکوت : کامە چیرۆکی من دەگری لە ڕۆژێك نووسینەوەی زیاتر نەخایاندوە ·

ئیدی لە پەترۆس بورگدا کە ئەو کاتە مەڵبەندی ڕۆشنبیریی ڕووسیابوو ناوبانگی پەیدا کردو وای دەزانی بە گەورەترین نووسەری ئەو سەدەیەی لە قەڵەم دەدەن ، بە تایبەتی پاش ئەوەی ڕۆژنامە نووسێ داوای لێکرد چیرۆکیان بۆ بنووسێ بە پارەیەك کە هێشتا وەری نەگرتبێو ئەو ڕێزگرتنەی پەترۆس بۆرگ کاری کردە سەر هەچەندە ئارەزووی نەبوو چیرۆك نووسین بکاتە پیشەو دەیکوت : پزیشکی مارەبڕمەو ئەدەب تەنیا دۆستمە !

کە گەڕایەوە مۆسکۆ تەمای بوو بە پزیشکی نان پەیدا بکاتو – دەبێ ئەوەش بێبینی چیکۆف هەوڵی نەداوە پارەگایەکی دکتۆری پەیدا بکات – کۆمەڵی دۆستو برادەری کۆ کردەوەو نەخۆشیان بۆ ڕەوانە دەکردن زۆربەیان پارەیان نەدەداو لەبەر دەمی بە پێکەنینی خەڵکێکی زۆر هاتوچۆیان دەکرد · چیکۆف حەزی لە بەرپابوونی ئاهەنگ دەکردو بە مەیلی خۆی دەیخواردەوەو لە ئاهەنگەکانی سەرە ساڵو ئایینیدا مەستو سەرخۆش دەبوو ، لەگەڵ چەند ئافرەتێکەوە پێوەندی هەبوو ·

● ماوەتی ●

هەڵسەنگاندنی بەرهەمی لاوان

● برای شیرینمان کاکە خالید کۆچەر :

بەرهەمێکی زۆرو بێشومارمان لەتۆوە پێ دەگات ··· مایەی بەختەوەریمانە کەدەتەوێ لەبواری نووسینەوە خزمەت بکەیت ·· بەڵام لەدڵسۆزی یەوە حەزدەکەین بڵێین کە کاری نووسین شتێکی هێندە سانا نی یە ، ئەمە سەرباری ئەوەی کەنووسینو بڵاوکردنەوە لێپرسراوێتیو ئیلتیزامی تێدایە بەرامبەر بەکۆمەڵو مێژووو مرۆڤایەتی ·· زۆریر مەبە گەر بڵێین ، نووسینەکانت چ شیعر بێت ، یان هەندێ وردە نووسینی دیکە بێت دەزانین کەپێت بڵێین ئەوەندی دەنووسیت ، ئەوەندەو زیاتریش بخوێنیتەوە شتێکی چاکترەو نووسینەکانت بەپێزتر دەکات ، لەگەڵ ڕێزو سوپاسماندا ·

● برایان «کەیوان پێنجوێنی – ئەیوب حاجی تاهیر – ئەورحمان پەشیمان– کامەران حسین بەرزنجی » :

ڕێزی خامەو نووسینەکانتان لەسەر چاوو سەرمان ·· بەڵام بریا نووسینەکانتان پێزو تینی ئەوەیان هەبووایە کەلەسەر لاپەڕەکانی ڕۆژنامەکەمان ڕووناکی بڵاوکردنەوەیان ببینیایە ··· شیعر تەنیا ووشە هێنانو ڕیزکردنیان نی یە ·· شیعر ، بیرو هەستو خەیاڵی ڕەوانو ئاوازی ناسکو پیرۆزە ·· هیوادارین زیاتر خۆتان قاڵ بکەن، بەڵام بەبێ پەلەکردن·

● برای بەڕێز کاك (دەربەدەر) :

خۆت دەڵێی « لێرەدا مەبەستم ئەوە نی یە ئەگەر شیعرەکەم خراپیش بوو بڵاوی بکەنەوە ··· مەبەستم ئەوەیە بزانم ئەگونجێ ببمە شاعیرێکی ڕێکو پێك بتوانم بەردەوام بم لەشیعر نووسین » ··

براگیان ·· ئێمە فتوای ئەوە نادەین کە دەبیتە شاعیر یانا ·· بەڵام ئەوەندە هەیە کەئەمڕۆکە ڕووکردنە شیعر نووسین بۆتە دیاردەیەکی گەورە·· زۆربەی ئەوانەش لەجەوهەری شیعر نەگەیشتوون ·· ئەگەر خەریکی خۆ قاڵکردن بیت بەلێکۆڵینەوەوە چاکترە··· جارێکی تریش ئەگەر ئەگەر بەرهەمت بۆ ناردین لەسەر یەك دیوی کاغەزەکە بنووسەو ناوی تەواوی خۆشت ئاشکرا بکە ··

● کاك (کامەران ئاوارە):ـ

وەکو خۆت دەڵێی ئیلهامی ئەم هۆنراوەیەت لەنازم حیکمەتەوە وەرگرتووە ·· ئەگەر شیعرەکەت خەستترو کورتتر بکردایەتەوە ئەوسا شتێکی تر دەبوو ··

Institut Kurde de Paris

ئەم هونەرمەندە - پاشماوە

سەرەرای هەست بە لێپرسینەوە کردنو بەشداری بوون لە پێشکەش کردنی هونەرێکی ئەوتۆ کە راستەوخۆ ورەو تواناو بازووی ئەم میللەتە سەربەرزە دەربڕێ‌و سەرکەوتنەکانی بخاتە بۆتەی هونەرەوە ٠

● **تا ئێستا بەرهەمەکانت چی بوون ؟**

× وەکو مۆسیقا ژەنێک لە هەردوو تیپەکەی هونەری هەولێرو نەقابەی هونەرمەندان بەشداری زۆربەی ئەو بەرهەمی هونەرییانەم کردووە کە لە ئەم جەنگە مێژوویی یە تەرخان کرابوونە خۆشم ئەم بەرهەمانەم پێشکەش کردووە :

(سروودی بۆ کۆرپەکانمان، شەهیدان نامرن ، خاك، پەرستی ، بەستەی نەبەز ، سۆشیالیزم (بۆ منالان) ، بەس بێ خەو ،) سەرەرای ئەوەی کە چەندان بەرهەمی ترمان بۆ - کۆرس - رێكخستووەو ئێستا نیازم وایە هەڵبەستو ئاوازی سروودەکانم بە شێوەی نۆتە چاپ بکەم ٠

● **وەکو هونەرمەندێك بیروڕات چیە بەرامبەر بەو جەنگەی وڵاتەکەمان بە سەرکردایەتی‌و [illegible]ەوە دەیگێڕێ ؟**

× هونەرمەند مرۆڤێکی هەست ناسکەو ستەمکاری کاری تێ دەکا ، بۆیە کاتێ رژێمی ئێران دەیەویست دەستدرێژی بکاتە سەر وڵاتەکەمان ، هونەرمەندانو ویژدانو بیروباوەڕیان هانییانیدا بۆ هاتنە پێشەوە لە بەرەکانی جەنگداو وێنەی گەورەترین داستانی قوربانی‌و فیداکاری مەزنیان تۆمار کردو بەرامبەر بە ئەرکی مێژوویی خۆیان دەستە پاچە نەوەستان ٠

● **ئەی ئێستا خەریکی چی ؟**

× بیر لە چەند سروودێك دەکەمەوە دەربارەی سەرکەوتنو ئاشتی‌و توانای دلێرمان لە روو بە رووبوونەوەی دەستدرێژییەکانی رژێمی ئێران ٠

رجوی - پاشماوە

بناغەی دامەزراندنی ئاشتییەکی ڕەواو رێزگرتنی مافی هەموو لایەك ٠

هەروەها ڕەجەوی ئەوەی دووپاتکردەوە کە ئەم کۆمارە دیموکراتییە ئیسلامییەی کە ئەنجومەنی بەرگری دەیەوێ دایمەزرێنی بۆ ئەوەی سنوورێك بۆ ئەو ڕژێمە خوێنرێژە دابنرێ کە دەستەکەی خومەینی دەیبا بە ڕێوە تاقە حوکمەتێکە کە دەتوانێ جێی ئەم ڕژێمە بگرێتەوە کە بەڵای بۆ ئێرانو گەلانی ناوچەکە هێناوە٠

تەمووز مانگێکی پیرۆزو
پاشماوە

یەکێ لەو مافە نەتەوەیییانەی کە گەلی کوردمان لە سایەی سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستەوە وەریگرت مەسەلەی ڕۆشنبیری بوو ٠٠ دوای ئەوەی کە نۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان بە هەزاران قوتابخانەی بە خۆیەوە بینی وەکو قوتابخانەی کوڕانو کچانو دانشگاو زانکۆو هەروەها سەدان نامەخانەو گەلێ رۆژنامەو گۆڤاری کوردیش بە خۆیەوە بینی وەك (هاوکاری‌و بەیانو رۆشنبیری نوێ‌و پاشکۆی عێراقو نووسەری کوردو کاروانو رۆژی کوردستانو دەیان رۆژنامەو گۆڤاری تر) بێجگە لەوەش کە هەمیشە لە هەموو لایەکەوە هانی نووسەرو ئەدیبو رۆشنبیرانی کورد ئەدرێ بۆ بڵاو کردنەوەی بەرهەمەکانیان وە بە سەدان کتێبی ئەدەبی‌و هونەری‌و رۆشنبیری‌و زانیاری‌و مێژوویی‌و کەلەپوری نەتەوایەتی گەلی کورد لە چاپدراونو ئەم بایەخ پێدانەش هەموو لایەکی گرتۆتەوەو سەرکردایەتی شۆڕش هەموو پێداویستی‌و خواستێکی بۆ تەرخان کردوون بۆ ئەوەی چەندە ئەتوانن‌و پێیان ئەکرێ بنووسن‌و پێش بکەونو کەلەپووری نەتەوایەتی خۆیان زیندوو بکەنەوە بەڵام نابێ ئەوەمان لە بیر بچێت کە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە بەستنی کۆنگرەی قوتری نۆیەمیدا بایەخێکی گەلێ زیاتری بەم لایەنە پێویستیانەی میللەتی عێراق چ لە ڕووی ناوخۆو چ لە ڕووی سیاسەتی دەرەوەو ناو بزووتنەوەی وڵاتانی بێلایەن داوەو مەسەلەی مافی نەتەوایەتی گەلی کوردیشمان یەکێکە لەو بایەخ پێدانە کە هەمیشە ئەو لایەنە رۆشنبیرییەی کە لێدواین وەك هەموو لایەنەکانی تری مافی نەتەوایەتی لە برەودا ئەبێتو کاروانەکە چاکتر بەرەوپێش ئەڕواتو وەستانی بۆ نابێ ٠

جا ئەمە هەرچەندە بە کورتی کەمێك بوو لەو دەسکەوتانەی کە میللەتی عێراق بە گشتی‌و گەلی کوردمان بە تایبەتی لە سایەی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەموزدا دەستی کەوتووە زیاتر بەرەی پێ ئەدرێ ٠

گەلی کوردمان هەروەك ساڵەهای ساڵە دەستی برایەتی خستۆتە ناو دەستی گەلی عەرەبی برایەوەو کەمە نەتەوەییەکانی ترەوەو بە پیرۆزترین شت شۆڕشەکەی لە پیلانی ئیمپریالیزم‌و زایۆنی پاراستووەو هەرگیز مەیدانی خەباتی رێگەی سەرفرازی چۆڵ نەکردووە ، ئەمڕۆ ئەبێ گەلی لە جاران زیاتر لە دەوری سەرکردایەتیەکەی کۆ بێتەوە تاوەکو چاکتر ئەو مافانە بپارێزێ کە دەستی کەوتوەو برایەتی‌و کۆبوونەوەی لەگەڵ برای عەرەبدا پتەو تر بکاتو هەرگیز ڕێ نەدات کەلێنێك لە نێواندا دروست بێ‌و ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم بە خۆیانو پیلانەکانیانەوە لەو کەلێنەوە بێنە ژوورەوەی وڵاتو دەست لە شۆڕشەکەمانو ئەو دەسکەوتانەمان بوەشێننو گەلەکەمان بگەڕێننەوە سەردەمی ژێردەستەیی‌و دواکەوتن‌و برسێتی‌و نەخۆشی‌و بێدەرەتانی‌و ستەمکاری ٠

هەر شەکاوە بێ ئاڵای بەرزی شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەموز بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو لە سەروو هەموویانەوەم هاوڕێی تێکۆشەر سەرەك صدام حسین ٠

هەربژی برایەتی کوردو عەرەب هەتاهەتایە ٠٠

سەرنەکەوتن هەمیشە بۆ ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم‌و دۆستە ڕوو ڕەشەکانیانە ٠

ئاسۆی هونەر ...

ئافرەت و هونەری جوان

- لەم ساڵانەی دواییدا ئافرەتیش شان بەشانی بەشانی پیاو هاتە مەیدانی ئیش‌کردنو توانی بوونی خۆی لەزۆر بوارو لایەندا بسەلمێنێ‌و ئەوە ڕوون بکاتەوە کەئەگەر بێتو ئافرەتیش پابەندی زۆر کۆتو پێوەندی دواکەوتووی کۆمەڵایەتی نەبێت ئەوا ئەویش هیچی لەپیاو کەمتر نییەو ڕەنگە لەگەڵێ بواردا سەرکەوتوو تریش بێت ٠٠

هونەر ، ڕوویەکە لەو ڕووە شارستانیانەی کەگەل خاوەنیەتی ، هەر لەم بوارەشەوە ئافرەت دەتوانێ تواناو بوونی خۆی بسەلمێنێ ٠٠٠ لەم مەیدانەدا ئێمەی کورد ، چەند تیپێکی مۆسیقاو گۆرانیمان هەیە کەئافرەتانیش تیایدا بەشدارن ٠ ٠ لەچاوپێکەوتنێکدا لەگەڵ خوشکە « **شوعاع طارق** »کەیەکێکە لەئەندامانی تیپی خانزادی سەر بەیەکێتی ئافرەتانی عێراق لقی هەولێرە ، ئەم پرسیارانەمان ئاڕاستەی کرد ٠٠٠

- چۆن

رووت کردە هونەرو یەکەمجار دەستت پێکرد ؟ !

لەراستیدا ، لەماڵەوەماندا براکانم زۆر حەز لەمۆسیقا دەکەن‌و هەر یەکێکیان لەسەر ئامێرێکی مۆسیقای خەریکی مۆسیقان ، کەئەمەش وادەکات بڵێم لەناو ئێزانێکدا چاوم کردەوە کەئارەزووی ئاوازو مۆسیقا تیایدا چەکەرەی کردبوو ٠٠ لەبەر ئەوە سەیر نییە کەمنیش لەوان بچم ٠٠٠ هەروەها کەبیستم لەیەکێتی ئافرەتان خەریکی پێکهێنانی تیپێکن بۆ مۆسیقاو ئینشاد ، ئەوەبوو دلوایەکم پێشکەش کردو وەرگیرام ٠

- ئێستاکە لەسەر چ ئامێرێك مۆسیقا دەژەنی‌و ، بۆچی ئەوەت هەڵبژارد ؟ لەسەر ئامێری (ئۆرگن)، بۆیە ئەوەشم هەڵبژارد چونکە لەهەموو ئامێرەکانی‌تر زیاتر سەرنجی راکێشاموو هەر کەدەمبینی یان گوێم لێ دەبوو ، حەزم دەکرد فێری ببم ٠٠

- باشە ، کاتی مەشق‌کردنت چۆنەو ئایا کار ناکاتە سەر خوێندنەکەت ؟!

من قوتابیمو دەرچووم بۆ پۆلی سێیەمی ناوەندی ، جایاکێ لەمەرجەکانی وەرگرتن لەو تیپەدا ئەوەیە کەدەبێ لەخوێندنا سەرکەوتوو بین ، بەنیسبەت مەشق کردنیشەوە هیچ کار ناکاتە سەر خوێندنم ،چونکە تەنیا لەرۆژی هەینیدا مەشق دەکەم ، ئەویش بۆماوەی دوو سەعات ، سەعاتێك بۆ مۆسیقاو ، سەعاتێکیش بۆ ئینشاد ٠ ٠ بەڵام ئێستاکە لەبەرئەوەی پشووی هاوینە ، ماوەکە بۆتە چوار سەعات ٠٠

- لەکەیەوە دەستت پێکردووەو ، ئایا لەهیچ بۆنەیەکدا بەشداریت کردووە ؟!

ئەمە ماوەی ساڵو نیوێکە دەستم پێکردووە ، هەروەها لەمیهرەجانی (گۆرانی جەماوەر)دا لەهەردوو شاری بەغداو موصل بەسترا بەشداریم کردووە ٠٠ ٠ بەنیسبەت مۆسیقاشەوە بەشداری ئەو میهرەجانەم کردووە کەلەبەغدا بەسترا بەبۆنەی سەرکەوتنەکانی (قادسیەی صدام)ەوە ٠٠ ئەمانە سەرەڕای بەشێکی زۆری ئەو ئاهەنگانەی کە لەهەولێر گێڕاون ٠

- کێ بۆ یەکەمجار یارمەتی دایتی لەفێرکردندا ، ئایا کەس لەمۆسیقا ژەنەکان کاریان تێکردوویت ؟

بۆ یەکەمجار مامۆستا وریا فێری کردم ، تاکو ئێستاش هەر بەردەوامە ، حەز لەمۆسیقای مجدی الحسنی‌و دلشاد دەکەم ٠

داوای چی لەدەستە خوشکەکانت دەکەیتو ئاواتی پاشەڕۆژت چییە ؟!

داوای ئەوە لەدەستە خوشکانم دەکەم ، کەهەر کچێك ئەم پەهرەیە لەخۆیدا بەدی دەکات ، بۆخزمەتی نیشتمانەکەی بەکاری بهێنێ‌و هەموو ئاواتیشم ئەوەیە کەقوتابخانەم تەواو کرد لەئاهەنگی دەرچوونی خۆمدا خۆم مۆسیقا بژەنم ٠

ئینجا ڕووی پرسیارمان کردە کاك وریاو داوای بیروڕایمان کرد دەربارەی ئەم کیژۆڵە هونەرمەندەو ئەو کۆسپانەی دێنە رێگای تیپەکەیان ٠٠ لەوەڵامدا ووتی : -

- دەتوانم بڵێم لەزۆربەی زۆری تیپەکە باشترەو ئەگەر بمێنێتەوە پاشەرۆژێکی رووناکی دەبێت ، چونکە توانای فێربوونی هەیە ٠٠ لەو کۆسپانەی کەدێنە رێگای تیپەکە ئەوەیە کەدوای دوو سێ ساڵ، ئەندامەکانی بەتایبەتی کچەکان لەبەر هەڕەشەی کەس‌و کارو بیروڕای دواکەوتووی کۆمەڵ واز دێنن ٠

● **سەرگوڵ تەیمور** ●

لەگەڵ ئابلوقەدانیدا
بێروت خۆی راگرتووە

ئەو خۆراگرتنەی وێنەی لەهەموچاوی جەنگاوەرانی پاڵەوانانی هێزی هاوبەشدا هەیەو ئەو سووربوونەیان لەسەر بەرەنگار بوونەوەی دەستدرێژی‌و وێرانکاری‌و دڵرەقی‌و سووتانو برین کە دوژمن ئەیانکا ٠٠ ئەمانە هەموو خۆراگرتن لە بێرووتا نیشان ئەدات بەرامبەر هێرش بەرانی زایۆنی‌و لەم ئابلوقەدانەدا گوێنەدانە برسێتی‌و تینوێتی‌و گەمارۆدانی سووپایی دوژمنە ٠ هەروەها ورووشمی خۆراگرتوەکان شەهید بوونە لەرێگەی ئەومەسەلەیەدا کە خەباتی بۆئەکەن مردنیان بەلاوە باشترە لەوەی کە هێزی هێرش‌بەری زایۆنی بچێتە پایتەختە جوانەکەیانەوە ٠

لەم راپۆرتە وێنەییەدا ئەو بۆردومانە درندانەیە دەرئەکەوێ کە هی گەڕەکە ئاوەدانەکان کراوەو ئاگرو رێچکەی دووکەڵ لە شەقامەکانی بێروتا بەرز بوونەتەوە ٠

شیرزەیی رژێمی -پاشماوە

ئەکرێت لێیان بکوژین ، بەڵێ ئەمەش مرۆڤی ئایین ، فەرمانئەدا کە لەمانگی ڕەمەزانا پەلامار بدرێت لەوسەربازانەی کە ئاشتی خوازنو دەسیان لەشەڕ هەڵگرتووە ئەگەڕێنەوە بۆ ناو ماڵۆمناڵیان ، ئایا سەرباز کافرە ؟ سەرباز کێیە ؟ ئەگەر ڕاست ئەوموسوڵمانە ئەبێ ئاوا ئاواتێ بخوازێتو ئاوا فەرمانێ بدات ؟ بەڵام دەرئەکەوێ کە خەڕازی نەخۆی موسوڵمانەو نەئێمەش بەموسوڵمان دائەنێ ، ئەوان کاتێ ئێمە بەئیسلام دائەنێن کە فەرمانبەرو شوێن‌کەوتوی بیروباوەڕی ویلایەتی فەقیەبین واتە هەرکەس کەخومەینی بەخوا نەزانێ کافرە ، جالەگەڵ ئەوەشا هێزەکانی عیراق کشانە دواوەو خەڕازیشس هیچی پێ نەکرا وەهەمو هوشەوفیشالو هەڕەشەیێکیان هەروایە ، بەڵام ئەوەی کە لەم‌پلەیەدا وەلەماوەی ئەم‌بیست‌ڕۆژەدا دەرکەوت ئەوەتە کە تاچڕادەیێك نیهادی‌ئیرانی خومەینی سەبارەت بەئێمەی عیراقی خراپە وە وان لە چ پیلان گێرانێکا بۆمان وە دەریش‌کەوت کە ئەم هەنگاوانەی ڕێبەرایەتی شورش وەسەرۆکی عیراق سەری لێشێواندونو کاری تێ‌کردونو شپرزی کردون دەرکەوت کە رژێمی ئاخوندی چەن‌ئەترسێت لەبەردەوام‌بونی‌ئاشتی چونکی مۆرکردنی بەڵگەی ئاشتی بۆئەوان وەکو مۆرکردنی بەڵگەی مەرگو نابودی ڕژیمە کەیانە چونکی ئەگەربێتو سوپای ئێران لە سنور بگەڕێتەوە بێ‌گومان یەکەم کاری لابردنی ڕژیمی ئاخوندەکانە لەلایێکی تریشەوە ئەم‌شەڕە ڕژیمی ئاخوندیمی ڕاگرتبو چونکو هەر کەمو کوڕییکی ببوایە ئەیکردە خەتاو گوناهی‌جەنگ جائێستە بەجارێکا ڕوبەڕون لەگەڵ هەزارویەك دەردوگرفتاریدا کە ناتوانن تەنهایەکێکیان چارەکەن جاکەوابو ئاشتی وەڕاوەستانی شەڕ بۆئەوان وەکو گیانەڵاواتە کەوابو ئابویان‌بکرێت تەگەرەی تێ‌ئەخەنو بەرگری لێوەئەکەن ، بەڵام رێبەرایەتی عیراق چونکی بەتەنگی هەردولاوەیە وە هیچ‌کاتێ نەیویستوە نەشەڕبکاتو نەشەڕیش بەردەوام بێت کەواتە کۆشاوەو ئەکۆشێ بۆڕاوەستانی وەڕوداوەکانی ئەم‌بیست ڕۆژەی‌دوایی ، بەباشی هەڵویستی هەردولای ڕوون کردەوەو دەری خست ٠

Institut Kurde de Paris

لەچوارچێوەی جەژنەکانی تەمووزو لەپێشانگای چاپکراوی کوردیدا

تەمەنی ١٣٤ ساڵەی کتێبی کوردی

له سه‌عات ده‌ی ڕۆژی ١٢ ته‌مووزدا ، به كردنه‌وه‌ی پیشانگای چاپكراوی كوردی له هوڵی ڕۆشنبیری جه‌ماوه‌ر له شاری هه‌ولێری مه‌لبه‌ندی ئۆتۆنۆمی ناوچه‌ی كوردستان فیستڤالی هونه‌ری‌و ڕۆشنبیری كوردی ده‌ستی پێكرد كه ده‌زگای ڕۆشنبیری‌و بلاو كردنه‌وه‌ی كوردی سازی كردوه .

به‌ڕێز مامۆستا محمد امین محمد احمد ئه‌مینداری گشتی ڕۆشنبیری‌و لاوانی ئۆتۆنۆمی ناوچه‌ی كوردستان پێشانگاكه‌ی كرده‌وه‌و ژماره‌یه‌ك له ئه‌مینداره به‌ڕێزه‌كان‌و جێگره‌كانیان‌و به‌ڕێز مامۆستا مصلح جه‌لالی به‌ڕیوه‌به‌ری گشتی ده‌زگای ڕۆشنبیری‌و بلاو كردنه‌وه‌ی كوردی ئه‌دیب‌و ڕۆشنبیران‌و سه‌ره‌ك‌و لێپرسراوانی ڕێكخراوه جه‌ماوه‌ریه‌كان له ناوچه‌كه‌دا له ئاهه‌نگی كردنه‌وه‌ی پێشانگاكه‌دا ئاماده بوون .

له‌م پێشانگایه‌دا ، كه ده‌زگاكه‌مان به وردی كاری بۆ پێك‌هێنانی كرد زیاتر له هه‌زار چاپكراوی هه‌مه‌جۆره‌ی : مێژوویی‌و زانستی‌و ئه‌ده‌بی‌و ڕۆشنبیری گشتی كوردی تیا پیشاندراوه له یه‌كه‌م كتێبی چاپكراوی كوردی‌یه‌وه كه دیوانی مه‌ولانه خالدمو ساڵی ١٨٤٨ چاپكراوه تا دوا كتێبی كوردی كه ئه‌مساڵ ١٩٨٢ چاپكراوه‌و یه‌كه‌م پێشانگایه به‌و جۆره‌و له سه‌ر شێوازێكی ڕیكوپێك ساز كراوه .

ئه‌وه‌ی شایانی باسه ، به‌شێك له پێشانگاكه ته‌رخان كراوه بۆ پیشاندانی ڕۆژنامه‌ی كوردی له ته‌مه‌نی ٨٤ ساڵه‌یدا ، كه كاتی خۆی ئه‌مساڵ له ڕۆژی ڕۆژنامه نووسی كوردیدا ده‌زگاكه‌مان ده‌زگای ڕۆشنبیری‌و بلاو كردنه‌وه‌ی كوردی له به‌غدا كردیه‌وه .

له ڕۆژانی تردا چالاكیه‌كانی تری فێستڤالی هونه‌رو ڕۆشنبیری كوردی به‌رده‌وامه كه له چوارچێوه‌ی ئاهه‌نگه‌كانی ته‌مووزی پیرۆزدایه‌و یادی سێیه‌م ساڵه‌ی گرتنه ده‌ستی سه‌ركردایه‌تی حزب‌و وڵات له لایه‌ن سه‌ره‌كی فه‌رمانده صدام حسین‌ه‌وه‌یه‌و ڕۆژی ١٤ی مانگیش پیشانگای هونه‌ری ته‌شكیلی كوردی كرایه‌وه‌و له ژماره‌كانی داهاتودا سه‌رجه‌می چالاكیه‌كانی تر بلاو ده‌كرێته‌وه .

چاپکراوی نوێ

به بۆنه‌ی جه‌ژنه‌كانی ته‌موزی پیرۆزه‌وه

ژماره‌یه‌كی تایبه‌تی «به‌یان»

به بۆنه‌ی بیره‌وه‌ری جه‌ژنه‌كانی ته‌موزی پیرۆزه‌وه، گۆڤاری به‌یان كه له ده‌زگاكه‌مان ده‌زگای ڕۆشنبیری‌و بلاو كردنه‌وه‌ی كوردی ده‌رده‌چێت ژماره‌یه‌كی تایبه‌تی به چاپێكی هونه‌ری نوێ‌و قه‌شه‌نگ ده‌ركردوه كه به هه‌نگاوێكی پێشكه‌وتوو داده‌نرێ له بزوتنه‌وه‌ی ڕۆژنامه نوسی كوردیدا . له‌م ژماره‌یه‌دا تۆمارێكی تایبه‌ت ده‌رباره‌ی سه‌ره‌كی فه‌رمانده‌و چه‌ندان باس‌و وتاری به سوود ده‌رباره‌ی یادی ته‌موزو ده‌ستكه‌وته مه‌زنه‌كانی شۆڕش بێجگه له باس‌و خواستی ئه‌ده‌بی بلاو كراوه‌ته‌وه .

ڕۆشنبیری نوێ

ژماره‌ی ٩٢ی گۆڤاری ڕۆشنبیری نوێ كه گۆڤارێكی ڕۆشنبیری گشتی‌یه له‌م دوایه‌دا ده‌رچوو ، بێجگه له تۆمارێكی فراوان ده‌رباره‌ی جه‌نگی ڕه‌وامان چه‌ندان باس‌و بابه‌تی به كه‌ڵكی ڕۆشنبیری گشتی تیا بلاو كراوه‌ته‌وه .

ژماره ٨٠ی گۆڤاری به‌یان

هه‌روه‌ها له ده‌زگاكه‌مانه‌وه ژماره‌ی ٨٠ی گۆڤاری به‌یان به چه‌ندان باس‌و بابه‌تی به كه‌ڵكی ئه‌ده‌بیه‌وه ده‌رچووه كه ژماره‌یه‌كی دیار له ئه‌دیب‌و نووسه‌ران به‌شداریان تیادا كردوه .

یانه‌ی دڵان

كۆمه‌ڵه شیعره‌كانی شاعیری ناسراو مامۆستا حمه علی مه‌دهوش به ناوی «یانه‌ی دڵان»ه‌وه ، ده‌رچووه‌و مامۆستا محمدی مه‌لا كریم ئاماده‌ی كردوه‌و پێشه‌كی بۆ نووسیوه ، ئه‌م دیوانه‌ی مامۆستا مه‌دهوش به یارمه‌تی ده‌زگای ڕۆشنبیری‌و بلاوكردنه‌وه‌ی كوردی له‌چاپ دراوه .

«ته‌نه‌كه» له‌ڕۆمانه‌وه بۆ شانۆگه‌ری

به‌كوردی‌و .. برای نووسه‌ر كاك فوئادی مه‌جید میسری ئه‌م ڕۆمانه‌ی له‌چوارچێوه‌ی ته‌كنیكی هونه‌ری شانۆیی‌دا ئاماده كردووه بۆ سه‌ر شانۆو مامۆستا ئه‌حمه‌د سالاری هونه‌رمه‌ندیش ئه‌ركی ده‌رهێنانی گرتۆته ئه‌ستۆی خۆی ... له‌م شانۆگه‌ری‌یه‌دا كۆمه‌ڵێك هونه‌رمه‌ند به‌شداری ده‌كه‌ن ، له‌وانه حه‌مه ڕه‌شید هه‌ره‌س‌و ته‌ها خه‌لیل دڵسۆزو عه‌بدولی حه‌مه‌جوان‌و خوشكه نه‌رمینی به‌هره‌مه‌ندو هه‌روه‌ها كۆمه‌ڵێك قوتابی به‌شی شانۆی په‌یمانگای هونه‌ره جوانه‌كان له‌سلێمانی .

شایانی باسیشه كه شانۆگه‌ری‌یه‌كه له‌هۆڵی چالاكی قوتابخانه‌كان پێشكه‌ش ده‌كرێت .

له‌چوارچێوه‌ی ئه‌و بزووتنه‌وه شانۆیی‌یه‌ی كه‌تیپ‌و ده‌سته هونه‌ری‌یه‌كانی شاری سلێمانی به‌خۆیانه‌وه‌ی ده‌بینن ، كۆمه‌ڵه‌ی هونه‌ره جوانه‌كان له‌سلێمانی ئێستاكه خه‌ریكی پێشكه‌ش كردنی شانۆگه‌ری‌ی «ته‌نه‌كه»یه ... شایانی باسه كه «ته‌نه‌كه» یه‌كێكه له‌ڕۆمانه سه‌ركه‌وتووه‌كانی نووسه‌ری پێشكه‌وتنخوازو ناسراو « یه‌شار كه‌مال » مامۆستا شوكور مسته‌فایش له‌توركی‌یه‌وه كردوویه

له‌شاری سلێمانی‌دا

جوانكردنی شه‌قامه‌كان

له‌شاری سلێمانی كۆمه‌ڵێك هه‌ڵمه‌تی فراوانی كاری میللی‌و هه‌ره‌وه‌زكاری ده‌ستی پێكرد به‌مه‌به‌ستی چاك كردنی گۆڕه‌پانه گشتی‌یه‌كان‌و قیرتاوكردن‌و ڕێك‌وپێك كردنی شه‌قامه‌كانی ژماره‌یه‌ك له گه‌ڕه‌كه‌كان .

له‌م هه‌ڵمه‌تانه‌دا كرێكارانی به‌ڕێوه‌به‌رایه‌تی ناوخۆیی‌و به‌ڕێوه‌به‌رایه‌تی‌یه‌كانی شاره‌وانی سلێمانی‌و ڕێگاوبان‌و به‌ڕێوه‌به‌رێتی ئاوو كاره‌با به‌شداریان كرد . شایانی باسه كه ئه‌م هه‌ڵمه‌تانه هه‌فته‌یه‌ك ده‌خایه‌نێ‌و به‌ڕێز جێگری پارێزگار سه‌رپه‌رشتی ده‌كات . هه‌روه‌ها له‌قه‌زاو ناحیه‌كاندا ئه‌م هه‌ڵمه‌تانه به‌هه‌مان شێوه ده‌ستی پێكردووه .

پاداشتی جیهانی نه‌هێشتنی نه‌خوێنده‌واری بۆكێ ده‌بێ؟

یه‌كێتی گشتی نه‌قابه‌ی كرێكاران ئه‌مساڵ ده‌چێته تاقیكردنه‌وه‌یه‌كی تازه له‌باره‌ی قه‌لاچۆكردنی نه‌خوێنده‌واری‌و گه‌وره‌ فێركردنه‌وه‌وه وبۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌یش باسێكی فراوانی له‌باره‌ی خوێندنی كرێكارانه‌وه ئاماده‌كردوه له‌وڵاتداو پله‌ی خوێنده‌واری یان‌و پێوه‌ندی ئه‌مه به زیاكردنی به‌رهه‌مه‌وه له‌پێناوی ئه‌و پاداشته جیهانی‌یه‌ی كه ڕێكخراوی جیهانی په‌روه‌رده‌كردن‌و زانیاری‌و زانست (یونێسكۆ) هه‌موو ساڵێك ده‌یدا به سه‌ركه‌وتووترین تاقیكردنه‌وه له‌باره‌ی قه‌لاچۆكردنی نه‌خوێنده‌واری‌و گه‌وره‌فێر- كردنه‌وه له جیهاندا .

ئه‌وه‌ی شایانی باسه له ساڵی ١٩٧٩دا عیراق پاداشتی كرۆبسكایای وه‌رگرت له‌سه‌ر تاقیكردنه‌وه سه‌ركه‌وتووه‌كه‌ی هێرشی بشتمانی قه‌لاچۆكردنی نه‌خوێنده‌واری‌و له ساڵی ١٩٨١یشدا پاداشتێكی ڕێزلێگرتنی وه‌رگرت .

له ٢ هونه‌رمه‌نده‌وه و سروودی سه‌ركه‌وتن

نووسینگه‌ی هه‌ولێر

● شێرزاد ●

له كاتێكا كه ڕۆڵه به‌جه‌رگه‌كانی ئه‌م وڵاته سه‌ربه‌رزه‌ی ئێمه له به‌ره‌كانی جه‌نگ‌دا ده‌یان قوربانی گه‌وره‌یان ده‌دا بۆ سه‌ركه‌وتن ، هونه‌رمه‌ندان به تێكڕا هه‌ستی خۆیان ده‌رده‌بری‌و ئه‌م سه‌ركه‌وتنه مه‌زنه‌یان له هونه‌ری له مۆسیقاو گۆرانی‌دا ده‌رده‌بری. تیپه هونه‌ریه‌كانی هه‌ولێر چه‌ندان جموجۆڵی له‌م ڕووه‌وه نواندووه ، له‌وانه هونه‌رمه‌ند شێرزاد حوزێری كه چه‌ندان گۆرانی‌و سرودی نیشتمانی به‌م بۆنه‌وه بۆ هونه‌رمه‌نده لاوه‌كان ڕێك خستووه‌و زۆربه‌یان تۆمار كراون ... له وه‌ڵامی پرسیارێك‌دا ده‌رباره‌ی به‌شداری كردنی هونه‌رمه‌ندان وتی : گومانی تێدا نیه ، هونه‌ر ڕه‌نگدانه‌وه‌ی ژیان‌و سه‌رده‌مه ، ئه‌و باره‌ش كه به‌سه‌ر میلله‌تی كورد دادێ له كوردستانی ئێراندا ، هه‌میشه هانده‌رێك بووه ،

بروانه ل : ٧

جیهانی منداڵان

«بۆشانۆی منداڵان»

ده‌سته‌ی كچۆلان :

محمود زامدار

پرزه پرزه ، وا تاوی سه‌نه

بوو به‌لێزمه

باران باری

باران باران بارانه

باران خۆشه‌و ژیانه

باران خۆشه‌و ژیانه

باران باری

باران باری

با .. با .. را .. وا .. ن

ده‌نگێك :

زۆر سه‌رمایه

زۆر سه‌رمایه

ده‌سته‌ی كچۆلان :

كێ وا ئه‌ڵێ .. ؟

ده‌نگه‌كه :

گوڵ‌و به‌یانی‌و جۆگه‌كان

پشه‌و په‌پووله‌و مێرگه‌كان

نه‌رمین :

چاوم ناشۆم

هه‌رگیز قژم شانه ناكه‌م

زۆر سه‌رمایه

ده‌سته‌ی كچۆلان :

برۆ برۆ ، هۆ كچه‌كه

ئاو توڕه بوو

شانه زیز بوو

هه‌ی كچه‌كه

نه‌رمین :

ئه‌ی بۆچی ئاو خۆی نازانێ

دنیا زستان ، سایه‌قه‌یه

تۆف‌و ڕه‌هێڵه‌و سه‌رمایه

ده‌سته‌ی كچۆلان :

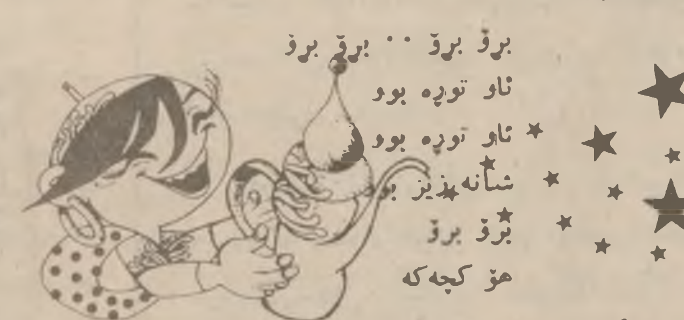

برۆ برۆ .. برۆ برۆ

ئاو توڕه بوو

ئاو توڕه بوو

شانه زیز بوو

برۆ برۆ

هۆ كچه‌كه

ده‌سته‌ی كچۆلان :

ز . ی . ز

ز . ی . ز

ز . ی . ز

نه‌رمین :

ریز . ریز

ریز . ریز

ریز . ریز

ده‌سته‌ی كچۆلان :

له‌پ له‌پ

له‌پ له‌پ

چه‌پ چه‌پ

چه‌پ چه‌پ

نه‌رمین :

له‌پ له‌پ

چه‌پ چه‌پ

ده‌سته‌ی كچۆلان :

له‌پ‌له‌پ ، چه‌پ‌چه‌پ

نه‌رمین :

به‌ناو له‌پێكی گه‌رمه‌وه

به‌په‌نجه‌یێكی نه‌رمه‌وه

ته‌باشیری ئازیزم گرت

كه‌چی ته‌خته‌ی ڕه‌شی نووسین

لێم زویر بوو

پشتی تێكردم ، لێم ترسا

ده‌سته‌ی كچۆلان :

بۆ به‌یانی خۆری جوان

سه‌ری‌هه‌ڵدا ، هاته دوان

به‌نه‌رمه‌ی ووت :

قژ شانه‌كه

چاوت بشۆ

دووماچیشی له‌گۆنای كرد

نه‌رمین .

ئه‌مڕۆ به‌یانی خۆری گه‌ش

ڕایموسیم ، گرتمیه باوه‌ش

تێر چاوم شوشت

خۆش خۆش

قژی خۆم شانه كرد

بووم به‌شالوریكی نازدار

ئاو پێكه‌نی

گوڵ پێكه‌نی

دار پێكه‌نی

ته‌باشیرو پشه‌و په‌پووله پێكه‌نی

ته‌خته‌ی پاك‌و ڕه‌شی نووسین

تێر پێكه‌نی

تێر پێكه‌نیم ..

ده‌لال ئه‌حمه‌د

وه‌فاء سه‌لاح

هاوكاری

ده‌زگای ڕۆشنبیری‌و بلاوكردنه‌وه‌ی كوردی

به‌غداد / شه‌قامی الخلفاء / مه‌یدانی خه‌لانی

ته‌له‌فوون ٨٨٧٥٧٩٥ پێنج خه‌ت

Institut Kurde de Paris